

XXIV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

9. заседание

Вторникъ, 22 ноемврий 1938 г.

(Открито въ 15 ч. 25 м.)

Председателствувалъ подпредседателътъ Димитъръ Пешевъ. Секретари: Цв. Петковъ и Г. Кръстевъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		М. Донсузовъ	121, 127
Отпуски	115	Н. Вачковъ	122
Питания	115	М-ръ Н. Недевъ	123
Предложение	115	И. Пастуховъ	124
Законодателно предложение	115	Д. Търкалановъ	128
По дневния редъ:		Петъръ Стояновъ	133
Второ четене законопроекта за допълнителенъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на държавата за 1938 г. (Приемане)	115	Докл. С. Колчевъ	134
Говорили: Д-ръ Н. Найденовъ	116	М-ръ С. Ганевъ	136
Гр. Василевъ	118, 131	Х. Мирски	139
М-ръ И. Кожухаровъ	119, 140, 142	Петко Стояновъ	141
		Дневенъ редъ за следващото заседание	142

Председателствувашъ Д. Пешевъ: (Звъни) Понеже при-
сътствуватъ нужното число народни представители, обя-
вявамъ заседанието за открито.

(Отсъствуватъ г. г. народнитъ представители: Алексан-
дъръ Симовъ Гиговъ, Божинъ Димитровъ Продановъ, Бо-
рисъ Василевъ Мончевъ, Василъ Илиевъ Мандаровъ, Вели-
заръ Христовъ Багаровъ, Георги Киряковъ Чалбуровъ,
Георги Миковъ Ниновъ, Гето Кръстевъ Гетовъ, Деню Геор-
гиевъ Колевъ, Дойко Петковъ Дойковъ, Дончо Димовъ
Узуновъ, Иванъ Василевъ Златаровъ, Иванъ Кировъ Боя-
джиевъ, Иванъ Петровъ Калъчевъ, Иванъ Радевъ Балкан-
джиевъ, Иванъ Христовъ Момчиловъ, Илия Радевъ Вълча-
новъ, Йорданъ Тодоровъ Йордановъ, Константинъ Велич-
ковъ Новковъ, Костадинъ Райновъ Крачановъ, Минчо Пе-
тровъ Драндаревски, Михаилъ Георгиевъ Михайловъ, Най-
денъ Райновъ Мариновъ, Никола Гочевъ Николовъ, Ни-
кола Стояновъ Стамболиевъ, Павелъ Йовчевъ Илиевъ, Ради
Найденовъ Драгневъ, Сава Поповъ Савовъ, Сирко Стан-
чевъ Петковъ, Стефанъ Минковъ Минковски и Стефанъ
Станевъ Димитровъ)

Имамъ да направя следнитъ съобщения.

Бюрото на Народното събрание е разрешило отпускъ
на следнитъ народни представители:

на г. Иванъ Бояджиевъ — 1 день;
на г. Иванъ Момчиловъ — 1 день;
на г. Стефанъ Минковъ — 1 день;
на г. Никола Николовъ — 1 день;
на г. Деню Георгиевъ — 1 день;
на г. Дончо Узуновъ — 1 день;
на г. Константинъ Величковъ — 1 день;
на г. Димитъръ Стояновъ — 1 день;
на г. Ради Найденовъ — 2 дена;
на г. Павелъ Йовчевъ — 2 дена;
на г. Сава Поповъ — 2 дена;
на г. Гето Кръстевъ — 3 дни;
на г. Велизаръ Багаровъ — 4 дни;
на г. Йорданъ Тодоровъ — 4 дни;
на г. Иванъ Златаровъ — 4 дни;
на г. Илия Радевъ — 4 дни;

на г. Иванъ Калъчевъ — 4 дни;
на г. Никола Василевъ — 2 дена;
на г. Дойко Петковъ — 4 дни, и
на г. Александъръ Симовъ — 15 дни по болестъ. Прилага
и медицинско свидетелство.

Постъпило е питане отъ софийския народенъ предста-
витель г. Никола Петковъ до г. министъръ-председателя и
министъръ на външнитъ работи относно твърденията на
министра на благоустройството г. Ганевъ въ речта му,
приознесена на 4 ноемврий т. г.

Отъ свищовския народенъ представител г. Недъко
Атанасовъ къмъ председателството на Народното събрание:
защо не се поканятъ г. г. министритъ да положатъ клетва,
както народнитъ представители.

Постъпило е предложение за одобрение решенията на
проштарната комисия, взети въ заседанието ѝ на 18 ноем-
врий т. г.

Постъпилъ е законопроектъ за измѣнение и допълнение
на наредбата-законъ за пенситъ за инвалидность, подпи-
санъ отъ нужното число народни представители. Ще се
напечати и раздаде на г. г. народнитъ представители.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ —

ВТОРО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ДОПЪЛНИТЕ- ЛЕНЪ БЮДЖЕТЕНЪ КРЕДИТЪ ПО БЮДЖЕТА НА ДЪРЖАВАТА ЗА 1938 БЮДЖЕТНА ГОДИНА.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за допълнителенъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на дър-
жавата за 1938 бюджетна година.

Чл. 1. Разрешава се допълнителенъ бюджетенъ кре-
дитъ по бюджета на държавата за 1938 бюджетна година
въ размѣръ на 79.311.986 л., който се разпредѣля по мини-
стерства и дирекции, съгласно съ приложената подробна
таблица“.

Г. г. народни представители! Кредитът 79.311.986 л. се увеличава с 100.000 л., понеже в таблицата се прибави един нов параграф 22а към бюджета на Върховното правителство — Народното събрание, с следното съдържание: (Чете)

„Върховно правителство — Народно събрание.

Новъ § 22-а. Възнаграждение за нощен труд (чл. 66, алинея първа, отъ закона за държавните служители) на служителитъ съ месечна заплата при Народното събрание за всѣко заседание на Събранието отъ 6 ч. следъ пладне до закриването му, считано отъ 23 октомврий 1938 г., като всѣки часъ или частъ отъ часа се смѣта за единъ часъ и като всѣки служителъ получава възнаграждение, съответно на дневната му заплата по бюджета — 100.000 л.“

Г. г. народни представители! Касае се за плащане нощния трудъ на най-слабо платенитъ наши служители — това сж прислужницитъ — а така сжщо и на стенографитъ. Ако не бѣха визираны тѣзи служители, г. министърътъ на финанситъ нѣмаше да даде своето съгласие. Направена една смѣтка, да се взематъ специални хора и да се образуватътора смѣтна, за да не се използва тѣхниятъ трудъ повече отъ 8 часа, както предвижда законътъ, това ще коштува много повече, отколкото този допълнителенъ кредитъ, който предвиждаме сега, защото не всѣки денъ има заседание и не всѣки денъ ще има да се плаща извънреденъ трудъ.

Г. министърътъ на финанситъ е далъ съгласието си, комисията го е приела, моля да го одобрите и вие.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Които г. г. народни представители приематъ новия § 22а къмъ бюджета на Върховното правителство въ таблицата — приложение къмъ чл. 1 отъ законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: Г. г. народни представители! Ще ви докладвамъ и другитъ параграфи отъ таблицата. (Чете)

„Главна дирекция на държавнитъ дългове

Новъ § 33а. За доплащане на Българската земеделска кооперативна банка загубитъ отъ доставката на горивни и петролни материали презъ 1936 и 1937 години — 347.445 л.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Които отъ г. г. народнитъ представители приематъ новия § 33а къмъ бюджета на Главната дирекция на държавнитъ дългове, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Министерство на финанситъ

Новъ § 21а. За изплащане на Българската народна банка номиналната стойностъ на предаденитъ на държавната военна фабрика — Казанлъкъ цинкови монети и продадени такова — 3.372.541 л.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Които отъ г. г. народнитъ представители приематъ новия § 21а къмъ бюджета на Министерството на финанситъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Министерство на войната

§ 3. Набавяне хранителни продукти и пр. — 59.000.000 л.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Които отъ г. г. народнитъ представители приематъ § 3 отъ бюджета на Министерството на войната, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Министерство на търговията, промишлеността и труда

§ 53. Членски вносъ на Международния институтъ за търговия — Брюкселъ, за времето отъ 1933 до 1938 година вкл. отъ 12.560 белги — 180.000 л.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Които отъ г. г. народнитъ представители приематъ § 53 отъ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Министерство на земедѣлието и държавнитъ имоти
§ 249а. Редовна вноска отъ държавата въ бюджета на Главната дирекция на строежитъ — 3.180.000 л.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Найденовъ Найденовъ.

Д-ръ Н. Найденовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! По § 249а отъ бюджета на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти се предвижда допълнително една сума отъ 3.180.000 л., редовна вноска отъ държавата въ бюджета на Главната дирекция на строежитъ. Ако се явявамъ на тази трибуна, то не е за да предирамъ да не бѣде гласувана тази сума 3.180.000 л. Явявамъ се на това мѣсто, за да повдигна единъ въпросъ, който преди известно време бѣше разрешенъ отъ Министерския съветъ; единъ въпросъ, който на времето повдигна голѣмъ шумъ, голѣма буря и който съ течение на времето каточели полета-лека се забрави и трѣбваше да дойдемъ до днешния денъ, за да го повдигнемъ отново и да видимъ, какво може да се направи, та тази грѣшка, която навремето бѣше направена, да бѣде коригирана.

Преди известно време се създаде тѣй наречената Дирекция на строежитъ. Въ тази Дирекция на строежитъ бѣха вмъкнати нѣколко служби, иззети отъ другитъ министерства. Една отъ тия служби, иззета отъ Министерството на земедѣлието и отнесена къмъ тази Дирекция на строежитъ, бѣ отдѣлението за водитъ при Министерството на земедѣлието. Отдѣлението за водитъ, което още отъ 1906 г. се намира къмъ Министерството на земедѣлието, което има своето историческо минало и своята историческа дейностъ въ това министерство, което въ продължение на повече отъ 30 години се е грижило и ръководило напояването у насъ, съ една лека рѣка, съ единъ бързъ замахъ, безъ каквито и да е проучвания бѣ отнето отъ Министерството на земедѣлието и придадено къмъ Дирекцията на строежитъ. Тогава се повдигна шумъ въ печата, компетентни хора се изказаха по този въпросъ и доказаха, че е абсолютно несправедливо едно отдѣление, което има неразривна връзка съ Министерството на земедѣлието, съ земята, да бѣде отнето така съ лека рѣка и прикачено къмъ Министерството на благоустройството — респ. къмъ Дирекцията на строежитъ. Отъ тогавашния министъръ на земедѣлието г. Банковъ, презъ чисто време се започна разтоварването на това министерство, се дадохъ съобщения, че това отдѣление било прехвърлено къмъ Министерството на благоустройството, респ. къмъ Главната дирекция на строежитъ, защото сжщото това отдѣление въ Германия и Италия се намирало при министерството на благоустройството. Азъ съмъ се интересувалъ отъ въпроса за напояването въ различнитъ държави. Азъ следѣхъ всички мнения за и противъ прехвърлянето на това отдѣление къмъ Дирекцията на строежитъ и още тогава се видѣ, че не грамадната частъ, а почти всички специалисти, компетентни хора по този въпросъ, сж единни и категорични — това отдѣление да остане на всѣка цена къмъ Министерството на земедѣлието, защото действително тамъ е неговото мѣсто.

Както казахъ, доводитъ, които се изнесоха отъ респективния министъръ, съ които се мѣчеше да защитава тази теза, бѣха, че сжщото отдѣление въ Германия и Италия се намирало при министерството на благоустройството. Азъ си дадохъ трудъ да получа сведения отъ разни легации по този въпросъ и да проуча, ако е възможно, съответнитъ закони, за да видя, къде се намира това отдѣление въ тия държави. Главниятъ доводъ, който тогава се изнесе, бѣше, че това отдѣление въ Германия се намирало къмъ министерството на благоустройството. Това е абсолютно невѣрно. Следъ проучванията се оказа, че съ законъ отъ 10 февруарий 1937 г., нареченъ въ Германия „законъ за воднитъ и почвенитъ сдружения“, отдѣлението, което ръководи напояването въ Германия, се намира къмъ министерството на земедѣлието и прехраната. Напоследъкъ има изработенъ единъ обширенъ законъ, въ който тази материя е разгледана много компетентно. Въ § 1 на този законъ е казано: „По откошение водата и почвата и тѣхното подобрене, като основа за самозадоволяването на германския народъ, и за да бѣдатъ премакнати вредитъ отъ водата, упълномощава се министърътъ на земедѣлието и прехраната да установи, споредъ основнитъ принципи на националсоциалистическата държава, наредба за правото на воднитъ и почвенитъ сдружения“. И по-нататкъ се дава едно пълно разяснение на оная материя, която интересува именно напояването. Следователно, доводътъ че отдѣлението за водитъ въ Германия се намирало къмъ министерството на благоустройството, не отговаря на истината. Това отдѣление тамъ се намира къмъ министерството на земедѣлието и прехраната.

Къде се намира това отделение в другите държави? Имам възможност, както ви казах, да получа сведения и за други държави. В Чехия има създаден закон от 27 март 1931 г. според който към министерството на земеделието се учредява фонд за изпълнение или подпомагане на следните строежи: корекции, регулации на рѣкитѣ и водните течения, съ изключение на плавателните участъци на рѣкитѣ: Елба, Одеръ, Молдау, Дунавъ, Маришъ, Ваагъ и Тиса. Следователно, въ Чехия всички напоявания, които се вършат при малките рѣки, при изворитѣ, при потоцитѣ, се вършат от министерството на земеделието. Само корекцията на нѣкои голѣми плавателни рѣки се извършва от министерството на благоустройството.

Също такава е положението и въ Унгария. Тамъ водното отделение се намира при министерството на земеделието. Така е и въ Ромъния и Югославия. Въ тия държави водното отделение, което ръководи напояването и оросяването, се намира към министерството на земеделието.

Другиятъ доводъ, че отделието на водитѣ въ Италия се намирало към министерството на благоустройството, е вѣренъ. Наистина, тамъ това отделение се намира към министерството на благоустройството. Но ако Италия прави единъ голѣмъ опитъ, който може да ѝ струва милиарди, ако Италия има една организация, каквато ние нѣмаме, ние, съ нашиятъ малки, бедни и дребни селски стопанства не можемъ да правимъ опити, каквито може да прави Италия. Затова азъ смѣтамъ, че въ онзи моментъ, когато се създаде тази Дирекция на строежитѣ, съ която се отне това отделение на водитѣ отъ Министерството на земеделието, където то имаше своето мѣсто, се направи една крупна грѣшка, която не биваше да бъде правена, защото, както ви казахъ, 30—32 години това отделение ръководи напояването у насъ. Онова, което се направи отъ отделието за водитѣ въ последните години следъ войната, не можеше да бъде оставено безъ единъ погледъ и не можеше това отделение да се прехвърли къмъ Министерството на благоустройството току-така съ единъ замахъ, съ една лека рѣка, безъ да се проучи основно този въпросъ, безъ да се види, дали това прехвърляне отговаря на нуждитѣ на нашиятъ земеделски стопанства и дали ще даде резултата, който се гони. Водното отделение у насъ, при днешното състояние на българското земеделие, на българското земеделско стопанство, следъ като то е създадено вече, следъ като то е дало това, което е могло да даде при минималнитѣ срѣдства, съ които е разполагало, да се отнеме съ единъ замахъ, да се отнеме съ лека рѣка отъ Министерството на земеделието и да се прехвърли къмъ Министерството на благоустройството, респ. Главната дирекция на строежитѣ, е, споредъ мене, една грѣшка къмъ българското земеделско стопанство.

Защо е грѣшка, г. г. народни представители? Грѣшка е да бъде оставено това отделение при Главната дирекция на строежитѣ, защото, най-напредъ, връзката между това отделение и Главната дирекция на строежитѣ е много помалка, отколкото е връзката между това отделение и Министерството на земеделието, което се грижи за българското стопанство, за българската земя, за процътяването на нашето народно стопанство, за неговата по-добра доходност. Ако може да говоримъ за нѣкаква връзка между Главната дирекция на строежитѣ, респ. между Министерството на благоустройството, и водното отделение, това е само за известни малки строежи, които се извършватъ тукъ и тамъ отъ воднитѣ синдикати. Но никой, г. г. народни представители, не би ималъ нищо противъ да се даде утвърждаването на плановѣтъ за тия малки строежи, които ще бъдатъ извършвани отъ воднитѣ синдикати, на Главната дирекция на строежитѣ, за да се даде възможностъ на тази Главна дирекция на строежитѣ да упражнява единъ контролъ, да одобрява или не, да казва своята техническа дума. Но другиятъ въпросъ — въпросътъ за напояването, за оросяването на земята — споредъ моето скромно мнение, нѣма абсолютно никаква връзка съ Главната дирекция на строежитѣ.

Трѣбва да призная, че има една връзка между Главната дирекция на строежитѣ и водитѣ. Тя се състои въ това, че често пъти лъжницата минаватъ чрезъ мостове върху води. Друга връзка, освенъ тая, която ви казахъ, не съществува. И азъ смѣтамъ, че този, който навремето така бързо, така лекомислено, безъ каквото и да е проучване, е отнелъ водното отделение отъ Министерството на земеделието, което е направило всичко възможно, за да издигне водното дѣло на висота, да бъде то годно да даде своята данъ на българската земя и българското стопанство, е сгрѣшила, и той трѣбва да признае своята грѣшка, да я коригира и се съгласи, щото водното отделение да остане на своето историческо мѣсто.

Г. г. народни представители. Азъ нѣмамъ намѣрение да се спирамъ нашироко върху цѣлата оная връзка, която съществува между водата и земята. По тоя въпросъ ще говоря другъ пътъ, когато дойдатъ бюджетитѣ на Министерството на земеделието и на Министерството на благоустройството. Тогава ще имамъ възможностъ и време да говоря по-общо, по-обширно, за да ви дамъ своята аргументация. Въ този моментъ, обаче, азъ си позволявамъ да отнема вашето благосклонно внимание за 2—3 минути, за да ви изтъкна връзката, която съществува между водата и земята.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Г-нъ Найденовъ! Изтече Ви времето.

Д-ръ Н. Найденовъ: Изтече ли? Още малко и свършвамъ.

Нераздѣлната връзка на водитѣ съ земеделието и отраслитѣ му води своето начало още отъ древността, когато, благодарение на правилното съчетание на главнитѣ, основнитѣ фактори — земята и водата — сѫ били създадени условията за процътяването на вавилонската и египетската култури. Имамъ предвидъ долините на рѣкитѣ Тигръ, Ефратъ, Нилъ и др. и класическитѣ напоителни мрежи въ тия области. Това единство между тия фактори е преминало непокътнато презъ вѣковетѣ и е отразено днесъ съ още по-голѣма настойчивостъ въ модерното законодателство на европейскитѣ държави. И наистина, връзката между водата и земята е голѣма. За да може да бъде правилно и системно провеждана държавната земеделско-стопанска политика на страната, необходимо е единно и координирано ръководство и съвмѣстна работа между службата за водитѣ и останалитѣ служби въ Министерството на земеделието.

Въ Министерството на земеделието има нѣколко служби. Най-напредъ, имаме службата земеделие. Съвмѣстната работа за установяване на една истинска, правилна земеделско-стопанска политика се изчерпва въ следнитѣ нѣколко точки: поливни норми, почвени и водни условия и карти на разнитѣ култури, възможности за разлитѣ видове напоявания, добива отъ ненапоявани и напоявани земи, определяне културитѣ за разлитѣ напоявани полета, комплексни овощни посадения и припечелване на нови обработваеми площи чрезъ отводняването и корекции, съ огледъ нуждитѣ на земеделското ни стопанство. Това сѫ въ едри черти, ония голѣми връзки, които съществуватъ между водното отделение при Министерството на земеделието и напояването у насъ.

Втора служба при това министерство е скотовѣдството. Тамъ се налага координирана работа за подобрене на ливадарството и фуражното производство въ страната, изборъ на райони за засилено скотовѣдство и създаване условия за трансформиране на земеделскитѣ продукти отъ напоятелнитѣ райони въ скотовѣдни продукти.

Трета служба е комасацията. Комасационнитѣ и мелиоративнитѣ (напоителни, отводнителни, корекция на рѣки и водни течения, колматация и др.) работи сѫ неразривно свързани помежду си. Комасацията следва да се провежда въ определенитѣ мелиоративни райони, паралелно и едновременно съ мелиорациитѣ. Най-рационална и най-икономична напоителна и отводнителна канална мрежа се провежда при комасирани имоти.

Четвърта служба е горитѣ, която се занимава съ укрепяване и залесяване на поройнитѣ периметри и водосборнитѣ басейни на рѣкитѣ за намаление пакоститѣ отъ наводненията и спиране свличането на наносенъ материалъ, за да може, по този начинъ, да се подпомогне напояването, което ще стане долу въ низинитѣ.

И, най-после, има още нѣколко отделения при това министерство, които също така иматъ своята голѣма връзка съ напояването и съ водитѣ. Азъ смѣтамъ, че при тия факти, при тия положения, не може да се поддържа сериозно, че наистина водното отделение може да бъде отнето отъ Министерството на земеделието и придадено къмъ Главната дирекция на строежитѣ, респ. къмъ Министерството на благоустройството. Азъ нѣмамъ нито време, нито възможностъ въ този моментъ да се впускамъ надълго и нашироко, както ви казахъ, върху всички ония доводи, които биха подкрепили тезата, че водното отделение трѣбва да остане при Министерството на земеделието и държавнитѣ имоти.

Но, г. г. народни представители, когато имаме вече нѣщо създадено, когато имаме известни резултати, когато, особено следъ Европейската война, онова, което се направи отъ това водно отделение въ разлитѣ райони на нашата земя, е дало своитѣ голѣми резултати, ние трѣбва да се замислимъ. Когато ще даваме нашия вотъ за бюджета

на държавата, трябва да помислим за отнемането на това отделение от Главната дирекция на строежите и връщането му към Министерството на земеделието и държавните имоти. И това връщане ще бъде абсолютно законно и справедливо. Ако е въпрос да се разтоварва Министерството на земеделието, тогава работата е съвсем друга. Беше време, когато това министерство, управлявано от един човек, се разтоварваше; но сега времената са други. Всъщност трябва да си отиде на своето място. И водното отделение трябва да отиде при Министерството на земеделието. И в този момент, от тази трибуна, аз апелирам към министъра на благоустройството и министъра на земеделието да се позамислят върху този въпрос, да развличат гледища по него и въ бюджета на държавата, който предстои да бъде разглеждан от нас, да ни дадат една поправка на тази несправедливост. Със новия бюджет водното отделение при Министерството на благоустройството трябва да бъде върнато в Министерството на земеделието. Иначе, с непроучени реформи, с опити, с бързи замахи не може да се достигне до един резултат, който желаем. Една голяма и велика държава, която има по-големи материални възможности, която разполага и с други средства, която има едно здраво, закрепено земеделско стопанство, която има възможност да харчи големи материални и финансови средства, може да си прави известни опити.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Времето Ви изтече, г. Найденов.

Д-ръ Н. Найденовъ: Но съ малкото и бедно земеделско стопанство, което изнемогва, което едвам-едвамъ живее, което едвамъ диша, което и безъ това има нужда отъ голяма подкрепа и помощ, да се правятъ опити, това значи да се не разбиратъ интереситъ на това земеделско стопанство.

Така че, г. г. народни представители, аз апелирамъ къмъ васъ да се проникнете отъ съзнанието за важността на този въпрос и да го разгледате добре. Аз апелирамъ и къмъ двамата г. г. министри: абсолютно безпристрастно, абсолютно обективно да разгледатъ този въпрос, да го поставятъ отново в Министерския съветъ и когато те не сезиратъ съ бюджетитъ на двете ведомства, да ни разравятъ съ туй, че грешката, сторена преди няколко месеци, е поправена и водното отделение отново върнато тамъ, където е неговото място. Само по този начинъ ние ще докажемъ, че ценимъ българския земеделски стопанинъ, че ценимъ неговия трудъ, че ние, народнитъ избраници, ще работимъ за издигането на бедната българска земя на висотата, която заслужава да заеме. Българскиятъ народъ чака отъ насъ, неговитъ представители, народнитъ избраници, да кажемъ своята компетентна, тежка, авторитетна дума по онзи боленъ въпрос, които го интересуватъ и които са отъ жизнено значение за него и за цялата българска държава. (Ржкоплъскания)

Председателстващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Нагледъ въпросътъ е много малък, а всъщностъ той е много важенъ. Азъ бихъ желалъ да се спести времето на Парламента, като самъ министърътъ на благоустройството оттегли искането си за този кредитъ, защото сме къмъ края на годината и въ новия бюджетъ този въпросъ ще се разреши по-правилно и, надявамъ се, при едно общо разбирателство.

Сега отъ насъ се искатъ 3.180.000 л. за водни мѣроприятия. Ние сме готови, когато ще се повдигне този въпросъ, да се занимаемъ вече съ осъществяването на нашата програма за напояване, отводняване и мелиорации. Това би трябвало да почне въ 1939 г. Срѣдства има, срѣдства могатъ да се намѣрятъ при много благоприятни условия отъ всѣкъде, отъ където ги потърсимъ. Имаме ги и вътрѣ въ страната. Ако ние не пристъпимъ въ 1939 г. и въжѣмъ масщабъ къмъ изпълнение на проучената вече и установена много сериозно и отъ компетентни лица програма, ще извършимъ едно истинско престъпление. Но сега ние трябва да откажемъ този кредитъ. Азъ не искамъ да придавамъ никакъвъ смисълъ на този отказъ. Казвамъ ви го предварително, за да не смѣтате, че искамъ сега да се занимавамъ съ съдбата на г. Ганевъ, който едвамъ уцѣлъ преди няколко дни. (Оживление въ дѣсно) Не. Въ днешния денъ азъ правя апелъ къмъ министъра на благоустройството да оттегли искането си за този кредитъ, докато се реши въпросътъ за водното отделение.

Къде трябва да се намира водното отделение? Ще дойде редовниятъ бюджетъ и азъ ще ви моля тогава да ми дадете пълна възможностъ да се изкажа, за да ви установя, че правилното е това отделение да бъде при Министерството на земеделието. Много рѣдки са изключенията то да бъде на друго мѣсто. И тия изключения са убедителни тъкмо за нашата теза — че то трябва да бъде при Министерството на земеделието.

Преди всичко, водното отделение работи вече 30 години, извършило е всички подготовителни работи, за да може да пристъпи къмъ осъществяване на тази програма. Тази програма е прегледана отъ много видни капацитети въ чужди страни. Изобщо тя е одобрена, намѣрена е за рентабилна, за доходна. Необходимо е и сигурно ще се пристъпи къмъ прилагането ѝ. Въпросътъ е това да стане по-скоро, да стане по-целесъобразно, по-разумно.

Кой ръководи изобщо мелиорациитъ въ пълния смисълъ на тази дума — отводняванията, пресушаванията, напояванията, залесяванията и т. н.? Води ги Министерството на земеделието. Министерството на земеделието не напразно е поставено въ конституцията ни преди Министерството на благоустройството. Министерството на земеделието — по думитъ на Генадиевъ — е най-важното министерство на България. Министерството на земеделието има най-голямата отговорностъ при провеждането на мелиорациитъ. Кой технически ръководи мелиорациитъ? Ръководи ги не инженерътъ изобщо, както мисли публиката, а културниятъ инженеръ; не инженерътъ на мостове и шосетата, а културниятъ инженеръ. Това са две специалности, между които има такава разлика, каквато има между гинеколога и ушния лѣкаръ. Г-нъ Ганевъ иска да му дадемъ да стане гинекологъ, когато той е специалистъ по ушни болести. Разбира се, техническото ръководство на водното отделение трябва да бъде въ ръцетъ на единъ културенъ инженеръ, а общото ръководство на мелиорациитъ въ държавата трябва да бъде изключително въ ръцетъ на Министерството на земеделието.

Азъ имамъ много съображения, за да отстоявамъ тази теза, поради нашитъ условия. Азъ ще имамъ случай да дамъ една малка частъ отъ моя отговоръ, който дължа да дамъ на г. Ганева, и мисля, че той нѣма да ми иска висока лихва. Азъ съмъ готовъ да му платя съ голяма лихва. Колко ни струва г. Ганевъ като строител на шосета, на пътища? Мога да ви кажа тона. Даннитъ са въ джоба ми и ще ви ги прочета подиръ нѣкое време, когато се разисква чл. 21 отъ този законопроектъ. Но сега ще ви кажа, че г. Ганевъ строи два пъти по-скъпо, отколкото се е строило презъ 1929 г. Следователно, той ни струва доста скъпо като министъръ. Но той пожелалъ да вземе въ своето министерство всичко, което България харчи за строежи. Това не е право, и азъ съмъ убеденъ, че Парламентътъ нѣма да му позволи това.

Следователно, по-разумно е за всички насъ, за Камарата, да оттегли той искането на кредита. Ние нѣма да му позволимъ — и азъ пакъ подчертавамъ тази мисль — ние нѣма да му позволимъ да осакатва Министерството на земеделието. Никой не може да помогне на г. Ганевъ въ тази негова цель, въ този неговъ стремежъ. Това, което иска той, е изкуствено. Той трябва самъ да бъде благоразуменъ и да се оттегли, да се околеа на своята позиция. Камарата ще прени обективно, дали може да му позволи тази некоректностъ. Азъ съмъ увѣренъ, че ние нѣма да позволимъ, подъ никаква форма, нито сега, нито при редовния бюджетъ да остане водното отделение при Министерството на благоустройството.

Г. г. народни представители! За какво се касасъ въ този случай? България трябва да има единъ общъ планъ за своята земя. Азъ не зная дали г. Ганевъ знае, че има единъ законъ за върховенъ земеделско-стопански съветъ. Той е началото, той е ядрото на бъдещия български стопански съветъ. Този съветъ е създаденъ отдавна, преди 32 години. Азъ свикахъ въ 1931 г. този земеделско-стопански съветъ, въ деня на неговата 25-годишнина. До тогава законътъ за този съветъ не е билъ прилаганъ. Въ този съветъ участвуватъ не само агрономи, не само лесовѣди, не само ветеринари — участвуватъ и културни инженери. Касае се за изработването на единъ планъ недѣлимъ. И между европейскитъ държави България има поне това право — да бъде първа по своя земеделско-стопански планъ. Защо, г. г. народни представители? Не за да се хвалимъ, не за да превеличаваме, но защото земята ни е най-разнообразна, най-интересна. Говорете съ германцитъ, говорете съ белгийцитъ, говорете съ италианцитъ. Казватъ: кубева Италия, Италия е прекрасна, обичаме я много. Но Италия има само една частъ отъ нашитъ култури. Италия има тютюнъ. И България има тютюнъ. Но италианскиятъ тютюнъ е черно сѣно,

кал, а българската земя дава първокачествен тютюн. България има ароматични растения, Италия не може да има такива. Италия има плодове, но няма като нашите плодове. Защо бием ние Италия на международния пазар? Бием я с качеството на нашите плодове. Италия имала това и онова. Ние имаме една пета земя от нейната, но имаме всичко в по-високо качество, отколкото другите европейски държави. Е добре, вие сме един малък народ, едно семейство. 80% от нашето население е земеделско. Ние трябва да направим един общ земеделско-стопански план. В неговото създаване ще вземат участие и общественикът, и журналистът — не се смейте на това — и агрономът, и ветеринарът, и лесовъдът, и култур-инженерът — но лекарят по уши болести, а този, който помага на раждането, гинекологът на земеделието. Тъй ще се съберат, ще работят общия план.

Защо трябва да го пренасяте в благоустройството? Защото, казват, се строи. Какво се строи? Строи се малка част, 5%, мостове и шосета, а 95% с мелиорации, специална работа на култур-инженерите, а не на строителните инженери, които правят мостове и шосета. Затуй, както въ стопанското ръководство първо е Министерството на земеделието, после Министерството на благоустройството — първо земята, а после мостовете — така също и технически, първо с култур-инженерите, а после инженерите строители на мостове и шосета. Нашата земя не е напоена, не е залесена. Утре ще напоим едно парче, да кажем, от долината на Марица. Там ще има залесяване, напояване, електрически централи, канали и пр. Господата инженери на шосета и мостове не са специалисти по тези въпроси, тъй са специалисти само по един вид постройка — само по ушите. Господа култур-инженерите са специалистите, тъй ще ръководят тия мероприятия. Там има въпрос, г. г. народни представители, кое е реално, кое не е, за коя култура ще правим напояване и пр. Това култур-инженерът знае повече, отколкото строителният инженер. Строителният инженер знае: чук, пясък, бетон, цимент, подпори, а култур-инженерът е специално подготвен по този въпрос.

Сега, аз се питам: защо трябва да се терзае Парламентът по един въпрос очевиден, ясен, категоричен? Защо стана това преместване на водното отдѣление? Защото нямаше Парламент. Аз не мога да си представя и бих се счел за последния глупец в тая страна — за удоволствие на всички мои неприятели — ако мога да повървам, че един български Парламент ще позволи комуто и да е да осакатява Министерството на земеделието. Това, обаче, стана, защото се стекоха две обстоятелства: едно, че г. Банко Банков, министърът на земеделието, беше твърде елегантен и отстъпчив, и второто, че има диктатура, няма преса и, главно, нямаше Парламент. Възползуваха се господата инженери строители на мостове и шосета и — дайте сега да го вземем! Дали сме ви вече милиарди лева, ще видим как ще ги употребите, но във всеки случай не се бъркайте в работа, по която не сте специалисти. Въ водното отдѣление има наистина строителни инженери, но тъй само за 2% от грижите за българската земя. Ще вземем строителни инженери там на служба, но подчинени, както ги е имало, обаче ръководството на отдѣлението ще го има култур-инженерът, а ръководството на всички напоявания, залесявания, пресушавания, мелиорации ще го има министърът на земеделието. И ако един министър на земеделието, който се уважавал, отстъпи по този въпрос, той действително ще извърши един акт на абдикация от своята задача. Не може да има министър на земеделието, който се уважава като такъв, да се съгласи да му се отнеме водното отдѣление.

Затуй аз отправям една молба: да се оттегли този параграф. Аз увървам г. министър Ганева, че нямам зли чувства против строителните инженери; напротив, имам всичкото почитание към тях, желая да ги почитам. Но когато посвѣта на земята, на въпроси, които не разбират, на въпроси, които искат да ръководят по своему, няма да ги почитам. Въ такъв случай тъй ще дадат доказателство, че са тѣсногърди, само професионалисти, които гледат всеки да тури повече в своя ресор. Ние ще имаме случай да се занимаем с този въпрос по-нататък, когато дойде да разгледаме бюджетопоекта на Министерството на земеделието. Тогава вие ще се убедите напълно колко аз съм прав.

Но, г. г. народни представители, пакъ се връщам на моята тема. Е ли възможно за нас това, което знаем, че е въ Италия, въ благоустройството, въ строежите? Отъ въпроса за водните строежи, отъ въпроса за мелиорациите Италия направи най-големия въпрос на фашизма; хвърлили

сѣ милиарди и милиарди лева, мога да кажа безбройни милиарди въ едно дѣло, сѣ което Мусолини искаше да докаже какво може да направи неговата система за процътяването на Италия. Ние не сме въ това положение. Ние имаме много повече грижи, ние имаме да съчетаем много грижи. Ние не сме устроени като Италия. Тя си има своя фашистска конституция и строеж, ние си имаме наша конституция — търновската. Следователно, няма защо да вдигаме крак да ни коват. Напротив, ще направим онова, което е било у нас разумно, което е дало резултати. Всичко е подготвено и когато сега ще почнем да строим, казват ни: елате ние да ви строим. Ще строите, но вие имате много недостатъци и не познавате много нужди. Не може министърът на земеделието да абдикира и да каже: аз се разтоварвам и възлагам на моя колега да ме замѣсти, той ще свърши работата. Не. Вие сте министър на земеделието — вие ще отговаряте; вие туряте шефа на отдѣлението, вие ще назначавате инженерите — вие ще пресушавате, вие ще отводнявате, вие ще залесявате, вие сте отговорен за българската земя. Първо земята, българската земя — после другото. Далъ ни Господъ най-хубавата земя, ние сега ще я осакатяваме и ще правимъ услуги. Това е единъ усулъ на чиновниците. Г-да чиновниците трябва да се научат да зачитат България. Не съм говорил никога противъ тях, не съм демагог, не съм билъ за низки заплати; билъ съм и съм за отговорност на чиновниците, чиновниците да си знаят длъжностите и да не посвѣта на това, което не е за тяхната уста лъжица.

Следователно, ако гласувате този параграфъ, вие ще отложите борбата, вие ще замажете раната, но тя ще задѣлае много повече. Има едно единствено решение: водното отдѣление да се върне при Министерството на земеделието. А този Парламентъ и този министър на земеделието да иматъ куражъ идущата година да почнатъ изпълнението на единъ план, който, убеден съмъ, вие единодушно, като единъ човѣкъ, ще гласувате сѣ акация. (Ръкоплѣскания отъ лѣво)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има думата г. министърът на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ И. Кожухаровъ: Г. г. народни представители! Вземамъ думата по § 249а, който се дебатира, въ качеството ми на замѣстникъ на министра на финансите, за да кажа разбиранията на Министерския съветъ по въпроса, който е поставен на разглеждане.

Единъ въпросъ, за да бѣде правилно разрешенъ, г. г. народни представители, трябва преди всичко да бѣде правилно поставенъ. Дотолкова доколкото можахъ да разбера изказаните се двама г. г. народни представители, между становищата, които тъй поддържаха, има една съществена разлика. Докато тъй си приличаха въ едно отношение — и двамата поддържаха, че въ строежа на службите на българската държава естественото мѣсто, което трябва да заема отдѣлението за водите, е при Министерството на земеделието, че това отдѣление трябва да остане тамъ по естеството на задачитъ, които му предстоятъ — тъй се различа въ препорѣжитъ, които дадохъ на Народното събрание.

Г-нъ д-ръ Найденовъ приключи своята педоария сѣ препорѣката: г. г. народни представители, замислете се върху проблемата, който азъ само поставямъ, за да може, когато трябва да кажете отговорно вашето мнение и вашата дума, като народни представители, да бѣдете готови да възвърнете старото организационно състояние на Министерството на земеделието, въ което по-рано бѣше включено отдѣлението за водите. Г-нъ Григоръ Василевъ, обаче, разви своето предложение въ друга посока. Той каза, че този параграфъ не трябва да бѣде гласуванъ; нѣщо повече, той настоява параграфътъ да бѣде оттегленъ, защото народното представителство не трябва да допусне едно осакатяване на службите въ Министерството на земеделието.

Казахъ, г. г. народни представители, че единъ въпросъ, за да бѣде правилно разрешенъ, трябва да бѣде правилно поставенъ, следователно — правилно освѣтенъ. Кредитътъ, гласуването на които се иска, се отнасятъ до единъ отъ най-интересните и важни мелиоративни начинания, които бѣха поставени въ задачитъ на отдѣлението за водите още тогава, когато то бѣше като съставка отъ службите на Министерството на земеделието.

Кредитътъ се иска, за да бѣдатъ оползотворени за довършването, както казахъ, на единъ отъ най-интересните мелиоративни мероприятия. Тѣ сѣ: довършването на дигата Видинъ—Кошава, за която се иска 2,300.000 л.; довършването на каналната мрежа на Вардимъ—Новград-

ската низина и продължаване корекцията на рѣкитѣ Провадийска и Азмака, за които мѣроприятия се иска единъ кредитъ отъ 440.000 л., и най-после — за двѣтѣ гърла на р. Искъръ, които трѣбва да бждатъ затлачени, за да може да се открие ново дебуше на сѣщата рѣка, се иска сѣщо така кредитъ отъ 440.000 л.

Г. г. народни представители! Ако ние не трѣбва да се стремимъ да разстроимъ едно, както каза г. Григоръ Василевъ, организационно състояние на Министерството на земедѣлието, съществуващо отъ 30 години, отъ което време е създадено отдѣлението за водитѣ, заради формата пъкъ на това организационно състояние ние не трѣбва да разстроимъ едни отъ най-важнитѣ мелиоративни мѣроприятия. Защото, ако откажемъ да гласуваме тѣзи кредити, то би значило да отложимъ работитѣ дотогава, докогато народното представителство ще намѣри повода, времето и възможноститѣ да постави на разрешение тая проблема, за която се пледираше преди малко отъ трибуната. Презъ това време, обаче, ние ще разстроимъ тия мѣроприятия и службитѣ, които ги ръководятъ, и ще отклонимъ вниманието отъ тѣхъ. Азъ не зная дали съдържанието и целесъобразността въ нашитѣ решения трѣбва да бжде тукъ мѣрдавието ръководно начало, или организационната форма, въ която трѣбва да се намиратъ едни или други служби на нашата държава.

Ето защо въпросътъ, къде да се намира отдѣлението за водитѣ, дали въ Министерството на земедѣлието или въ новосъздадената Дирекция на строежитѣ, може да остане единъ висещъ въпросъ, докогато му дойде времето да привлече отново вниманието и грижата на народното представителство.

Г. Василевъ: Какво е Вашето мнение?

Министъръ И. Кожухаровъ: Моля Ви се, азъ Ви слушамъ.

Г. Василевъ: Къде да бжде отдѣлението — това ме интересува, това кажете.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Министъръ И. Кожухаровъ: Много сте далечъ и не мога да чуя какво казвате. — И вънъ отъ това, г-да, този въпросъ съществува самъ за себе си; мелиоративната задача, която е поставена, е една и сѣща и когато бѣше отдѣлението за водитѣ въ Министерството на земедѣлието, и сега, когато това отдѣление е въ Дирекцията на строежитѣ; една и сѣща ще бжде и утре, ако народното представителство послуша препорѣжитѣ, които дава г. Григоръ Василевъ. Но една задача, която е поставена, не може да бжде разстроена заради формата. И тъкмо тази сѣтка си даде Министерскиятъ съветъ, когато възприе искането на този кредитъ, за да може задачата да продължи, независимо отъ това къде се намира отдѣлението за водитѣ.

Ето защо азъ моля, г. г. народни представители, да гласувате този кредитъ. Неговото оттегляне не може да бжде целесъобразно, не може да бжде и въпросъ на една мѣдра постѣпка, защото ще се разстроятъ едни отъ най-важнитѣ мелиоративни предприятия на нашата държава, кждето трѣбва да бжде пасочена и грижата, и старанието, и амбицията на сегашното народно представителство. (Ръкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Разискванията сѣ приключени. Ще поставя на гласуване параграфа.

Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 249а отъ бюджета на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. докладчика да продължи доклада.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Морско-рѣчна отбрана и ж. п. училище

§ 3. Набавяне хранителни продукти и пр. — 3.000.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Главна дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.
§ 6. Пѣтни и дневни пари — 150.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 6 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 10. Пѣтни и дневни пари — 350.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 10 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 14. Възнаграждение на временно наети лица за замѣстници и пр. — 300.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 14 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 26. Пренасяне на пощата и пр. — 1.400.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 26 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 40. Цинкови полюси и пр. — 1.200.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 40 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 41. Чанти за ревизоритѣ и механицитѣ и пр. — 300.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 41 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 52. Доставка и поддържане на пощенски вагони — 1.500.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 52 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 54. Вноска по компенсационната сдѣлка — 420.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 54 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 55. Хонорари на артисти и пр. — 500.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 55 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 58. Електрическа енергия — 970.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 58 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 60. Пѣтни и дневни пари — 50.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които приематъ § 60 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„§ 62. Обзавеждане на преподавателитъ и студенто и пр. — 92.000 л.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Тъзи отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ § 62 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Дирекция на въздухоплаването

§ 5. Набавяне хранителни продукти и пр. — 3.000.000 л.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Тъзи отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ § 5 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Тъзи отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ чл. 1, съ пристигатъ измѣнения въ таблицата, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 2. Разходитъ по тоя допълнителенъ бюджетенъ кредитъ да се покриватъ съ частъ отъ излишците, въ размѣръ на 34.773.463 л., осъществени по сключени бюджетни упражнения, които да се отнесатъ на приходъ по § 128 отъ приходната частъ на бюджета на държавата за 1938 бюджетна година и отъ постъпилитъ въ повече приходи по сщия бюджетъ въ размѣръ на 44.538.523 л.“

Г. г. народни представители! Вследствие увеличението на цифрата въ чл. 1 съ 100.000 л., и тукъ цифрата 44.538.523 л. става 44.638.523 л.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 2. Тъзи отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ чл. 2, съ измѣнението, направено отъ комисията, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 3. Разрешава се допълнителенъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на държавнитъ дългове за 1938 бюджетна година въ размѣръ на 30.000.000 л., по новъ § 51а за вноска на фонда „Пѣтица“.

Разходътъ по тоя допълнителенъ бюджетенъ кредитъ да се покрие отъ осъществената икономия при частични изплатени купони по държавнитъ заеми, отъ прескрибирани купони, купони икасирани по добавъчнитъ гаранции по държавнитъ заеми и др., като се внесе на приходъ по новъ § 128а отъ приходната частъ на бюджета на държавата за 1938 бюджетна година.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Тъзи отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ чл. 3 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 4. Одобрява се I-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 1 февруарий 1938 г., протоколъ № 22.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Тъзи отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ чл. 4 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 5. Въ алинея втора на чл. 2 отъ наредбата-законъ за разрешаване на Министерството на вътрешнитъ работи и народното здраве да сключи заемъ отъ фондъ „Пенсия за изслужено време“ въ размѣръ на 4.000.000 л., „Д. в.“, брой 135, отъ 20 юний 1936 г., думитъ: „отъ 1 ноемврий 1937 година“ се замѣнятъ съ думитъ: „отъ 1 декемврий 1939 година.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Тъзи отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ чл. 5 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 6. Намаляватъ се кредититъ по бюджета на Министерството на вътрешнитъ работи и народното здраве — Главна дирекция на народното здраве за 1938 бюджетна година по следнитъ параграфи, а именно: § 1 съ

2.000.000 л. и § 9г съ 1.000.000 л., ии общо съ 3.000.000 л., съ която сума се усилюва кредитътъ по § 17 отъ сщия бюджетъ.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Михаилъ Донсузовъ.

М. Донсузовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! По чл. 6 отъ настоящия законопроектъ се опредѣля една сума отъ 3 милиона лева, за храна на болнитъ въ болницитъ. Мене ми направи впечатление обстоятелството, че въ началото, когато се е съставялъ бюджетътъ, не е билъ предвиденъ пълниятъ кредитъ за храна на болнитъ, съобразно всички легла въ болницитъ. Или съ храната на болнитъ се злоупотрѣблява, или пъкъ, може би, хранителнитъ продукти сж поскупнали, и затова се иска новъ допълнителенъ кредитъ. Азъ имамъ сведения за една болница, въ която презъ годината е имало праздни легла не две-три, но стотица. Извинявай сж се, че всичко е запълнено, когато, всжностъ, болни не сж се приемали въ болницата, защото е нѣмало храна. Азъ зная една първокласна болница въ България, въ която е имало 140 праздни легла, но е било винаги отговаряно на нуждасцитъ се, че всичко е запълнено. Когато, обаче, е било запитано: защо, какъ е запълнено — отговаряло се е, че нѣма храна за болнитъ. Това положение, като се има предвидъ, че въ болницитъ отиватъ бедни и срѣдно заможни семейства, поради липса на срѣства да отидатъ при частни лѣкари, се е отразило твърде зле върху тия болни. Тъ сж оставали или на улицата, или сж се лѣкували съ своитъ осжждни срѣства. Това говори за една твърде лоша здравна политика въ нашата страна.

Азъ смѣтамъ, че само когато имаме здравъ народъ, ще имаме и здрава армия, ще имаме културна нация, ще имаме въобще една добре организирана народна сила. Ако нашиятъ народъ нѣма възможностъ да се ползува отъ болницитъ; ако тоя народъ нѣма срѣства да отиде въ частни болници и при частни лѣкари, естествено, той ще боледува. Всички знаемъ, че най-много смъртни случаи има въ България. Най-малко раждания ставатъ въ България. Най-много туберкулозни сжщо има въ България. И, следователно, спрямо българския народъ се прокарва една лоша здравна политика, която не задоволява нуждитъ му. Това, може би, е причината, щото българскиятъ народъ да си казва: който иска да мре, или който иска да остане сакатъ, да отиде въ държавната болница. Това предубеждение у нашия народъ е много опасно приспада за здравната политика на българската държава и специално — на Дирекцията на народното здраве. Въ държавнитъ болници трѣбва да бждатъ назначавани не само лѣкари-специалисти, но лѣкари-общественици, съ чувство за обществена отговорностъ за оня голѣмъ постъ, който заематъ. Такъвъ единъ лѣкаръ, съ такова чувство, не би търпѣлъ да има праздни легла въ болницата и да лѣже хората, че всичко е заето. Такъвъ лѣкаръ не би търпѣлъ да нѣма храна за болнитъ; той би настоялъ да се набави такава, или ако не, би напусналъ своя постъ. А такъвъ директоръ на Дирекцията на народното здраве, който знае, че една първокласна болница нѣма храна за болнитъ, не само това, но нѣма лѣкарства и други санитарни материали — както изнесе г. д-ръ Даскаловъ, че нѣмало бѣло — такъвъ директоръ не би търпѣлъ да стои нито минута при това положение и да се задоволява само съ прелиски за назначаване и уволнения.

Азъ намирамъ, че нашата здравна политика трѣбва да бжде действително народна здравна политика. И схващайки, че здравето на българския народъ е върховенъ дългъ на всѣки управникъ на нашата страна и нашъ, на народнитъ представители, дългъ, трѣбва да употребимъ всички усилия, щото нашиятъ болници да бждатъ действително привлѣкателни за българския народъ, за да може той да се лѣкува тамъ съ пълно довѣрие, че болниятъ може да излѣзе отъ тамъ здравъ, че ще бжде тамъ добре гледанъ, добре нахраненъ и добре облѣченъ. А тъкмо туй мнение за нашиятъ болници го нѣма българскиятъ народъ.

И ние трѣбва да се съгласимъ, че действително системата на лѣкуването у насъ е много несполучлива. Азъ имамъ случай да изтъкна, че когато лѣкаритъ видятъ, че има въ болницитъ много болни и че имъ се отнема свободното време да отиватъ при своитъ частни клиенти, или въ кабинетитъ си, тѣ не изпълняватъ добре служебнитъ си задължения. Тая система на назначаване старши и младши лѣкари въ болницитъ, на които лѣкари се позволява да лѣкуватъ и въ своята клиника или въ своя кабинетъ, не бива по-нататкъ да се търпи. Такъвъ лѣкаръ не може да бжде добъръ служителъ въ болницата и добъръ па-

зачъ на народното здраве, защото, естествено, по силата на обстоятелството, за да има повече приходи отъ своята частна практика, той преглежда повърхностно, напуска бързо болницата и си отива въ своя домъ, тамъ да лѣкува болнитѣ.

Не искамъ да обиждамъ никого, но тая система, да се позволява лѣкарътъ, който заема държавна служба, същевременно да упражнява и частна практика, трѣбва да се премахне, г-да! Не бива да търгуваме съ народното здраве, това е опасно, особено когато виждаме, че народътъ е въ нужда, че има нужда да отиде да се лѣкува, но не може да намѣри срѣдства. Завчера видѣхъ въ едно семейство четирима души болни — три деца и бащата — и не могатъ да повикатъ лѣкаръ. Частниятъ лѣкаръ въ селото или лѣкарътъ въ околната казва: „Ще дойда, ако ми платишъ за прегледъ 40 или 50 л.“ Това не може да бѣде. Или здравето на народа за насъ е върховенъ дългъ и ние ще трѣбва да изпълнимъ този дългъ, или пъкъ е играчка, и нека тогава народътъ да си мре, а да гледаме само добитъка. По този чл. 6, както казахъ, се отдѣлятъ 3 милиона лева за храна на болнитѣ. Това показва, че действително сме били небрежни къмъ здравнитѣ въпроси. Азъ бихъ препоръчалъ една друга система въ лѣкарската практика, но това може да направя при другъ случай. Не може при това положение, което имаме, да се търпи повече такава здравна политика.

Нашата Дирекция на народното здраве има единъ бюджетъ отъ 190 милиона лева, при 6 милиона народъ. Това е единъ мизеренъ кредитъ. Тя трѣбва да иска близо милиардъ и половина, за да сложи здрава основа на болничното дѣло у насъ и да воли една здрава санитарна политика.

Д-ръ Б. Даскаловъ: Само 2.3% отъ общия бюджетъ на държавата се харчи за народното здраве.

М. Донсузовъ: Нашата Дирекция на народното здраве трѣбва да има друга политика: да види какъ живѣе българскиятъ народъ, дали материалнитѣ условия на животъ, въ които е поставенъ, отговарятъ на една политика за запазване народното здраве. Не можемъ да очакваме отъ българскитѣ семейства, 27% отъ които живѣятъ по 5 души въ една стая, да опазятъ своето здраве. Тамъ трѣбва да се намѣси решително Дирекцията на народното здраве и да каже: подобрието на материалното положение на българския народъ трѣбва да бѣде основа на здравната политика въ нашата страна. Тя трѣбва да се намѣси и да иска отъ правителството да се премахне тая тежка жилищна криза. Всички български граждани и всички семейства въ България трѣбва да живѣятъ въ добри жилища, въ хигиенични жилища, при задоволителни материални условия, за да се намалятъ болеститѣ въ страната, за да се намалятъ епидемиитѣ, за да се намали детската смъртностъ, за да се намалятъ страшитѣ болести като туберкулозата и др., които косятъ българския народъ. Трѣбва ли да ни казвамъ, че детската смъртностъ у насъ стига къмъ 142 на хилядата, когато въ другитѣ държави е 37—38? Това е вследствие лошитѣ материални условия на животъ. Завчера не чухте ли думитѣ на народния представител г. д-ръ Московъ, който каза, че когато една майка родила своята първа рожба, повила я въ вестници? Отъ това семейство не можете да очаквате добъръ животъ, здравъ животъ, не може да бѣде то добро семейство. Както ви казахъ, 27% отъ нашитѣ семейства живѣятъ по 5 души въ една стая. А въ с. Надежда завчера видѣхъ 12 души въ една стая — десетъ деца заедно съ бащата и майката.

При тия условия ние не можемъ да очакваме да се проведе една здравна политика за българския народъ. Естествено, ще трѣбва да се погрижимъ и за подобрене материалното положение на българския народъ, за да го поставимъ при подобри условия на животъ. Работническитѣ жилища въ София и въ цяла България сѣ нехигиенични, въ земята, влажни, съ лошъ въздухъ. Естествено, и въ това отношение съвършено липсва здравна политика, провеждана отъ Дирекцията на народното здраве. Не можемъ да държимъ директоръ на народното здраве човѣкъ, който е само лѣкаръ — той трѣбва да бѣде обществено отговоренъ за тая служба; той трѣбва да бѣде известенъ съ своитѣ трудове по хигиена, съ своитѣ трудове по здравна политика, той трѣбва да бѣде общественъ. Такъвъ човѣкъ ще може да прилага една програма за истинско народно здраве, такъвъ човѣкъ ще може да провежда истинска здравна политика въ страната. Такъвъ лѣкарь — общественъ, ще иска отъ властта: дайте ми срѣдства да уредя болничнитѣ и др. здравни въпроси, иначе си отивамъ.

Ние виждаме, какъ много въпроси въ болницитѣ стоятъ неразрешени. Лѣкарътъ стои 1—2 часа въ болницата и си отива. Азъ лично направихъ едно питане съ 23 обвинения срещу управителя на Бургаската болница — не ми се отговори. Трѣбване да ми се отговори. Трѣбваше да се направи една анкета, да се види, дали действително тамъ управителятъ върши своята здравна политика или не. Азъ намирамъ, че този въпросъ е за насъ голѣмъ. Ние трѣбва да имаме, ако не отдѣлно министерство на народното здраве, непременно една автономна дирекция на народното здраве съ свой самостоятеленъ бюджетъ и съ свои отговорни ръководни фактори, а не, както сега, да се иска допълнителенъ кредитъ за храна, следъ като не сѣ приемали въ болницитѣ маса болни заради това, че нѣмало храна. Трѣбва отначало да се предвиди извънреденъ кредитъ, който да стои на разположение, защото болнитѣ въ България сѣ твърде много. Маларията и другитѣ болести сѣ твърде широко разпространени.

Азъ апелирамъ къмъ васъ, г. г. народни представители, при гласуването на бюджета за здравната политика на правителството да предвидите половинъ милиардъ лева. И нека се възложи на достойни ръководители-общественици, съ съзнание за своя върховенъ дългъ, да палятъ народното здраве, за да може действително да се приложи една здравна политика за българския народъ и за неговото бъдеще. Имамъ ли здравъ народъ, ще имаме и здрава култура, и здравъ духъ, и национална гордостъ — както моятъ приятелъ, народниятъ представител г. Йосифъ Робевъ, казва: „За величието на България“. Дайте да изградимъ това величие на България — азъ ще ви ръкоплѣскамъ. Дайте да видимъ единъ народъ съ здрава материална култура, съ здравни материални условия, съ здравно здраве, така да кажа, и тогава ще видимъ това величие на българския народъ, а не думи и приказки. При тия мизерни условия, при тия нехигиенични жилища, въ които живѣе българскиятъ народъ, при тия нехигиенични стая, не се създава здравъ духъ, а се създава мизеренъ духъ, създава се мизерно величие, а не величието на България. Величието на България ще го получимъ чрезъ една хубава политика за народното здраве. Дайте да я създадемъ и тогава ще имаме България за българитѣ, България, която съ своето величие да прави честъ и на насъ, и на чуждитѣ държави. (Ръкоплѣскания отъ лѣво)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Вачковъ.

Н. Вачковъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Ние не можемъ да не приемемъ чл. 6 отъ проекто-бюджета, защото сумитѣ вече сѣ изразходвани. Но трѣбва да кажемъ, че по § 1 отъ бюджета на Дирекцията на народното здраве е направена една икономия поради това, че нѣкои лѣкари не сѣ заели постовеѣ си и затова сумата отъ 2 милиона лева се прехвърля къмъ § 17 за храна на болнитѣ. Азъ бихъ казалъ, че § 1, който е за заплати на щатни лѣкари, не трѣбва да бѣде намаляванъ, а, напротивъ, трѣбва да бѣде увеличенъ. Ако и да е направена икономия отъ 2 милиона лева по този параграфъ, то тѣзи 2 милиона лева трѣбваше да бѣдатъ оставени въ § 1, за да бѣде усилена лѣкарската помощъ, особено за малоимотното и селско население.

Г. г. народни представители! Сега се иска увеличение на кредита по § 17. Отъ сведенията, които можахъ да събера, за храна въ болницитѣ тая година сѣ изразходвали около 8 милиона лева. Азъ бихъ казалъ остро, че кредититѣ, които се употребяватъ за храна въ нашитѣ болници, ще трѣбва да отиватъ по своето предназначение. Ако действително има малки злоупотребления съ храната въ болницитѣ, ако има неправилни изразходвания на тия срѣдства, за облагодетелствуване на нѣкои служещи, за да се хранятъ по-охолно, това въ бъдеще ще трѣбва да бѣде избѣгнато и най-строго сасдено.

Г. г. народни представители! Азъ не мога да се съглася и съ централизацията на нашето болнично дѣло въ градовете. Ако днесъ се забелязва единъ стремежъ да се строятъ въ градовете голѣми болници съ всички условия въ тѣхъ, за да изпълняватъ тѣ своето назначение, азъ смятамъ, че трѣбва да обърнемъ и другата страници и да помислимъ, че и останалото население, населението, което живѣе въ селата, ще трѣбва да се ползува съ медицинска помощъ.

Г. г. народни представители! Съ гордостъ азъ трѣбва да ви заявя, че съмъ представителъ на земеделското съсловие въ земеделско-стопанскитѣ задруги. На васъ, като народни представители, ви бѣ представено едно изложение за исканията на Съюза на земеделско-стопанскитѣ задруги въ медицинско отношение, какво трѣбва да се

направи въ селата. Г. г. народни представители! Преди да кажа няколко думи за медицинската помощ въ селата, азъ ще трѣбва да ви съобща, че въ цяла България имаме всичко 57 държавни болници, отъ които въ селата нито една; имаме само 3 общински болници въ градоветъ, включително и болницитъ за душевно-болни. Частни болници въ селата имаме 5, а въ градоветъ — 75. Лѣкари на държавна служба въ градоветъ имаме 880, а въ селата — 515. Лѣкари на частна практика въ градоветъ имаме 685, а въ селата — 108. Общински лѣкари въ градоветъ имаме 106, а въ селата — 35.

Г. г. народни представители! Трѣбва да имаме предвидъ това, което е казалъ директорътъ на народното здраве за санитарната помощ, която трѣбва да се даде въ селата. Той самъ казвалъ, че на маломощното и бедното население, както въ селата, така и въ малкитъ градове трѣбва да бѣде дадена медицинска помощ, защото сегашната помощ е малка. Той казва, че въ селата на 6—7 хиляди, а даже и на 8 хиляди се пада 1 лѣкаръ, а въ градоветъ — на 600—700 души има единъ лѣкаръ.

Г. г. народни представители! Азъ бихъ се съгласилъ даже, че частнитъ болници, които има въ селата и въ градоветъ, биха допринесли нѣщо. Също бихъ се съгласилъ, че и лѣкаритъ, които отиватъ въ селата, могатъ да допринесатъ нѣщо. Но азъ трѣбва да се противопоставя на едно: всички лѣкари, които се пращатъ въ селата, се пращатъ затуй, защото не сѫ издържали изпита си. Даже напоследъкъ, по едно искане на едно село, да му пратятъ лѣкаръ, защото тамъ иматъ съзнанието, че имъ е нуженъ лѣкаръ, директорътъ на народното здраве е обещалъ да имъ прати, но същевременно имъ казалъ, че ще прати лѣкаръ, който да замѣсти участковия фелдшеръ, като ще получава заплатата на медицински фелдшеръ.

Г. г. народни представители! Трѣбва да знаете, че въ селата медицинската помощ ще играе грамадна роля. Когато единъ селянинъ се разболѣе често пъти и отъ най-опасна болестъ, той трѣбва да бѣде натоваренъ на една каруца и да изминава 20—30 километра, за да постѣпи въ болницата. Ако той е заболѣлъ отъ апендиситъ или перитонитъ, или отъ друга нѣкоя болестъ, която изисква да се взематъ мѣрки още на мѣстото, докато го закаратъ въ болницата, той ще отиде на она свѣтъ. Ако отиде да се лѣкува въ частна болница, ще трѣбва да плати за една малка операция 2500 л., а едновременно съ това и за престоя въ болницата отъ една седмица ще трѣбва да плати по 100 л. на день, тъй че ще му трѣбватъ 3—4 хиляди лева за тази целъ. А всички знаете, че бедниятъ селски стопанинъ не може да плати толкова. Ето защо, азъ мисля, че ще трѣбва да се намѣрятъ срѣдства, за да се увеличатъ грижитъ за здравната помощ въ селата, като евентуално се създадатъ и повече здравни домове, за която целъ не е зле да отиде и кредитътъ отъ 15 милиона лева, който е отпуснатъ отъ Б. з. к. банка.

Г. г. народни представители! За акушерската помощ въ селата ще кажа следното. Трѣбва да ви кажа, че въ селата имаме акушерки на частна практика 52, а въ градоветъ — 442. Малкото число на акушерки въ селата се обяснява съ туй, че въ селата тѣ нѣматъ тия условия на работа, които могатъ да намѣрятъ въ градоветъ. Вие не можете да си представите акушерската помощ въ селата докѣде е отишла — тя е съвсемъ първобитна. Ние селската майка сме я изоставили просто на произвола на съдбата. Има акушерки въ селата, които действително помагатъ на майкитъ селянки, но повечето отъ тѣхъ отиватъ до една прѣстѣпностъ въ своята работа, която прѣстѣпностъ, надѣвамъ се, нашиятъ министъръ на вътрешнитъ работи ще я има предвидъ, защото ако тя продължава, ще се спре нарастването на нашето население. Та, казвамъ, въ селата трѣбва да има акушерки, но освенъ това трѣбва да има и родилни домове, да има майчински домове. Както въ голѣмитъ градове, така и въ малкитъ градове и села трѣбва да се подготвя нашата девица, да знае отъ малка още какъвъ е нейниятъ дългъ като бѣдеша майка.

Г. г. народни представители! Ние имаме щастieto да имаме единъ фелдшерски персоналъ малко по-голѣмъ, но азъ мисля, че въ бѣдеше този фелдшерски институтъ, тѣзи представители на медицината ще трѣбва да бѣждатъ по-добре подготвени, при все че политиката на Министерството на вътрешнитъ работи е постепенно-постепенно селата да се снабдяватъ съ лѣкари. Мене ми се струва, че тия хора, фелдшеритъ, ще трѣбва да бѣждатъ поставени на своята висота. Въ селата днесъ на тия хора гледатъ съ едно голѣмо недоверие, защото тѣ сѫ хора безъ култура.

Г. г. народни представители! Когато дойде да се говори по бюджета на Министерството на вътрешнитъ работи, азъ ще имамъ честта да кажа нѣщо повече по този въпросъ. Сега, обаче, ще искамъ да отбия едно възражение.

Г. г. народни представители! Оня день хората, които въ миналото сѫ представлявали политиката по санитарното дѣло въ страната, казваха, че земеделско-стопанскитъ задруги и организациитъ на другитъ съсловия въ страната сѫ организации на днешното правителство. Азъ отблъскамъ това обвинение. Г. г. народни представители! Вие трѣбва да отидете въ нашитъ курортни мѣста, където ще видите, че въ тѣхъ разни организации сѫ издигнали китни здания за милиони. Ако действително тази политика се продължи нѣколко години наредъ, подиръ десетина години вие ще видите въ всички наши курорти по едно или нѣколко такива грамадни здания и предъ всѣко отъ тѣхъ поставенъ стражаръ, за да казва на ония, които не сѫ отъ сѣщата организация: „Моля, ти не си отъ тази организация, нѣмашъ право да бѣдешъ тукъ!“ По този начинъ само едно съсловие отъ насъ, земеделското, нѣма да има нито една почивна станция и, въобще, нѣма да има мѣста, където да се лѣкува.

Ето защо азъ мисля, че тия именно общественици, които казватъ, че ние, земеделско-стопанскитъ задруги, сме прокарвали една политика, тѣ сѫ, които ще станатъ причината въ здравно отношение тази частъ отъ българския народъ, живуща въ селата, да бѣде съвършено изоставена. А ако почивнитъ станции станатъ целъ на тия земеделско-стопански задруги, тогава навѣкъде въ България, въ всички курорти ще се създадатъ и почивни домове, и лѣтовнища за децата на това селско население, където сѫ малки разности тѣ ще могатъ да възстановяватъ и да подкрепятъ своето здраве. За примѣръ азъ ще ви дамъ едно лѣтовище въ Бѣленско, където децата на селскитъ стопани можаха презъ това лѣто, срещу 20 л. на день, да придадатъ по 5—8 кгр. къмъ своето тегло, при условия много добри за животъ. Тия лѣтовища, обаче, трѣбва да станатъ повече и още по-добри. Днесъ виждаме издигнати болници на известни мѣста по за 20—30 милиона лева. Ако нашитъ общественици следватъ една политика на подобряване условията за лѣтуване въ нашитъ курорти, на създаване повече почивни домове изъ България, азъ мисля, че ние ще стигнемъ, подиръ 10—15 години, до едно положение, професионалитъ организации да иматъ свои лѣчебни заведения, свои лѣкари, лѣкъ и свои кооперации за продажба на по-свѣтнини лѣкарства. Сега нашето селско население — 4.900.000 души — въ това отношение е изоставено. Ще трѣбва съразмѣрно да му се даде и медицинска помощ, защото, г. г. народни представители, съ тази медицинска помощ ние ще имаме и единъ здравъ народъ. И азъ мисля, че когато ние създадемъ повече блага за работничитъ, за занаятчиитъ, за търговцитъ и за селянитъ, тогава не ще има нужда, като дойде моментъ българскитъ граждани да изпѣлняватъ своя дългъ къмъ държавата, съ щикове и пушки да ги изкарваме отъ тѣхнитъ хижи и колиби. Само когато гражданитъ е доволенъ въ всѣко отношение и особено въ санитарно отношение, той съ готовностъ ще излѣзе отъ своята хижа, или отъ своята колиба, да изпѣлни отечествения си дългъ.

Ето защо тия наши общественици, вмѣсто да критикуватъ политиката на професионалитъ организации въ това отношение, азъ препорѣчвамъ на сѣщитъ да проучатъ по-добре положението на селскитъ стопани, за да видятъ, че нуждата отъ санитарна помощ за тѣхъ е еднакво въпиюща, както за градоветъ, и че ние не можемъ да правимъ разлика между гражданитъ въ това отношение, като ги дѣлимъ на две категории. (Ръкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве.

Министъръ Н. Недевъ: Г. г. народни представители! Азъ съмъ много приятно изненаданъ, че двамата оратори, които изслушахъ, разбиратъ въпроса за здравето на българския народъ така, както азъ днесъ, като отговоренъ министъръ, го разбирамъ. Всички тия болки на нашето санитарно дѣло азъ по служебенъ пътъ съмъ ги констатирали и съмъ страдалъ наравно съ ония, които сѫ изпитали ужаситъ на липсата на организация въ нашата медицинска служба.

Г. г. народни представители! Нѣкога въ Плевенъ азъ събрахъ 84 лѣкари и имъ казахъ: ако вие искате да бѣдете истински лѣкари, ако искате да бѣдете държавници, ще трѣбва да накарате българския народъ да дефилира предъ васъ, въ истинския смисълъ на думата, голъ, така,

както мъжете дефилиратъ голи предъ офицеритѣ, въ наборнитѣ комисии, за да видите страданията, вследствие липсата на санитарна помощъ, вследствие липсата на хигиена и вследствие липсата на култура, които страдания измъчватъ нашия българинъ и правятъ нашитѣ кандидати за войници негодни. Съгласиха се съ менъ.

Г. г. народни представители! Азъ съмъ констатиравъ въ първокласни болници въ България презъ голѣми студове да нѣма вжглища за болнитѣ, защото кредитъ нѣмало и защото въ Народната банка трѣбва да се внесатъ влоговетѣ, за да отпустне мината „Перникъ“ вжглища! И азъ нѣмахъ кредити, обаче заповѣдахъ въ единъ артилерийски полкъ да се събератъ войницитѣ отъ 3 батареи въ едно помѣщение, да дадатъ на войницитѣ повече одеала, да запрегнатъ всички каруци и вжглищата на полка да ги закарватъ въ болницата. Така се работи, за да се спасятъ болнитѣ, да не мръзнатъ. Това не се дължи на липса на желание у отговорнитѣ началници на болницитѣ, а се дължи, често пъти, на липса на кредити и въобще на липса на нѣкаква организация.

Г. г. народни представители! Въпросътъ за оздравяването на българския народъ е толкова важенъ, колкото и въпросътъ за подобрене на земеделството въ България, защото, като се съгласявамъ съ г. Григоръ Василевъ, азъ едновременно бихъ казвалъ: дайте здрави мъже и жени, дайте здрави деца въ къщитѣ, и нашитѣ селяни и селски спокойно и съ весели очи ще обработватъ нашата земя. (Ръкоплѣскания отъ центъра и дѣсно) Само здравото население ще подобри земята, само здравото население ще направи пшеница, само здравото население ще напълни казармитѣ съ годни и добри войници. Това е началото, и едното трѣбва да върви паралелно съ другото.

Но, г. г. народни представители, презъ 1937 г. съ били предвидени по този параграфъ 39 милиона лева, а миналата година съ били предвидени 37 — 2 милиона лева по-малко. Министерствътъ на финанситѣ презъ течение на годината е увеличилъ този кредитъ съ 1.200.000 л. Въ настоящия бюджетпроектъ е предвидено увеличение и на кредита за храна на войницитѣ, защото всички казваме, че храната е поскъпнала съ 30%, и естествено е, че поради това не може да се изхранятъ нито войницитѣ, нито болнитѣ въ болницитѣ. Ето защо ние сме длъжни, ако сме логични, да дадемъ тия пари, защото наистина предвиденитѣ кредити не съ били достатъчни, а вследствие поскъпването на продуктитѣ ставатъ още по-недостатъчни. Ако ние откажемъ тия кредити, това значи действително да изпъдимъ болнитѣ отъ болницитѣ. Сега не само че оставатъ празни легла въ болницитѣ, но се изписватъ и недостатъчно оздравѣли болни, защото управителитѣ-лѣкари не могатъ да превияватъ разходитѣ, тъй като счетоводството ще ги постави въ затвора.

Ето защо, ние сме длъжни, ако искаме да управляваме, да помогнемъ. И затуй азъ ви моля, така, както е исканъ кредитътъ за храна на болнитѣ, да го гласувате. Азъ ще ви сезирамъ и ще моля вашето съдействие, въ бъдещитѣ ни занятия тукъ да се разгледа проблемата въ нѣвата ѝ широта, да намѣримъ средствата, които съ ни необходими, за да се издигне българскиятъ народъ на оная висота, на която заслужава въ прекрасната и райска земя България да живѣе щастливо. Дотогава, когато не намѣримъ необходимитѣ средства и не разрешимъ проблемата напълно, ние нѣма да сме изпълнили дълга си предъ народа като управници.

Още единъ пътъ ви моля, съгласете се да гласувате кредита, който се иска, за да се подпомогне на здравето на българския народъ. (Ръкоплѣскания отъ всички страни)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 6. Тѣзи отъ г. г. народнитѣ представители, които понематъ чл. 6 така, както се докладва, моля, да влигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ (Чете)

Чл. 7. Намалватъ се кредититѣ по бюджета на Министерството на народното просвѣщение за 1938 бюджетна година по следнитѣ параграфи: § 131а съ 140.000 лева и § 137 съ 60.000 лева, или общо съ 200.000 лева, съ която сума да се усили кредитътъ по § 140 отъ същия бюджетъ“.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Пастуховъ.

И. Пастуховъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Вие виждате, че този членъ се отнася до прехвърляне на кредити по бюджета на народната просвѣта. Но ако вижнете въ члена, ще видите, че кредитъ се иска

за Ветеринарния факултетъ — за прехрана на добитъка. Сега, когато отъ Министерството на народното просвѣщение се иска прехвърляне на кредити отъ единъ параграфъ въ други, когато се е обърнало внимание на прехраната на добитъка — разбира се, нѣмамъ абсолютно нищо противъ това — не се е обърнало внимание на прехраната на онѣзи, които има да просвѣщаватъ, също и на онѣзи деца, които съ останали вънъ отъ училището и не могатъ да влѣзатъ въ него, защото нѣма кредитъ. Вие знаете, г. г. народни представители, че останаха вънъ отъ училището около 9.000 деца, следвали презъ 1937/38 учебна година IV и V класъ на гимназията, а споредъ изчисленията на нѣкои, тѣ съ 11—12 хиляди. Наистина, тия деца останаха вънъ отъ училището по една формална причина. Причината е тази, че тѣ подлучиха слабъ успѣхъ, а, по силата на правилника, не могатъ да повтарятъ класа. А слабиятъ успѣхъ, г. г. народни представители, както знаемъ всички, дойде отъ така наречената царска милостъ, т. е. отъ нареждането да се увеличи успѣхътъ на слабитѣ ученици. Тѣзи деца минаха въ по-горенъ класъ, нѣкои съ 10 двойки, нѣкои съ 5 двойки, нѣкои съ 3 двойки — явно слаби деца. Учителитѣ се противѣха, тѣ не искаха тази милостъ, тѣ знаеха, че тѣзи деца не могатъ да следватъ по-нататъкъ съ успѣхъ, тѣ знаеха, колко е анормално това за успѣха и поведението на децата. Но милостъта дойде и децата не по своя вина и не по вина на родителитѣ си минаха въ по-горенъ класъ. И когато дойдоха въ тоя класъ, тѣ се оказаха слаби и трѣбва да повтарятъ, а не се допуска да повтарятъ. Поради туй десетина хиляди деца останаха вънъ отъ училището. Следъ ваканцията, когато трѣбваше да се записватъ ученицитѣ, се разбра аномалията. Видѣ се, че децата останаха вънъ, разбра се, че това е несправедливо, защото не е по тѣхна вина, нито по вина на родителитѣ имъ. Родителитѣ на тия деца предявиха едно най-законно искане: „Оставете ни децата въ същия класъ да се засилятъ и тогава исче да продължатъ образованието си“. Въ Министерството на просвѣтата се виждаше, че това искане е справедливо, дори бившиятъ министъръ даваше обещания, че той ще поправи тази несправедливостъ, но се казваше отъ министерството, че тѣзи деца не могатъ да се прибератъ по простата причина, че трѣбва да се назначатъ допълнително нѣколко стотици учители — трѣбва да се търси допълнителенъ кредитъ отъ около 5—6 милиона лева. И сега, поради туй, че нѣма таквъ кредитъ, около 10.000 деца не могатъ да продължатъ образованието си. Действително, министерството разреши напоследъкъ приемането на тѣзи деца, но азъ съмъ увѣренъ, че когато дойде до прилагането на това разрешение въ гимназитѣ, по една или друга причина, поради неструпаностъ на класовѣтъ или поради липса на учители, ще се спре приемането имъ. Тѣй че азъ бихъ настоявалъ и бихъ помолилъ г. министра на просвѣтата да се опознае по-отблизо съ този въпросъ и, ако може — ако не сега, то въ едно близко заседание — да внесе законопроектъ за допълнителенъ кредитъ за нужното число учители и тия деца най-после да бждатъ приети.

Но азъ бихъ молилъ и за друго едно нѣщо. Основното образование е задължително, но маса деца оставатъ неписмени въ училищата, поради една аномалия въ самия законъ за народната просвѣта. Въ какво се състои тя? Не може да се отвори отдѣление или класъ отъ прогимназия, ако нѣма толкова и толкова деца. На много мѣста има разпрѣснати колиби, особено въ балканскитѣ краища, където има по 10—15 деца, които не могатъ да отиватъ въ близкото село да следватъ училището и поради това оставатъ неграмотни. Тѣй всѣка година единъ доста почтенъ процентъ отъ нашитѣ деца не отиватъ въ училището и не може да се изпълни онова постановление на конституцията, което казва, че първоначалното образование е задължително, т. е. че децата трѣбва да свършатъ цѣлия курсъ на основното образование, отъ първо отдѣление до трети прогимназиаленъ класъ. Учителитѣ съ повдигали този въпросъ много пъти, искали съ да се дадатъ патувани учители или да се отворятъ въ такива селища училища, но винаги се е отказвало, като се е казвало, че нѣма кредитъ. Независимо отъ това, въ нѣкои селища, лето нѣма достатъчно помѣщения за децата, принудени съ да се събиратъ въ едно отдѣление повече ученици, отколкото е опредѣления по закона максималенъ брой на ученицитѣ въ едно отдѣление. Азъ проверихъ — даже и сега, когато ходихъ въ нѣкои селища, пакъ проверяхъ — и се оказа, че има отдѣления съ 60—65 деца. Има дори гимназиални класове съ 55—60 ученика. Явно с, че въ такива класове въ никой случай не може да бжде дадено солидно образование, нито пъкъ може да има хигиена.

Х. Георгиев: Какви национални идеали ще се култивират в младежта, когато голѣма част от българските деца сѫ прокудени в чужди училища? Това е печално! Това е херостратовското дѣло на бившия министър на народното просвѣщение, който изхвърли толкова деца от училището. Никой министър в България досега не е извършвал такова нѣщо!

Председателстващ Д. Пешев: (Звъни) Нѣмате думата, г. Георгиев!

Х. Георгиев: Азъ се надѣвамъ, че днешниятъ министър ще поправи тази грѣшка.

Председателстващ Д. Пешев: (Звъни) Моля, г. Георгиев, не прекъсвайте.

И. Пастухов: Г-нъ Георгиев има правото да се възмущава. Азъ мисля, че г. министърътъ чу неговото възмущение и ще си вземе бележка отъ него. Азъ съсредоточавамъ вниманието ви специално върху многото ученици в отдѣленията и класоветъ и върху невъзможността да се приематъ в училищата маса деца, за да завършатъ поне основното образование. Този именно недостатъкъ на закона за народната просвѣта чакъ по-скоро би трѣбвало да се поправи, като се предвиди и нужниятъ кредитъ. Ако може, сега да се предвиди, ако не, при другъ случай да се предвиди, но въ всѣки случай, докато още има време за приемането на тѣзи деца, да се гласува допълнителниятъ бюджетъ, за да могатъ да влѣзатъ тѣ въ училището.

Въ връзка съ по-прежния членъ азъ бихъ казалъ нѣколко думи за санаториума за грѣдоболни учители в Лъджене.

Председателстващ Д. Пешев: Този въпросъ не е въ връзка съ този кредитъ.

И. Пастухов: Той е въ връзка съ този кредитъ, г. председателю. — Усилилия на бившия учителски съюзъ за създаването на единъ държавенъ санаториумъ отъ Министерството на просвѣтата най-после се увѣчаха съ успѣхъ. Санаториумътъ е вече отворенъ. Той е грамаденъ, има повече отъ 100 легла, но отъ тѣзи 100 легла 50 стоятъ празни. Защо? Защото се приематъ само грѣдоболни учители и членове на тѣхнитъ семейства. Такава сѫ се явили около петдесетъ. Но има учители, които сѫ били грѣдоболни, лѣкували сѫ се, не сѫ могли да се излѣкуватъ и поради туй сѫ уволнени. За щастие или нещастие, тѣ сѫ, обаче, още живи. Тия нещастници не сѫ имали достатъчно време да се излѣкуватъ. Тѣ не сѫ могли да стоятъ въ санаториума деветъ месеци или една година максимумъ, защото презъ цѣлото време не могатъ да иматъ платенъ отпускъ. Поради туй, не сѫ могли да се излѣкуватъ, уволнени сѫ, и сега сѫ вънъ, оставени отъ злата сѣдба да свършатъ по единъ печаленъ начинъ, въ мизерия, своя животъ.

Азъ смѣтамъ, че ако ние предвидимъ тукъ достатъчно срѣдства за този санаториумъ, въ него ще има мѣста и ще бждатъ приети на първо мѣсто учителитъ, боледували отъ туберкулоза, но уволнени поради неизлѣкуваностъ имъ. Съ туй ще имъ се помогне много.

Сетне има стари, пенсионирани учители, които сѫ си дали живота и здравето за учебното дѣло, на които децата, поради лошия животъ, въ който ги е поставила мизерията на тѣхнитъ родители, сѫ заболѣли отъ туберкулоза. Може би и самитъ имъ родители сѫ изтощени и боледуватъ отъ туберкулоза. Мене ми се струва, че и тия хора би трѣбвало да могатъ да постѣпятъ въ санаториума.

Нѣщо повече. Има хора на интелектуалния трудъ — писатели, артисти и др. — които сѫ подъ недоволството на Министерството на народното просвѣщение, защото саужатъ на духовната култура на нашия народъ. Мнозина отъ тѣзи хора страдатъ отъ туберкулоза. Тѣ се обръщатъ къмъ санаториума да ги приеме, обаче въ съответния правилникъ за санаториума, който се е превърналъ единъ видъ въ наредба-законъ, не е предвидено, че тия хора иматъ право да постѣпятъ въ тия санаториумъ. Тия хора се нуждаятъ, тѣ сѫ бедни, тѣ сѫ болни, тѣ сѫ хора, посветени на духовната култура и затуй би трѣбвало и за тѣхъ да има мѣсто въ този санаториумъ.

Та ето защо азъ смѣтамъ, че ако въ този моментъ не е възможно, по-нататкъ държавата трѣбва да помисли за тия хора. А пъкъ азъ смѣтамъ, че и сега е възможно, защото се съкратиха четири милиона лева отъ Народния театъръ. Тия четири милиона лева нека бждатъ вмъкнати въ този § 7 — ако може, нека да се увеличатъ —

и да се употребятъ за тѣзи цели, за които споменахъ. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Председателстващ Д. Пешев: Има думата г. министърътъ на народното просвѣщение.

Министъръ д-ръ Б. Филовъ: Г. г. народни представители! Въпроситъ, които повдигна тукъ уважаемиятъ г. Пастуховъ, спрѣха вниманието на новото правителство още отъ самото начало. И трѣбва да ви кажа, че още при приемането на Министерството на народното просвѣщение азъ се занимахъ вече отчасти съ тѣзи въпроси. Не мога сега надълго да говоря върху тѣхъ, но ще ви кажа, че по три въпроси зие ще бждете сезирани наскоро съ три законопроекта. Преди всичко за увеличение броя на прогимназиалнитъ учители, въ най-близко бждеще ще бждете сезирани съ единъ законопроектъ, който ще даде възможностъ за едно окончателно разрешение на тоя въпросъ въ смисълъ, че всички деца, които трѣбва да получатъ задължително прогимназиално образование, но досега не можеха да го получатъ поради липса на достатъченъ брой паралелки и на съответенъ брой учители, да могатъ да получатъ това образование, като същевременно ще могатъ да се облекчатъ отъ паралелки, които сега иматъ по 60—70 ученици и вследствие на това обучението въ тѣхъ става извънредно трудно.

Сѣщо така и вториятъ въпросъ, който се повдигна тукъ на ученицитъ отъ IV и V класъ на гимназитъ, които не минаватъ въ по-горенъ класъ, поради слаби бележки, да имъ се даде право да повтарятъ — е вече сложенъ на разглеждане. По него сѣщо така въ най-скоро време ще може да се направи нѣщо, за да се удовлетвори справедливото искане на ония, които сѫ засегнати.

Занимахме се сѣщо така и съ въпроса за санаториума въ с. Лъджене. Тази сутринъ бѣше при мене главниятъ инспекторъ-лѣкаръ, който ми обърна вниманието върху нѣкои недостатѣци въ наредбата-законъ за постѣпване въ санаториума. Дадохъ разпореджение да се приготви съответниятъ законопроектъ, за да се отстранятъ тѣзи недостатѣци, защото действително въ този санаториумъ сега-засага се приематъ твърде малко хора и той не може да бжде използванъ напълно. Идентъ, който изнесе тукъ г. Пастуховъ, занимаха вече министерството. Ще се направи необходимото, за да функционира по-добре този санаториумъ.

Та по всички тия въпроси сѫ взети мѣрки, за да бждатъ разрешени по надлежния редъ. Намирамъ, че нѣма нужда сега да се увеличава кредитътъ за санаториума, защото смѣтамъ, че и по други начини може да се действа и пакъ да се получатъ сѣщитъ резултати. (Ржкоплѣскания отъ всички народни представители)

Председателстващ Д. Пешев: Г. г. народни представители! Ще поставя на гласуване чл. 7. Тѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 7 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 8. Намаляватъ се кредититъ по бюджета на Министерството на финанситъ за 1938 бюджетна година, по следнитъ параграфи: § 1 съ 2.100.000 л., § 10г съ 60.000 л. и § 34 съ 360.000 л., или общо съ 2.520.000 л., съ която сума да се усилятъ кредититъ по следнитъ параграфи отъ сѣщия бюджетъ, а именно: § 4 съ 700.000 л., § 6 съ 100.000 л., § 15 съ 260.000 л., § 24 съ 360.000 л., § 26 съ 300.000 л. и § 37 съ 800.000 л.

Намалява се кредитътъ по § 32 отъ бюджета на Министерството на финанситъ за 1938 бюджетна година съ 1.500.000 л., съ която сума да се увеличи бюджетътъ на Върховното правителство за 1938 бюджетна година по новъ § 11а. за орденъ“.

Председателстващ Д. Пешев: Ще поставя на гласуване чл. 8. Тѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 8 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 9. Разрешава се на министра на финанситъ да назначава презъ течение на цѣлата 1938 бюджетна година до 6 временни контролѣри при спиртоварницитъ, въ зависимостъ отъ нуждата, съ месечна заплата 2.180 л. едному.

Необходимата сума за изплащане на заплатитъ имъ да се вземе отъ икономиятъ по § 1 на бюджета на Министерството на финанситъ за 1938 бюджетна година“.

Председателстваващ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 9. Тъзи г. г. народни представители, които приемат чл. 9 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 10. Одобрява се I-то постановление на Министерския съветъ взето въ заседанието му отъ 12 августъ 1937 г., протоколъ № 134, допълнено съ III-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 мартъ 1938 г., протоколъ № 40“.

Председателстваващ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 10. Тъзи г. г. народни представители, които приемат чл. 10 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 11. Намалява се кредитътъ по § 24 отъ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда за 1938 бюджетна година съ сумата 150.000 л., съ която сума се усилява кредитътъ по § 39 отъ същия бюджет“.

Председателстваващ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 11. Тъзи г. г. народни представители, които приемат чл. 11 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: Г. г. народни представители! Чл. 12, така както бѣше приетъ на първо четене отъ Народното събрание, е измѣненъ съ съгласие на божияството отъ членоветъ на финансовата комисия и съ съгласие на г. министра на земедѣлието, като една сума отъ 50.000 л., която се взема отъ обезщетенията, предвидени за унищожени кошерни, се прехвърля въ § 28 — за временни работници при опитнитъ станции и институти, по който параграфъ има недостигъ отъ 50.000 л. Съ това допълнение, чл. 12 добива следната редакция: (Чете)

„Чл. 12. Намаляватъ се по бюджета на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти за 1938 бюджетна година кредититъ по следнитъ параграфи, а именно: § 1 съ 3.048.000 л., § 8 съ 100.000 л., § 70 съ 50.000 л., § 86 съ 576.000 л., § 91 съ 50.000 л., § 120 съ 220.000 л., § 136 съ 75.000 л., § 138 съ 150.000 л., § 189 съ 705.000 л., § 192 съ 695.000 л., § 265 съ 13.000 л., § 268 съ 30.000 л., § 272 съ 625.000 л., § 283 съ 20.000 л., § 302 съ 155.000 л., § 305 съ 40.000 л., § 311 съ 50.000 л., § 312 съ 30.000 л., § 314 съ 100.000 л., § 315 съ 8.000 л., § 317 съ 52.000 л. и § 325 съ 15.000 л., или общо съ 6.857.000 л., съ която сума се усиляватъ кредититъ по следнитъ параграфи отъ същия бюджетъ, а именно: § 2 съ 350.000 л., § 5 съ 25.000 л., § 7 съ 50.000 л., § 9 съ 550.000 л., § 28 съ 50.000 л., § 30 съ 200.000 л., § 36 съ 250.000 л., § 45 съ 50.000 л., § 55 съ 50.000 л., § 60 съ 150.000 л., § 65 съ 50.000 л., § 75 съ 50.000 л., § 84 съ 80.000 л., § 102 съ 800.000 л., § 105 съ 100.000 л., § 111 съ 1.800.000 л., § 113 съ 70.000 л., § 114 съ 60.000 л., § 116 съ 100.000 л., § 157 съ 100.000 л., § 170 съ 250.000 л., § 172 съ 40.000 л., § 174 съ 20.000 л., § 175 съ 40.000 л., § 176 съ 30.000 л., § 181 съ 20.000 л., § 184 съ 160.000 л., § 187 съ 220.000 л., § 198 съ 50.000 л., § 208 съ 450.000 л., § 264 съ 12.000 л., § 277 съ 200.000 л., § 279 съ 100.000 л., § 297 съ 50.000 л., § 299 съ 50.000 л., § 304 съ 120.000 л. и § 318 съ 110.000 л.“

Председателстваващ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 12. Тъзи г. г. народни представители, които приемат чл. 12 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 13. Намалява се кредитътъ по § 27 на бюджета на Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството за 1938 бюджетна година съ сумата 1.700.000 л., съ която сума се усилява кредитътъ по § 26 на същия бюджет“.

Председателстваващ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 13. Тъзи г. г. народни представители, които приемат чл. 13 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 14. Къмъ забележка 10 отъ обяснителната таблица за разходитъ за личния съставъ на Дирекцията на въздухоплаването за 1938 бюджетна година, стр. 21, се добавя следната нова алинея:

Разрешава се на съответния министъръ да отнася на възстановяване кредита по съответнитъ разходни параграфи на бюджета сумитъ, постѣпили отъ разни дарения за подпомагане българското въздухоплаване, спазвайки се волята на дарителитъ“.

Председателстваващ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 14. Тъзи г. г. народни представители, които приемат чл. 14 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 15. Разрешава се допълнителенъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на здравнитъ фондове по чл. чл. 243 и 244 отъ закона за народното здраве и по чл. 12 отъ закона за построяване и обзавеждане Института за народно здраве при Главната дирекция на народното здраве за 1938 бюджетна година по § 1а за постройка на здравни домове 3.000.000 л.“

Разходитъ по тоя допълнителенъ бюджетенъ кредитъ да се покрятъ съ постѣпленията отъ сключения заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка въ размѣръ на 15.000.000 л., разрешенъ на Главната дирекция на народното здраве съ чл. 10, т. 1, алинея първа отъ наредбата-законъ за изграждане на здравни домове въ селата и въ по-малкитъ градове, обнародвана въ „Държавенъ вестникъ“ брой 62, отъ 21 мартъ 1938 г.

Постѣпленията отъ заема да се внесатъ на приходъ по бюджета на здравнитъ фондове за 1938 бюджетна година по новъ § 3 — постѣпили суми отъ заема, сключенъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка — 3.000.000 л.“

Председателстваващ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 15. Тъзи г. г. народни представители, които приемат чл. 15 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 16. Разрешава се допълнителенъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на фонда „Поморийски солници“ за 1938 бюджетна година въ размѣръ на 500.000 л., съ която сума да се усилятъ кредититъ по следнитъ параграфи отъ същия бюджетъ, а именно: § 2 съ 35.000 л., § 11 съ 100.000 л., § 13 съ 200.000 л., § 14 съ 50.000 л. и § 16 съ 115.000 л.“

Разходитъ по тоя допълнителенъ бюджетенъ кредитъ да се покрятъ отъ постѣпилитъ въ повече приходи по същия бюджет“.

Председателстваващ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 16. Тъзи г. г. народни представители, които приемат чл. 16 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 17. Разрешава се допълнителенъ бюджетенъ кредитъ по § 7 отъ бюджета на Българската държавна лотария за 1938 бюджетна година въ размѣръ на 450.000 л.“

Разходитъ по тоя допълнителенъ бюджетенъ кредитъ да се покрятъ съ частъ отъ постѣпленията отъ продажба на лотарийни билети, като необходимата сума отъ 450.000 л. се внесе по приходенъ § 1 отъ същия бюджет“.

Г. г. народни представители! Г-нъ министърътъ на финанситъ намира, че разрешението по този членъ кредитъ отъ 450.000 л. трѣбва да се намаля на 350.000 л. Така е прието и отъ бюджетарната комисия. Следователно сумата, вмѣсто 450.000 л., ще бѣде 350.000 л.

Председателстваващ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 17. Тъзи г. г. народни представители, които приемат чл. 17 така, както се докладва, съ измѣнението, направено отъ бюджетарната комисия, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 18. Намалява се кредитътъ по § 37 отъ разходния бюджетъ на фонда „Обществени осигуровки“ за 1938 бюджетна година съ сумата 20.000.000 л., съ която сума да се усилятъ кредититъ по следнитъ параграфи отъ същия бюджетъ, а именно: § 6 съ 700.000 л., § 20 съ 1.500.000 л., § 21 съ 200.000 л., § 28 съ 800.000 л., § 29 съ 200.000 л., § 31 съ 15.000.000 л., § 34 съ 1.000.000 л., § 35 съ 500.000 л. и § 42 съ 100.000 л.“

Цифрата 2.000.000 л., отнасяща се за постройка на домъ на труда въ гр. Плевенъ и показана въ § 37 отъ бюджета на фонда „Обществени осигуровки“ за 1938 бюджетна година, се увеличава на 5.000.000 л.“

Председателстващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Михайлъ Донсузовъ.

М. Донсузовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Съ чл. 18 отъ законопроекта за допълнителенъ бюджетенъ кредитъ се намалява съ 20 милиона лева кредитътъ по § 37 отъ разходния бюджетъ на фонда „Обществени осигуровки“ и съ тази сума се усилява кредитътъ по разни други параграфи отъ същия бюджетъ. Кредитътъ по § 37 отъ бюджета на фонда е определенъ за строежъ на трудови палати.

Ползвамъ се отъ случая да кажа, че за Бургасъ отдавна има предвидена една сума отъ 6 милиона лева за постройка на трудова палата, обаче Дирекцията на труда досега не е използвала този кредитъ, защото не е одобрявала мѣстата, които сѣ били определени за тази палата. Дирекцията на труда, въпреки че има срѣдства, е възприела принципа, да иска отъ съответните общини да ѝ подаряватъ мѣста за трудови палати и, ако тѣ нѣматъ свободни и подходящи за целта мѣста, не се строятъ палати. Азъ намирамъ, че Дирекцията на труда трѣбва да измени този свой начинъ на действие въ случая, защото не всички общини иматъ свободни мѣста, за да ги дадатъ безплатно на държавата. Градътъ Бургасъ, въ който вече се строи доста усилено, нѣма мѣста дори да си построи три собствени училища, а камоли да разполага съ свободни мѣста за други цели. И сега, когато държавата иска отъ града мѣсто за трудова палата, естествено е, че не може да се даде такава. Въпреки това, обаче, общината е отчуждила едно мѣсто, за да го даде на Дирекцията на труда. Идва отъ София комисия и не одобрява мѣстото, защото било малко отдалечено отъ морето, било навътре въ града, въ центъра. Азъ намирамъ, че това решение на комисията не е добро. Мѣстото е въ единъ работнически кварталъ и работниците ще могатъ по-лесно да отиватъ въ това учреждение — трудовата палата. Следователно комисията трѣбваше да го одобри, обаче тя не го одобри. Общината дава друго мѣсто, пакъ общинско, пакъ въ центъра, на главната улица, комисията и него не одобрява. По този начинъ Бургасъ се лишава отъ трудова палата и инспекцията на труда стои въ едно крайно нехигиенично, тѣсно и съвсемъ неусудбно за нуждитъ ѝ частно помѣщение. Щомъ има срѣдства, трѣбва да се построятъ навсѣкѣде трудови палати, защото службата на Дирекцията на труда се разраства твърде много и има да задоволява голѣми нужди на работническото. Както казахъ, взематъ се 20 милиона лева отъ § 37 и се разхвърлятъ върху 7—8 параграфи. Отъ тия 20 милиона за безработните се даватъ 15 милиона лева или всичко 43 милиона лева за тази година. Това показва, че безработицата у насъ расте твърде бързо, че се разширява. Нѣмаме точни сведения за числото на безработните у насъ и затова азъ смятамъ, че кредитътъ, който се предвижда допълнително сега, нѣма да бѣде достатъченъ. Безработицата, г. г. народни представители, е единъ боленъ въпросъ въ България, по който държавната властъ и специално Дирекцията на труда трѣбва да взематъ своевременно мѣрки, за да се намали нейната работа и то не като се даватъ пари, а като се намира работа на безработните. Държавната политика трѣбва да бѣде насочена къмъ създаване работа на безработните, за да не се посѣга върху фонда „Безработица“, още повече, че това, което се дава на безработните отъ фонда, като помощъ, е мизерно; то е равно на една трета отъ пълната надница на работника. Естествено, то не може да задоволява нуждитъ на работника, който е въ безработица, както и нуждитъ на семейството му. Ако работникътъ, когато е на работа и получава пълната си надница, радува, колко повече той ще радува, когато при безработица получава частъ отъ надницата, и още повече, когато не всѣки единъ работникъ е работилъ цѣла година, за да може да получи пълна надница. Обикновено се казва, че работникътъ получава по 50—60 л. надница. Трудовитъ договори, които се въвеждатъ въ България, не се изпълняватъ; работодателитъ, били тѣ индустриалци, търговци или занаятчии, саботиратъ трудовитъ договори, гонятъ работниците и единъ работникъ не може да остане цѣла година на работа, за да може да получи пълна надница, та при безработица горе-долу да може да задоволи своитъ нужди и нуждитъ

на своето семейство. Както върви разходването на този фондъ, скоро той ще бѣде изчерпанъ. Той има сега едва къмъ 60—66 милиона лева, приходитъ му сѣ къмъ 15—20 милиона лева годишно, а годишно отъ него се изразходватъ 43 милиона лева. Естествено, този фондъ скоро ще бѣде изчерпанъ и скоро ще трѣбва да търсимъ срѣдства отъ други параграфи. Това ми дава поводъ да кажа, че безработицата е единъ голѣмъ въпросъ и българскиятъ Парламентъ е длъженъ да се замисли по тая безработица, която вече се шири по селата, градоветъ и малките паланки.

Работническиятъ съюзъ излиза съ едно изложение и казва: искаме надниците да бѣдатъ увеличени на 50—60 л. и работникътъ да ги получава презъ цѣлата година, защото иначе положението е много тежко. Тютюневитъ работници, обаче, въ Пловдивъ, Дулиница, Асеновградъ, София и другаде, понеже работата имъ е сезонна, иматъ срѣдна годишна надница 25 л. При такава надница, безспорно, работникътъ нито може да се нахрани, нито може да се облѣче, нито може той да се лѣкува, нито може да се лѣкува лѣкой членъ отъ семейството му, ако се разболѣе.

Въ изложението си Работническиятъ съюзъ иска пренамаване на системата определени лѣкари да лѣкуватъ работниците. Тѣ настояватъ за свободния лѣкарски изборъ — работникътъ да бѣде лѣкуванъ отъ избранъ отъ него лѣкаръ, защото, г. г. народни представители, първото условие за лѣкуването на болния е да има той доверие въ лѣкари, който го лѣкува. Работникътъ иска самъ да си избира лѣкаръ, защото определенитъ лѣкари не вдъхватъ доверие у него. Мнозина работници се оплакватъ, че като отидатъ при лѣкари, набързо ги преглежда, казвайки имъ: нѣма ти нищо, имашъ малко кашлица, на ти малко хининъ. Работниците боледуватъ, но лѣкаритъ се отнасятъ съ пренебрежение къмъ тѣхъ. Също и въ диспансеритъ на фонда „Обществени осигуровки“ болните работници не сѣ гледани добре и затова работниците отбѣгватъ да отиватъ въ диспансеритъ. Нужно е не само да се построятъ диспансери, но и да има лѣкари съ чувство на отговорностъ, съ чувство да изпълнятъ дълга си за запазване здравето на работниците.

Отъ този фондъ „Обществени осигуровки“ се даватъ и пенсии. Работническиятъ съюзъ въ своето изложение казва: искаме минимални пенсии, които да задоволяватъ напълно нуждитъ на работника, пенсиониранъ било по старостъ, инавидностъ и пр. А пенсиитъ, г. г. народни представители, на работниците сѣ малки, тѣ сѣ мизерни и азъ просто се чудя, какъ може единъ работникъ да живѣе съ малката пенсия, която получава. Досега имаме дадени лични пенсии 964 по 630 л. месечно. Тоя размиръ на пенсия за единъ работникъ, имашъ тричленно семейство, е една мизерна помощъ, следъ като той е работилъ 20—30 години. Инавидни пенсии има 814 по 666 л. месечно и 756 по 441 л. Това сѣ мизерни пенсии, г. г. народни представители. При срѣдна годишна пенсия на чиновника въ България 20—22 хиляди лева, на работника, работилъ 20—30 години, далъ живота си въ трудъ за величието на България, се дава мизерната пенсия 441 л. месечно — за него и за семейството му. Наследствени инавидни пенсии има 538 по 325 л. месечно. Работникътъ остарѣлъ, станалъ 60 години, една комисия го уволнява, като негоденъ за работа на пристанищата или другаде. Знай бургаски граждани, богати хора, които веднага уволняватъ всички стари работници, като негодни. При тия уволнения има и личенъ елементъ. На старитъ работници се дава пенсия отъ 333 л. месечно, а тѣ иматъ семейства. Наследствени старчески пенсии има 63 по 117 л. на месецъ.

Г-да! За тая грамадна маса работници въ България по градове и села, вие чувствувате, каква голѣма загриженостъ трѣбва да проявимъ ние, Парламентътъ, за да подпомогнемъ тия работници, които днесъ съ своя трудъ създаватъ материалното благосъстояние на цѣла България. Трѣбва днесъ да боготворимъ труда. И новата властъ иска да го боготвори. Тя го издига вече като важенъ факторъ въ държавата. Добре, но трудътъ, било въ село, било въ градъ, трѣбва да бѣде възнаграденъ, за да може работникътъ да се втурва все повече въ работа и да създава богатства на страната. Работникътъ не трѣбва да бѣде оставянъ въ мизерия, той трѣбва да бѣде възнаграждаванъ добре, за да чувствува, че има грижи за него и че е обичанъ. Нашитъ работници живѣятъ въ крайна мизерия. Срамота е при пенсии у насъ отъ 5.000 л. месечно, при заплати отъ 10 хиляди лева месечно плусъ други още външни приходи, българскиятъ работникъ въ

села и градове да получава пенсии от 120, 200, 250, 300, максимум 830 л. Срамът и гръхът е, г-да! Азъ бихъ ржкоплъскалъ на новата власт, ако тя може да издигне работника на една висота, да го откъсне отъ мизерните условия, да го накара да работи за величието на България, да го отклони отъ лошите агитатори. Но всичко това тя не може да го направи, ако не даде нужните средства за подпомагане на работниците.

Азъ мисля, че когато говоримъ за работника отъ села и градове, ние ще трѣбва да се замислимъ добре за него. Поради това, че житото на външния пазаръ има ниска цена, комисията по чл. 25 отъ правилника за пристанищните служби приобѣтна до намаление на надниците на работниците отъ Бургаското пристанище, за да се намалиятъ разходите по натоварването на житото. Това е скандално. Въмѣсто да се вземе отъ параходните компании, въмѣсто да се вземе отъ търговците, въмѣсто да се намалятъ тѣхните печалби, взема се отъ мизерния залъкъ на работника. Естествено, този работникъ ще бѣде недоволенъ, ще протестира и ще избива въ крайности, въ лѣво и въ дѣсно, и тогава ние ще търсимъ въ него страдания и опасенъ елементъ на България и ще го отстраняваме завинаги отъ работа. Има маса работници отстранени отъ работа въ пристанищата, заради туй, че сж отговорили на началствата си: „Ние не можемъ да живѣемъ съ едно възнаграждение отъ 30—35 л. на тонъ, искаме по-добро възнаграждение за нашия трудъ“. Такива работници се преследватъ като опасни елементи. Тѣ не сж опасенъ елементъ. Азъ вдигамъ високо гласъ въ защита на тия работници. Тѣ сж гладни, тѣ живѣятъ въ мизерия и иматъ нужда отъ държавна закрила и подкрепа, за да станатъ добри граждани на нашата страна. Днесъ и Работническиятъ съюзъ, който се създаде отъ самото правителство, отъ държавата, говори, че работниците не могатъ да живѣятъ съ сегашните надници, съ сегашните пенсии и искатъ по-големи, но искатъ главно работа. Азъ смѣтамъ, че новата властъ трѣбва да се вслуша въ гласа на работника и да му даде нужните елементарни условия за единъ по-добъръ животъ. Азъ намирамъ, че нуждите на работника трѣбва да се удовлетворятъ, защото, г-да, ако се върви така, както се е вървѣло досега, опасно става положението. Ние можемъ да създаваме богатства, можемъ да имаме имоти и капитали въ банкитъ, по тия банки, тия капитали сж мъртви, ако нѣма работническа ржка, която да раздвижи този мъртъвъ капиталъ, да го турнъ въ производството и да създаде отъ него новъ капиталъ. Намирамъ, че е необходимо да се вслушаме въ този зовъ на работническото, като му дадемъ най-елементарните условия за животъ.

Другъ единъ въпросъ. Фондътъ „Обществени осигуровки“ трѣбва да бѣде автономенъ въ своитѣ функции. Неговите срѣдства се добиватъ отъ работодателя, отъ работника и държавата. Държавата е длъжна да внася свои пари, своя дялъ въ този фондъ, обаче не го внася; едвамъ сега напоследъкъ тя внася 11 милиона лева годишно. Досега държавата дължи на този фондъ 600 милиона лева. Ако държавата може да отдѣля милиарди срѣдства за другитѣ нужди на българския народъ, азъ смѣтамъ, че тя трѣбва да отдѣли срѣдства да си плати дяла къмъ работническото, за да може отъ тия срѣдства да се дадатъ на българския работникъ по-добри пенсии, по-добри помощи, да му се построятъ болници, да му се дадатъ добри лѣкари, които той самъ ще си избира или ще се назначатъ, за да може той да бѣде спокоенъ, като знае, че за него се грижи държавата и обществото. Като не прави това, азъ мисля, че държавата манкира отъ своя длъгъ да подпомогне на тая голяма маса отъ народа — работническото.

Но има и другъ единъ въпросъ. Този фондъ се събира отъ работниците, отъ работодателитѣ и държавата и се управлява отъ върховния съветъ на труда. Този върховенъ съветъ на труда трѣбва да бѣде свиканъ. Съгласно чл. 42 и 48 отъ закона за общественитѣ осигуровки, безъ разрешението на върховния съветъ на труда не може да се харчи нито единъ левъ отъ фонда, за каквато и да било извънредна нужда. А ние виждаме, че отъ този фондъ министърътъ на благоустройството г. Ганевъ взема сега 125 милиона лева и по-рано е вземалъ други 200 милиона лева, та ставатъ 325 милиона лева, взети за пѣтица; взематъ и други министерства, безъ да се пита върховниятъ съветъ на труда. Така не може, г-да! Това е единъ органъ, който представлява интереситѣ на работодателитѣ, интереситѣ на работниците и интереситѣ на държавата. Този фондъ трѣбва да бѣде разпредѣленъ и харченъ само съ разрешение на върховния съ-

ветъ на труда. Бившиятъ министъръ на труда не го свика не знамъ по какви съображения. Новиятъ министъръ г. Илия Кожухаровъ, смѣтамъ, че трѣбва да го свика и да му даде всичката възможностъ да функционира той правилно, да му даде свобода на действие, защото това сж чужди пари, не сж държавни пари, за да разполага държавата съ тѣхъ. Азъ апелирамъ къмъ правителството, къмъ г. министра на труда и къмъ всички г. г. народни представители да дадемъ възможностъ този фондъ да бѣде автономенъ, да разполага съ него работническото, за да си строи болници, диспансери, да подобрява условията на работническия животъ. Тогава можемъ да очакваме работникътъ да бѣде на фронта на държавата, а не противъ държавата, когато се създадатъ добри материални условия за него, когато той чувствува, че за него се грижи обществото, държавата. (Ржкоплъскания отъ лѣво)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 18. Тѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 18 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 19. Разрешава се допълнителенъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Експортния институтъ за 1938 бюджетна година по § 6 за възнаграждение на день или на месецъ за нови 30 временни контролѣри, частни лица, по време на усиления износъ — 120.000 л.

Разходите по тоя допълнителенъ бюджетенъ кредитъ да се покриватъ отъ постѣпилитѣ въ повече приходи по сѣщия бюджетъ.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 19. Тѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 19 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 20. Разрешава се допълнителенъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни за 1938 бюджетна година въ размѣръ на 2.000.000 л., съ която сума да се усилятъ кредититѣ по следнитѣ параграфи отъ сѣщия бюджетъ, а именно: § 2 съ 1.200.000 л. и § 13 съ 800.000 л.

Разходите по тоя допълнителенъ бюджетенъ кредитъ да се покриватъ съ постѣпленията, съгласно съ чл. 8 отъ наредбата-законъ за закупуване и износъ на зърнени храни и чл. 3 отъ наредбата за разходите по бюджета на дирекцията, които да се отнесатъ по § 1 отъ приходния бюджетъ на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни за 1938 бюджетна година.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 20. Тѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 20 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Давамъ 10 минути отидихъ.

(Следъ отидиха)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата докладчикътъ г. Стамо Колчевъ.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 21. По бюджета на фонда „Пѣтица“ за 1938 бюджетна година се правятъ следнитѣ измѣнения:

а) разрешениятъ кредитъ по новъ разходенъ § 18 — за редовна вноска на фонда „Пѣтица“ по бюджета на Главната дирекция на строежитѣ за 1938 бюджетна година, съгласно съ чл. 10, буква „а“, отъ наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитѣ, отъ 642.000.000 л. се увеличава на 842.000.000 л. и

б) предвижда се новъ приходенъ § 22 — заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка, съгласно съ наредбата-законъ за разрешаване на фонда „Пѣтица“ да сключи заемъ отъ сѣщата банка — „Д. в.“ брой 97, отъ 5 май 1938 година — 200.000.000 л.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Търканановъ.

Д. Търканановъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Съ една много съкратена формула се разрешава кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строе-

житъ за 1938 г. отъ 200 милиона лева, като разрешениятъ такъв, съгласно първия бюджетъ на Главната дирекция на строежитъ отъ 642 милиона лева се увеличава на 842 милиона лева.

Случаятъ е много интересенъ, г. г. народни представители! На първо мѣсто затова, че този въпросъ е решенъ съ министерско постановление № 23, протоколъ № 105, отъ 23 юлий 1938 г., публикувано въ „Държавен вестникъ“, брой 172, отъ 8 августъ 1938 г. Тоя кредитъ отъ 200 милиона лева за увеличение кредита на Главната дирекция на строежитъ дойде на следния день сутринта, следъ като Камарата биде разгонена на 22 юлий.

Министъръ И. Кожухаровъ: Тя бѣше разпуснатата по установения отъ конституцията редъ.

Д. Търкалановъ: Моля, г. министре, азъ така се изразявамъ.

Г. г. народни представители! Тоя кредитъ се съпътствуваше съ още два законодателни акта на Министерския съветъ: това бѣше, на второ мѣсто, многомилионниятъ кредитъ на Дирекцията за храноизносъ и, на трето мѣсто, постановлението за спиране публичнитъ продажби по изпълнителни дѣла за вземания, възникнали до 1 януарий 1931 г. Вие си спомняте какъ народнитъ представители посрещнаха тая законодателна дейностъ на Министерския съветъ, на следния день следъ разпускането на Камарата.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Г-нъ Търкалановъ! Предупреждавамъ Ви да говорите по въпроситъ, които се третира въ чл. 21. Вънъ отъ тѣхъ нищо нѣма да говорите.

Д. Търкалановъ: Нами говоря точно по 200-милионния кредитъ!

Г. г. народни представители! Спомняте си всички — спомнямъ си и азъ — че когато се говори по 550-милионния кредитъ, по 4¼-милиардния кредитъ и по единъ милиардния кредитъ за нуждитъ на българскитъ държавни желѣзници, стана въпросъ за чл. 120а отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. И тогава се постави, между другото, и този въпросъ: понеже ви вотирахме всички наредби-законоу, които сте издали до 31 май т. г. включително, следователно и наредбата-законъ, съ която е вмѣнатъ чл. 120а въ закона за бюджета, отчетността и предприятията, значи, вие имате право сами да прилагате този чл. 120а. Тогава защо сте го поставили въ законопроектитъ, за да го гласува наново Народното събрание? Г. г. народни представители! Азъ присъствувахъ въ бюджетарната комисия и тогава бившиятъ министъръ на финанситъ г. Гуневъ каза така: „Просто, защото уважавамъ Народното събрание. Не искамъ да има скрито-покрито. Вѣрно е, че Министерскиятъ съветъ може да отдаде доставки и да възложи работи по чл. 120а, обаче ние искаме и вие да знаете за това“. Обясни се, че това е едно неправилно процедиране и че се касае за едно ангажиране на народното представителство съ една процедура, съ която то не ще бѣде много съгласно.

И тукъ, г. г. народни представители, имате сжщата процедура. Въ шо се състои тя? Когато се постави въпросъ: защо сте гласували вие, г. г. министри, на следния день, следъ като се закры сесията, 200-милионния допълнителенъ кредитъ на Главната дирекция на строежитъ, кредитъ, който е отъ компетентността на Народното събрание, вие казахте: „Гласувахме го, защото се основаме на наредбата-законъ за Главната дирекция на строежитъ отъ началото на м. май 1938 г.; съгласно третата алинея на чл. 1 отъ тая наредба-законъ, дирекцията е автономно учреждение, а ние можемъ и безъ Народното събрание да гласуваме бюджетъ на едно автономно учреждение“. Добре, но питамъ ви: защо го внасяте сега въ Народното събрание? Защо искате одобрението на този кредитъ, щомъ като вие сте компетентни да гласувате бюджета на едно автономно учреждение, каквото е Дирекцията на строежитъ? Всъщностъ, г. г. народни представители, съ този кредитъ, така мислимъ поставенъ въ чл. 21, за мене става ясно, че законопроектътъ за допълнителния бюджетъ на държавата трѣбва да възлѣзе на 279.311.000 л. Да не говоря за кредититъ по другитъ министерски постановления, визиращи въ законопроекта.

Този кредитъ се иска сега и ще се гласува. Азъ още въ началото трѣбва да кажа, че нѣма да гласувамъ този кредитъ, както казахъ открито и по другия кредитъ отъ 550 милиона лева, който вече мина. И азъ ви заявявамъ,

че никога нѣма да гласувамъ никакъвъ кредитъ за строежъ, докато министърътъ не се научи да ни представя програма, отъ която да се вижда за какво ще харчи паритъ. Не се касае за 5—10—15 милиона лева, а се касае за 200 милиона лева, за 500 милиона лева. Другъ пътъ имате 1.062.000.000 л., после имате 600.000.000 л. — „Държавен вестникъ“ бр. 130, отъ 26 юний 1936 г. — и последния 550-милионенъ кредитъ. И, въ края на краищата, г. Ганевъ, респ. Министерството на благоустройството и Главната дирекция на строежитъ, въ момента иматъ общъ кредитъ отъ 2.412.240.480 л.

Сега нѣма защо да се приспиваме. Азъ съмъ длъженъ, г. г. народни представители, да се отчета предъ васъ, за честта на Парламента и на себе си. Ще дойда и до тамъ — да видимъ г. министъръ Ганевъ какви суми е ангажиралъ и какви постижения срещу ангажментитъ е ималъ. Обаче това не е най-важното. Азъ вече казахъ: когато вие искате тѣзи кредити, трѣбва да ни кажете за какво ще ги употребите, какви обекти имате предвидъ да изпитните — казахъ го миналия пътъ, казвамъ го пакъ — защото това сж крупни суми. Азъ чухъ отъ тая трибуна преди малко единъ народенъ представителъ да казва: „За народното здраве е достатъчно да имаме поне 500.000.000 л., за да дадемъ една задоволителна помощъ на българския народъ, за неговото оздравяване“.

Следъ малко, следъ нѣколко минути само — понеже ми е много малко времето — ще се спра да дамъ обяснение за това, което съмъ казалъ въ миналото, а сега ще направя нѣколко уговорки. Азъ нѣма да гласувамъ за кредита не само затова, защото не е съпроводенъ съ една таблица, която, споредъ мене, трѣбва да бѣде нераздѣлна частъ отъ искания кредитъ, но и защото имамъ предвидъ и извършената дейностъ досега въ министерството на г. инж. Ганевъ.

Спирамъ се най-напредъ на нуждата отъ ваяци, която се изтъква при разглеждането на 550-милионния кредитъ. Азъ съмъ въ състояние да твърдя, че по компенсационната сдѣлка г. Ганевъ, като главенъ директоръ на Дирекцията на благоустройството — такъвъ бѣше тогава, когато се сключи тая сдѣлка, презъ лѣтото на 1934 г. — е доставилъ много ваяци, забележете, г. г. народни представители, отъ десетъ и повече различни германски системи, които ваяци винаги трѣбва да бѣдатъ съпроводжани съ съответнитъ количества за всѣка система резервни части. Азъ мога да твърдя — искамъ да ме опровергае г. Ганевъ — че масата отъ тия ваяци сж съ почупени оси. Тѣ сж извадени отъ употребление, а сж работили най-много до две години, докато старитъ ваяци, доставяни отъ Англия и Унгария, живѣятъ и работятъ 30 години и даватъ една великолепа работа. Потвърждава се, следователно, онова, което въ началото подчертахъ — ангажиране на кредити безъ проучване.

Г. г. народни представители! Азъ ще се спра, на второ мѣсто, и на така нареченитъ тредерни машини. Тия тредерни машини, доставени по една за всѣка областъ, при нашитъ условия не даватъ никакъвъ резултатъ, тѣ сж много скъпи и социално не сж пригодени за нашата действителностъ.

Нѣкой отъ дѣсно: Споредъ Васъ.

Другъ отъ дѣсно: Не сте провѣрили. Виждали ли сте какъ работятъ?

Д. Търкалановъ: Виждахъ съмъ, колега. Следъ тѣхъ трѣбва да вървятъ много ваяци и това съкращава труда на много български граждани, прави ги безработни. Тия машини сж употребени за бърза направа на временни пѣтища отъ италианцитъ въ Абисиния. Това е известно. Но известно е тоже, че тѣ не могатъ да създаватъ здрави и дълготрайни пѣтища.

Г. г. народни представители! Азъ искамъ да поставя на г. министра на благоустройството единъ другъ въпросъ: може ли да ни каже, какъ поскупява строежитъ на пѣтищата въ България? Азъ мога да ви кажа това, което положително зная. Отъ 1934 г. София строи интензивно пѣтища съ лаважни, циментови и други пастилки. Обаче върху стойността на строежа на пѣтищата въ София се отрази голямиятъ строежъ на пѣтища, който отъ известно време насамъ засили г. инженеръ Ганевъ. Докато въ началото квадратенъ метъръ паважъ сегментовъ, на джги, отъ 7 и 10 см. павета — не се касае за едъръ паважъ — струваше на Софийската община 220 л., следъ това цената се увеличи на 237.50 л., а въ последно време тя вече е

260 л. И забележете, г. г. народни представители, това са последните цени, по които е отдала Софийската община всички наважи в София. При това трябва да се има предвид, че Софийската община строи при сравнително по-благоприятни условия. Когато държавата ще строи един път, често тя трябва да работи в непроходими терени, в скали и пр. Можете да си представите, колко се повишава тогава за държавата стойността на павирания път.

Нъкой от дъсно: Сега строежът е по-скъп, защото има контрол върху строежите. Сега не може да се строи жумишката. Това повишава цената. Такъв контрол по-рано не е имало.

Председателствувашъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Д. Търкалановъ: Колкото за контрола, предполагам, че г. Ганевъ го е организирал добре.

Г. г. народни представители! Трябва да се има предвид при това, че Софийската община има своя каменоломна, от където си доставя — по сведения от самата служба на общината — по-евтини павета в сравнение с тия, които си доставя държавата от разни места — и специално от Бургас — при голъми навла.

Това е достатъчно, струва ми се, за да видите, как в последно време многото сръдства, които министерът на благоустройството иска за строеж на пътища без основно и дълбоко проучване, са повишили стойността на павая, а това повишение ще легне на гърба на българския данъкоплатец.

Г. г. народни представители! Аз трябва да изкажа съжалението си, че не можах да направя едни детайлни проучвания. Сега накратко ще отговоря на ония възражения, които г. инж. Ганевъ ми направи по повод на моята реч по 550-милионния кредит. Като поисках да получа, въ връзка с неговите възражения по строежа на пътя Горна-бана—Княжево, тръжната преписка от Министерството на благоустройството, какво се случи? Отидох въ министерството и поисках тази тръжна преписка, обаче началникът г. Смиловъ ми отговори: „Министерът г. инж. Ганевъ забранява да Ви се дават преписки без негово разрешение“.

Министъръ С. Ганевъ: Не е вярно, г. Търкалановъ. Кажете на Събранието, не получихте ли тази заранъ преписката?

Д. Търкалановъ: Получихъ я.

Министъръ С. Ганевъ: Азъ заповѣдахъ да Ви я дадатъ.

Д. Търкалановъ: Получихъ я, следъ като обиколихъ три пъти министерството. Азъ, народенъ представителъ, бѣхъ превърнатъ въ разсиленъ да търся една преписка, когато на единъ адвокатъ или гражданинъ тя трябва да бѣде веднага дадена. Това е Вашата система — винаги да унижавате народното представителство. Това искамъ да изтъкна азъ. Отидохъ при главния директоръ, поже г. Смиловъ ми каза: „Той ще ви я даде“, но ми казаха, че билъ на докладъ при министъра. Чакъ въ 12 ч. безъ 15 м. влѣзохъ при главния директоръ г. Каракостовъ и получихъ преписката.

Нъкой от дъсно: Какво искате да кажете?

Д. Търкалановъ: Нѣма нужда да казвамъ. Разбирайте какво искамъ да кажа. Ако вие, г. г. народни представители, по единъ въпросъ, който трябва да изнесете отъ тази трибуна, за да си изпълните дълга, ще трябва да се разтакате по министерства и канцеларии три пъти, азъ искрено съжалявамъ, че сте паднали толкова ниско. Канцеларията на всѣко министерство или учреждение ще трябва да бѣде отворена за народния представителъ, тъй както е отворена за най-голѣмия шефъ на това учреждение. Това е народенъ представителъ. Инакъ ще се заблуждаваме, че, като народни представители, сме облѣчени съ специаленъ мандатъ.

Председателствувашъ Д. Пешевъ: Времето Ви изтече.

Д. Търкалановъ: Г. г. народни представители! Г-нъ Ганевъ се възползува, следъ като бѣше тласуванъ 550-милионния кредитъ, да направи нѣкои уговорки, за да

обезсили нѣкои твърдения. Всѣмъ азъ съмъ въ състояние да заявя най-добросъвестно, г. г. народни представители, че г. Ганевъ съвсемъ не ме е опровергалъ — никѣде абсолютно не ме е опровергалъ. Казаха ми: „Защо не възражихте, като бѣхте тамъ?“ — Не бѣше нужно. Това, което азъ изнесохъ по плана Мусманъ, като спекула съ мѣстата, е абсолютно вѣрно. Имамъ време да ви чета протокола, за да ви кажа, че г. Ганевъ тукъ е посочилъ на закупени мѣста отъ разни кооперации, които азъ не съмъ сочилъ; но той не се е спрѣлъ нито на едно лице отъ тия, които азъ съмъ визиралъ, че са закупували мѣста за спекула. Г-нъ Ганевъ ми каза, че не зная да чета цифри, но азъ пакъ ще му чета цифри. Освенъ това, той каза: „Не знаете какви постѣпления има срещу ангажирания строежи“. За постѣпления срещу ангажирани строежи азъ не съмъ приказвалъ. Народното представителство не съмъ искалъ никога да заблуждавамъ. Обаче г. Ганевъ направи една диверсия съ това, че не ми е било известно, какви постѣпления има срещу тия ангажирани строежи, и заяви, че не зная да чета цифри. Трябва да ви кажа, обаче, че тия цифри азъ ги имамъ отъ директора на бюджета г. Арнаудовъ. Той стоеше тамъ (Сочи ложата) и съжалявамъ, че сега го нѣма. Позволете ми да кажа, че азъ знамъ да чета бюджета и съмъ провѣрилъ добре всички цифри, за да не заблудя Народното събрание.

Г. г. народни представители! Въ всѣки случай, азъ съмъ доволенъ отъ отговора на г. Ганевъ въ единъ пунктъ, когато той каза: „Вие искате да питате, дали тѣзи 550 милиона нѣма да се употребятъ за градоустройствения планъ на София“.

И. Петровъ: Г-нъ Търкалановъ! Позволете да Ви прекажа. Понеже вие поменяхте името на г. Арнаудовъ, който е единъ висшъ чиновникъ, за негова честъ, недейте говори, че всички цифри ги имате отъ него. Вие цитирахте много цифри и не бива да казвате, че всички цифри ги имате отъ него.

Д. Търкалановъ: Азъ зная какво съмъ приказвалъ. Има го въ стенограмитъ.

И. Петровъ: Вие може би да сте подвеждани отъ г. Арнаудовъ, когото знаемъ, че е единъ почтенъ държавенъ служителъ.

Д. Търкалановъ: Но азъ съмъ доволенъ, че г. Ганевъ призна, че за собственото си произведение, градоустройствения планъ на Мусманъ, той предвижда въ този 550-милионенъ кредитъ суми. Той ви каза, че и безъ плапа Мусманъ, и съ плана Мусманъ ще строи шосе и за Княжево, и за Царибродъ, и за другадѣ. Значи, моите предвиждания са били вѣрни. И затова ви казвамъ: винаги, било г. Ганевъ, било следъ него който ще дойде, когато иска сръдства за строежъ, трябва да каже: искамъ да правя този или онзи пътъ, защото той е необходимъ отъ тукъ до тукъ; искамъ да направя тѣзи ж.-п. линии, тѣзи гари, това аеропристанище и пр.

Г. г. народни представители! Въ връзка пакъ съ тоя кредитъ отъ 200 милиона лева, противъ който азъ се обявявамъ, въ втората частъ на този членъ се казва: сключва се заемъ 200 милиона лева отъ Българската земеделска и кооперативна банка.

Обаждатъ се: Сключенъ е.

Д. Търкалановъ: За какво? Да строите пътища, мостове и желѣзници. Безспорно, нужда кренѣца, но вие имате достатъчно кредити, за да нѣма нужда да ви тласуваме сега заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка да строите още пътища и още мостове. Ако е нужно Българската земеделска и кооперативна банка да даде сръдства, тя ще ги даде на отдѣлението за водитъ за оросяване, за залесяване, за българското земедѣлие.

Г. г. народни представители! Азъ свършвамъ.

С. Радионовъ: Въ р. Осъмъ хората се давятъ, защото нѣма мостове. Осемъ души се удавиха завчера. Може ли да се приказва такова нѣщо, че нѣма нужда да правимъ мостове?

Председателствувашъ Д. Пешевъ: Г-нъ Търкалановъ! Времето Ви изтече. 20 минути говорихте.

Д. Търкалановъ: Приключвамъ.

Г-нъ Ганевъ използва своето право да говори последенъ, за да създаде настроение, да приключи дебатитъ съ една патетическа речъ и съ обвинение къмъ нѣкои наши другари. Това държане на г. Ганева азъ лично не одобрявамъ. Не може единъ министъръ да обвинява членове на Парламента, безъ да може да докаже тия обвинения.

И. Петровъ: Като не знаете Вие какво приказвате, така е.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Извънъ въпроса приказвате. Времето Ви мина.

Д. Търкалановъ: Но има друго едно нѣщо, г. г. народни представители, което трѣбва да се знае: има доказано виновни хора, които стоятъ въ тая сграда, които въ една нощъ изведоха българската родна армия и я отдалечиха отъ нейното прѣко предназначение.

С. Георгиевъ: Стара пѣсенъ е тя!

Д. Търкалановъ: Не е стара пѣсенъ.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Г-нъ Търкалановъ! Приключвайте.

Д. Търкалановъ: Г. г. народни представители! Този, който иска доверието на Парламента, трѣбва действително да бѣде съ чисто чело.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Д. Търкалановъ: Азъ претендирамъ: ние, които излизаме на тая трибуна, сме вдъхновени за една истинска служба къмъ народа си.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Силно звъни) Свършвайте, г. Търкалановъ. Стига толкова!

Д. Търкалановъ: По съображенията, които изложихъ дотукъ, азъ заявявамъ, че нѣма да гласувамъ тоя кредитъ. (Ръкоплѣскания отъ лѣво)

Председателстващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представител г. Григоръ Василевъ.

Нѣкои отъ дѣсно и центъра: Ей-й-й!

Г. Василевъ: Какво е това „ей“? Не е ли срамътъ това нѣщо — преди човѣкъ да почне да приказва, вие да викате „ей“? Това е срамътъ. Така не се рече въ Парламента. Тукъ не трѣбва да се рече, не трѣбва да се мука. Тукъ не стоятъ мукачи. Тукъ стоятъ народни представители.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Василевъ!

С. Радионовъ: Ако плоснитъ въ Дунава, рибата ще се отрови.

Г. Василевъ: Азъ изказвамъ моето негодувание отъ мукачитъ въ това Събрание. Не може да се мука, когато единъ човѣкъ иска да говори по единъ сериозенъ въпросъ.

(Отъ трибуната) Г. г. народни представители! На първо мѣсто желая да изкажа моя протестъ, че въ този случай правителството иска съфдства отъ Б. з. к. банка за да строи пѣтища. Ето едно положение, което не съществува въ никоя страна, въ която има редъ и чувство за стопанство и законност. Не е ли действително възмутително въ една страна, въ която населението бедствува, въ която има голяма нужда отъ кредитиране на всички отрасли на земедѣлството, да вземете пари отъ Б. з. к. банка, за да строите пѣтища, да задоволявате друга една нужда? Азъ, че говоря, колко пѣтища имаме, какви сѣ тѣзи пѣтища, кога сѣ строени кой ги е строилъ, колко струва единъ километъръ, стига да искате да слушате. Но преди всичко азъ изказвамъ моя протестъ, че единъ Парламентъ позволява на единъ чиновникъ да иска пари отъ Б. з. к. банка. Има други съфдства — има банки, има вътрешни заеми, има данъци 8 милиарда лева тази година — вземете отъ тѣхъ, но не дейте бута Б. з. к. банка. Моятъ протестъ е толкова основателенъ, защото много често държавата въ миналото, когато е вземала пари отъ Б. з. к. банка за други цели, вѣнъ отъ целитъ на тая банка, тя не ги е връщала по-

никога. Ето — г. Колчевъ клима одобрително, защото познава въпроса. Вие продължавате тая практика, която е страшно осмидителна и която само показва, че г. Ганевъ е вѣнка, но неговиятъ апендиситъ още е тукъ. (Смѣхъ въ лѣво)

Д-ръ П. Кьосеивановъ: Кой е този апендиситъ?

Г. Василевъ: По другъ единъ въпросъ. Разгърмѣха нѣкои господа въ тая зала едно нѣщо, което никой не е чулъ отъ мене, нито може нѣкой да го допусне — че азъ съмъ билъ противъ строежа на пѣтища въ България! Ще ви прочета цифри отъ една таблица на г. министъръ Ганевъ съ желание да се спра върху тѣхъ, да поговоримъ, да поспоримъ дѣлово върху цифритъ и върху истината. Отъ 1922 г. насамъ — не отивамъ по-далече — България строи пѣтища. Презъ 1922 г. сѣ построени 500 км. пѣтища, изразходвани сѣ 41 милиона лева — казвамъ кожди цифри, за да чета по-бързо. 1 км. струва 83.000 л. — точно 83.600 л. Презъ 1923 г. сѣ построени 538 км. пѣтища, изразходвани сѣ 94 милиона лева, километърътъ струва 170.000 л. Презъ 1924 г. — 723 км., изразходвани сѣ 161 милиона лева, единъ километъръ струва 220.000 л. Презъ 1925 г. — 672 км., изразходвани сѣ 161 милиона лева, километърътъ струва 240.000 л. Презъ 1926 г. — 703 км. пѣтища, изразходвани сѣ 155 милиона лева, километърътъ струва 219.000 л. Презъ 1927 г. — 716 км. пѣтища, изразходвани сѣ 169 милиона лева, километърътъ струва 230.000 л. Презъ 1928 г. — 614 км. пѣтища, изразходвани сѣ 139 милиона лева, километърътъ струва 220.000 л. Презъ 1929 г. — рекордна година — сѣ построени 748 км. пѣтища, изразходвани сѣ 122 милиона лева, километърътъ струва 165.000 л. Презъ 1930 г. — 498 км. пѣтища, изразходвани сѣ 84.5 милиона лева, километърътъ струва 180.000 л. Презъ 1931 г. — 599 км., изразходвани сѣ 111 милиона лева, километърътъ струва 190.000 л. Презъ 1932 г. — 239 км., изразходвани сѣ 81 милиона лева, километърътъ струва 340.000 л. Презъ 1933 г. — 150 км. пѣтища, изразходвани сѣ 125 милиона лева, не съмъ правителствата колко струва 1 км. пѣть. За 1934 г. липсватъ данни. Презъ 1935 г. — презъ времето на г. Ганевъ — 380 км., изразходвани сѣ 103 милиона лева. Отъ тѣхъ трѣбва да спаднемъ 10 милиона лева за приравняване по качество пѣтищата, тъй като имаме и пѣтища по-скѣпи. Значи, действително сѣ изразходвани за същото качество пѣтища, въ сравнение съ миналото, „позорното минало“, 93 милиона лева. Колко струва 1 км.? — 250.000 л. Презъ 1936 г. сѣ построени 425 км., похарчени сѣ 160 милиона лева, сѣ приравняването, 1 км. струва 440.000 л. По чл. 120-а! (Ръкоплѣскания отъ лѣво и викове „Ей“ отъ дѣсно и центъра)

С. Радионовъ: По-малко викай, защото ще уплашишъ зодоветъ.

Г. Василевъ: Презъ 1937 г. — 685 км., похарчени сѣ 312 милиона лева, сѣ приравняването 247 милиона лева километърътъ струва 370.000 л., значи, двойно, отколкото презъ рекордната 1929 г.! Двойно и нѣщо повече. Ще дойде анкета единъ денъ и тя ще установи и ценитъ, и стопанскитъ условия, и кой какъ е ангажиранъ. Азъ изказвамъ моя буитъ предъ Народното събрание, че позволявате въ нормално време да се процедира съ чл. 120 а, създаденъ само за армията, за тайни доставки, за които публично не може да се пише, не може да се говори. Азъ протестирамъ, че по този начинъ се насърчава корупцията отъ Парламента. (Ръкоплѣскания отъ лѣво) Азъ протестирамъ, че единъ министъръ се явява предъ Народното събрание да иска кредитъ и да се спазарява на скрито, между четирин очи. (Ръкоплѣскания отъ лѣво) Никой не може да иска въ тая страна да му върваме, когато разходва милиони, а бѣга отъ контрола, бѣга отъ състезание.

Азъ имамъ и данни, но ще ги изнеса при разглеждането на бюджета. Сега само ще вдигна малко пердето за г. Ганевъ, за да има възможностъ да отговаря.

Следъ войната въ България се строитъ пѣтища много усилено. Цѣлото население помага. Трудовата повинностъ даде извънредно много. Имаше общини, като Борисовградската, където населението — мъже, жени и деца — отиваше доброволно да строи пѣтища. Всичко това е великопѣтно. Но строеше се чрезъ редовни търгове, чрезъ състезание, при контролъ, строеше се и по програма. Г-нъ Славейко Василевъ, като министъръ на благоустройството, когато искаше отъ насъ кредити, казваше ни неговата програма: тази година ще строя отъ тукъ до тукъ, това и това. А сега ни се казва: нѣмате право да знаете. Виждамъ тукъ моя бившъ приятелъ г. Логофетовъ, който ми казваше: „Моля ви се, бѣдете съ добро възпитание къмъ г. г. минис-

стритъ, защото тѣ се назначаватъ отъ Негово Величество“. Негово Величество ги назначава — то е по конституцията — но Парламентътъ ги изпраща.

И азъ поставямъ въпросъ предъ Народното събрание и специално предъ болшинството: докога вие ще търните чл. 120а отъ закона за б. о. п. при строежа на пътища и шосета въ България? Това е нѣщо неизвестно въ миналото.

Изберете арбитри измежду най-компетентнитѣ хора на София, почтени хора — азъ посочвамъ Славейко Василевъ, Тогузановъ, Димитъръ Савовъ, или когото искате отъ нашата срѣда — и тѣ ще установятъ, че това, което ще ви прочета, е фактъ; ако не излѣзе истина, азъ ще напушта Народното събрание. Нѣма нужда да се посочватъ хора отъ опозицията. Тукъ (Сочи къмъ дѣсно и центъра) има достатъчно порядъчни хора, които могатъ да мислятъ. Ето какъвъ докладъ даватъ компетентни и почтени хора: (Чете) „Търговетъ по отдаване на предприемачъ работи и направата на пътища презъ последнитѣ години се извършватъ съгласно пресловутия чл. 120а отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Съ този членъ се изоставиха редовнитѣ търгове за предприятия, които даватъ най-голяма гаранция за безпристрастие и незаинтересуваност и се преминава къмъ така нареченитѣ доброволни спазарявания. Може би тия спазарявания да сѫ подходящи за извършването на голѣми държавни тайни доставки. При строителнитѣ предприятия, обаче, подобни спазарявания дадоха само отрицателни резултати. Около тия спазарявания се намѣсватъ постоянно разни телефончета, близки роднини и приятели, които винаги почти успѣватъ въ своето посредничество, и обикновено се знае“ — азъ твърдя това — „по-отрано на кой предприемачъ кое предприятие ще се възложи“.

И. Петровъ: Имена кажете. (Възражения отъ лѣво)

Г. Петровъ: Ще ги чуете.

И. Петровъ: Имена кажете, ако има такива лица! Недейте говори анонимно! Честниятъ човѣкъ честно дѣйствува. (Голѣми пререкания между И. Петровъ и д-ръ Н. Найденовъ. Глъчка)

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Силно звъни).

И. Петровъ: Азъ давамъ данни, когато обвинявамъ. Какъ така анонимно ще се говори! Ако има такива лица кажете ги! (Пререканията между И. Петровъ и д-ръ Н. Найденовъ продължаватъ. Възражения отъ лѣво)

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Силно и продължително звъни)

Г. Василевъ: Г. г. народни представители! Този, който прекъсва, иска да намали ефекта на това, което чета.

И. Петровъ: Не! Азъ за Васъ не говоря. Азъ казвамъ: говорете ясно, не анонимно, посочете имена. (Възражения и тропане по банкитѣ отъ лѣво)

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Г. Петровъ: (Къмъ И. Петровъ) Тукъ не е касационенъ съдъ! (Пререкания между И. Петровъ и д-ръ Н. Найденовъ)

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Силно звъни)

Г. Василевъ: Позволете ми да прочета заключението въ този докладъ, върху което заключение слагамъ цялата тежестъ на въпроса и призовавамъ намѣсата на анкетьори, ако пожелаете анкета, или азъ ще ви дамъ сведения, ако желаете сами да я направите.

Г. Петровъ: И Иванъ Петровъ да влѣзе въ анкетната комисия! За да не вдига гюрмутъ, тури го и него!

Г. Василевъ: Заключениеето е: (Чете) „Напълно сме установени и имаме убеждението“ — всички инженери, архитекти и предприемачи — „че чл. 120а е причинилъ досега само поскъпване и съзнителна работа въ строежитѣ и той следва, по нашето общо убеждение, да бѣде изхвърленъ веднажъ завинаги отъ този родъ предприятия“.

И. Петровъ: Кой го пише това?

Г. Василевъ: Азъ твърдя, че инженеритѣ, архитектитѣ и предприемачитѣ въ София — достатъчно е да не бѣдатъ между тѣхъ осъденитѣ, за които г. Ганевъ ще си спомни;

той знае единъ осъденъ предприемачъ — порядъчнитѣ хора, достойнитѣ хора, безъ разлика на това, въ каква срѣда сѫ били, кѣде сѫ се приобщили, съ една анкета ще установятъ това, което ви чета. Чл. 120а е фаталенъ за страната. И моятъ приятелъ г. п. Стефановъ, ще има на двойно по-скѣпа цена километъръ пътъ, и, следователно, ще има наполовина по-малко пътища съ сѣщитѣ пари, щомъ се продължава да се строи по чл. 120а. Тамъ атакувахъ и тамъ искахъ азъ да ми отговори единъ министъръ, втори министъръ, трети министъръ: кажете, бе приятелю, защо искате непременно чл. 120а? Война ли ще правите, нѣщо въ стратосферата ли ще вървите, страхъ ли ви е отъ нѣщо, валицитѣ ли сѫ секретъ, циментъ ли нѣмате, пѣськъ ли нѣмате? Защо трѣбва да се върши това между четири очи съ телефончета? Може да ми се възрази: нѣма такива работи, докажете ги. Дайте анкета и ще ги докажа. А азъ тукъ да ви говоря, пъкъ вѣнъ цензурата да не позволява да се напечататъ нищо отъ моята речъ — г-да, срамота е! Какъвъ е този Парламентъ съ цензура! Азъ предупреждавамъ: всички оръдия на цензурата ще отговарятъ; тѣ саботиратъ Парламента, тѣ изпълняватъ престѣпни заповѣди. Цензурата е престѣпно учреждение, непозволено отъ конституцията. (Ржкоплѣскания отъ лѣво) Дайте свобода на Парламента! Дайте анкета отъ вашето болшинство — за една недѣля ще имате резултатъ, и вие ще се съгласите съ менъ. Ние лоялно ще ви подкрепимъ да се премахне този начинъ на строене, защото се строи скѣпо, строи се негодно.

Петко Стояновъ: И безъ смѣтка.

Г. Василевъ: Още единъ примѣръ да ви дамъ. Строи се пътътъ София—Чамъ-Кория, за да могатъ 100 семейства презъ лѣтото да отиватъ въ Чамъ-Кория. Строи се скѣпъ пътъ, Г. г. народни представители отъ болшинството! Да ви направя кръгла смѣтка — г. Ганевъ нѣма да ме опровергае. Съ паритѣ за това луксозно шосе, което не е най-неотложното — азъ бихъ желалъ да имаме само асфалтни шосета, да пътуваме по бетонъ, по стъкло, но нѣмаме още тази възможностъ — съ сѣщитѣ тѣзи пари, даже да вървимъ по чл. 120а, ако бѣхме ги вложили за строежъ на обикновени пътища въ страната, която страда отъ липса на пътища и която иска да изпаса „Афузъ-али“, домати и пр., ще построимъ най-малко три нѣти повече пътища. Сега, кажете ми, нѣмамъ ли азъ право да попитамъ: защо по-напредъ да не построимъ 200 км. обикновенъ пътъ, и то чрезъ състезание, чрезъ редовни търгове, а да строимъ луксозенъ пътъ за 100 души приятели и познати отъ София, за да могатъ тѣ, вмѣстѣ съ 80 км. въ частъ, да се движатъ съ 100 км? Почитамъ Самоковъ, обичамъ го, но той не иска такъвъ пътъ, а иска само добро шосе, каквото има до други градове. Самоковъ не е надъ Бургасъ, Варна Русе. Той иска пътъ само за съобщение. Нито има тамъ голѣма търговия и индустрия. Има дачници, които лѣтно време отиватъ тамъ на почивка.

А. Мумджиевъ: Въ 1934 г. сте говорили друго. Ще Ви покажа стенографскитѣ дневници. Тогава сте говорили за европейско шосе. И азъ ще искамъ анкета, за да се установи, че вие сте говорили едно, а днесъ, говорите друго.

Г. Василевъ: Нищо не си челъ, и ако си челъ, не си разбралъ. Европейски пътъ въ България е друго. Трѣбва да се построи европейски пътъ. Обаче преди постройката на европейски пътъ, по който ще дойдатъ автомобили отъ странство 100—200—1000 на годината, ще трѣбва да задоволимъ елементарнитѣ нужди. По-рано имаше общински и държавни пътища, сега се смѣсиха. Ние искахме общинитѣ да помогнатъ при строежа на пътищата, да участвуватъ и тѣ въ това дѣло. Азъ трѣбва да ви кажа, че програмата преди години, въ старото „люпо“ време, бѣше начертана отъ инженеритѣ, но въ съгласие съ общинитѣ, съ населението. Така ли е, г. Славейко Василевъ?

С. Василевъ: Когато взема думата, ще отговоря.

А. Мумджиевъ: Вие, г. Василевъ, говорите споредъ случая.

Г. Василевъ: Нищо не говоря споредъ случая.

А. Мумджиевъ: Не сте искренъ.

Г. Василевъ: Вие сте много зеленъ. Никога за месъ случай нѣма. Азъ ще искамъ да се качите на трибуната и да прочетете това, което съмъ говорилъ азъ. Азъ на трибуна не говоря.

А. Мумджиев: Малко повече искреност. Ще Ви дамъ дневниците, за да видите какво сте говорили по-рано. Азъ ще Ви напомня случая.

Г. Василев: Естествено, азъ нѣма да гласувамъ този кредитъ. Ние ще продължаваме борбата и ще се наложимъ, помнете ми думата, тукъ, въ Парламента, безъ динамитъ, безъ 19 май, безъ конспирации; ние ще наложимъ да престане този позоръ, да се взематъ срѣдства отъ Земедѣлската банка за други цели, извънъ нейнитѣ. Отъ друга страна, ние ще наложимъ да се погребатъ чл. 120а. Г-нъ Ганевъ си въобразява, че така ще върви: той да строи както ще, а бай Ганю плаща. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има думата народнитѣ представители г. Петъръ Стояновъ.

Петъръ Стояновъ: (Отъ трибуната) Уважаеми г. г. народни представители! Нѣмахъ намѣреното да взема думата по този параграфъ, ако не съвѣхъ, като чели целта на нѣкои господа не е толкова да укажатъ на известни грѣшки, колкото да уязвятъ нѣкого и да постигнатъ по други цели, които тѣ гонятъ. Най-напредъ азъ искамъ да обърна вниманието на почитаемото народно представителство върху две нѣща. Първо, като се иска увеличението на кредита по § 18 на фонда „Плѣтица“, и, второ, предвидянето на новъ приходенъ § 22 — заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка 200.000.000 л. — по сѣщии фондъ не се върши никакво закононарушение. Освенъ това, ние преди малко гласувахте да се прехвърлятъ кредити отъ едни параграфи въ други по бюджета на едно министерство.

Азъ дължа съ всичката си добросѣвѣстностъ да се противопоставя на твърдението на моя уважаемъ другаръ г. Григоръ Василевъ, че Земедѣлската банка нѣма право да отпуща заеми за пътница. Азъ, който ходя и бродя изъ България, знамъ положително, че сумитъ, който се отпущатъ, ще отидатъ за пътница, които ще ползуватъ преди всичко нашето село и земеделскитѣ производители. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центръ)

Въ закона за Земедѣлската банка изрично е постановено, че тя отпуща заеми за всички мѣроприятия, които целятъ да подобрятъ стопанския битъ на нашето село. И сега Земедѣлската банка е отпустила този заемъ на фонда „Плѣтица“, тъй както отпустила 170-тѣ милиона лева — и всички гласувахме тогава единодушно — за набавяне на кораби. Тогава не се възрази, че Земедѣлската банка нѣма право да отпуща земи за доставка на кораби, а днесъ, когато се иска оформяването на единъ склученъ заемъ за подобрене на селската шосейна мрежа, се прави това възражение, съ което азъ не мога да се съглася.

Г. г. народни представители! Искамъ да обърна вниманието ви на друго. Г-нъ Григоръ Василевъ, който борови съ цифри — и азъ съмъ боровилъ нѣкога съ цифри — посочи колко е струвалъ нѣкога и колко струва днесъ единъ километъръ шосе. Ще ви кажа, че следъ 1923 г. министерътъ на благоустройството тогава покойниятъ Янко Стоенчевъ, въведе системата за правене на шосета съ настилане на право до 30 см. ломенъ чакълъ. Резултатитъ не бѣха добри и ние се върнахме къмъ старата система на Митхадъ паша — правене шосетата съ основенъ калдаръмъ. Който отъ васъ е ималъ нѣкога удоволствието да мине изъ Шуменскитѣ покрайнини, е видѣлъ, че по старитѣ шосета, правени навремето отъ Митхадъ паша, отгоре чакълъ нѣма, а само едри изгладени камъни. Оттогава до днесъ се строи съ основенъ калдаръмъ и макадамъ. Стойността на пъти зависи отъ качеството на материала, зависи отъ основата, която се поставя отдолу. Азъ не знамъ дали цифритѣ, които сж дадени на г. Григоръ Василевъ и които той добросѣвѣстно ни докладва, не се отнасятъ до правене най-напредъ на добра шосировка, следъ това настилане пѣськъ и най-отгоре павета. Министерството на благоустройството презъ последнитѣ години е възприело, всички държавни пътница, които минаватъ презъ голѣми градски населени пунктове, да не се шосиратъ, а отъ едниия до другия край на града държавата да ги прави за своя смѣтка съ гранитенъ паважъ съ широчина 6 м., като широчината повече отъ 6 м. остане за смѣтка на общината. Ако общината се съгласи да посме изплащането на паважъ въ срокъ отъ 10 години отъ своитѣ редовни постѣпления, Министерството на благоустройството прави паважъ отъ едниия бордюръ до другия, макаръ да е повече отъ 6 м. Питамъ азъ: какво прѣстижно има тукъ?

Азъ живѣя въ Варна отъ 1904 г. Моля всѣки, когато дойде въ Варна, да види главната улица отъ пристанището до Военния клубъ. Въ 1896 г. тая улица е павирана съ гранитни блокчета, докарани отъ Бандерма. Мина канализа-

цията, разкопвахъ се блокчетата, преобрицахъ се, и нѣя сжщитѣ блокчета и днесъ служатъ, улицата не е изхабена, нито е ремонтирана. Значи, онова, което е скъпо, то е трайно, то е сигурно. Така че сравнението, което направи г. Григоръ Василевъ, не е удачно.

Азъ отивамъ по-нататъкъ. Повдигна се въпросъ за гредернитѣ машини. Г. г. народни представители! Вчера, най-чистосърдечно ви заявявамъ, говорихъ въ Шуменъ съ областния инженеръ и той ми каза: благодарение на гредерната машина и на предоставенитѣ валици — една гредерна машина обслужва 5 валици — тази година сме свършили всички почти материали, предвидени за настилка и шосировка. Той апелира да се отпуснатъ своевременно суми, за да се набавятъ материали, иначе идущата година въ Шуменска околия и въ частъ отъ Новопазарска ще може да се извършватъ шосировки и ремонти само тамъ, където населението чрезъ трудова повинностъ ще даде съответния настилоченъ материалъ.

Азъ мога да заявя, че населението жаднѣе и копнѣе за добри пътница. Идете въ с. Плиска, за да видите, следъ като кредититѣ бѣше свършенъ, какъ населението доброволно излѣзе да настели 1.800 м. пътъ съ готовитѣ материали, които бѣха приготвени, и остава сега само да се валира пътътъ. Днесъ то нѣма да гази презъ нивитѣ, защото нѣма преградната дѣска, която забраняваше минаването по пътя и която показваше да се минава презъ нивитѣ. Хората тамъ се чудѣха презъ зимата какво ще правятъ, презъ жѣде ще вървятъ, а днесъ тѣ ще си вървятъ по шосето, отъ Каспичанъ до самото с. Плиска.

Азъ мога да ви посоча и с. Косовча. Поради липса на кредитъ, общината на свои разноски направи притѣ водостока, само и само да може да ѝ се даде валикъ, та населението, съ извънредна трудова повинностъ, да настане приготвения материалъ и да се свърши пътътъ отъ два километра, за да не газятъ хората калъта.

Г. г. народни представители! Сега азъ ви питамъ: въ тия суми, които ни се четоха, че сж харчени за пътница, не се ли включва и стойността на доставенитѣ валици? Тѣй както ми се прочетоха цифритѣ — за една година изразходвано анблокъ толкова, километри построени толкова, пада се на километъръ по толкова — сумитъ за доставката на валици влизатъ ли вътре или не? На този въпросъ азъ бихъ желалъ да ми се отговори.

Г. Петровъ: Не влизатъ.

Г. Василевъ: Цифритѣ сж отъ министерството.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Петъръ Стояновъ: Уважаеми г. Григоръ Василевъ! Азъ заседавахъ едно време съ Васъ тукъ четири години, и сега заседавамъ; азъ никога не съмъ Ви прекъсвалъ. Ако искате, Вие можете за лично обяснение да вземете думата и да ме опровергавате. Азъ Ви отправямъ въпроса заради туй, защото не сж достойни тѣзи сцени, които преди малко се създадоха въ Парламента. Най-напредъ ние трѣбва да уважаваме себе си. Затуй Ви е дадено право да вземете думата и да ме опровергавате.

Д. Кисювъ: Дайте анкета.

Г. Василевъ: Искаме анкета.

Г. Петровъ: Вие твърдите ли обратното?

Петъръ Стояновъ: Добре, вие искате анкета, но азъ ви питамъ: твърдите ли, че тия суми сж изключително само за постройка на шосета?

Г. Василевъ: (Казва нѣщо)

Петъръ Стояновъ: Азъ не знамъ, азъ ви питамъ: Вие твърдите ли, че въ тия суми не влизатъ сумитѣ за валицитѣ?

Г. Петровъ: Това е диверсия.

Г. Василевъ: Искаме анкета.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Силно звъни)

Петъръ Стояновъ: Второ, Вие не можете да твърдите, че единъ километъръ пътъ, който се направи презъ тая година, трѣбва неврѣмѣнно да струва толкова, колкото е струвалъ по-рано.

Г. Петровъ: Разбира се, никой не го твърди това, защото е абсурдъ.

Петъръ Стояновъ: Азъ така разбирамъ, пъкъ и всички така разбиратъ, че сега единъ километъръ пътъ може да струва 225.000 л., а по-рано — 175.000 л. Затуй не се манипулира правилно съ цифритъ.

Г. Петровъ: И това е абсурдъ.

Петъръ Стояновъ: Азъ твърдя и смѣтамъ, че сумитъ, които се хвърляха въ последните години за доставка на валици и за доставка на гредерни машини, не сѫ хвърлени на вѣтъра; тѣ допринесоха твърде много за свързването на селото съ града. Предстои, обаче, още много да се работи въ туй направление, защото трѣбва да признаемъ, че ние имаме задължението не само да свържемъ селото съ града, но да се подготвимъ и за буритъ, които се вникат надъ насъ и които вие всички чувствувате. За тѣхъ ние трѣбва да се готвимъ (Ръкоплѣскания отъ дѣсно и центъра), както добриятъ стопанинъ се готви за лошото, което може да му донесе времето.

Азъ ви моля, г. г. народни представители, да се съгласите да одобрите предложението членъ заради туй, защото сумитъ не сѫ хвърлени на вѣтъра, напротивъ, тѣ ще допринесатъ твърде много на селското и националното стопанство.

Азъ не мога да се съглася и още по единъ въпросъ, по който тукъ се иска анкета. Ако се направи анкета, азъ вѣрвамъ, че ще се опровергае въ много отношения туй, което се изнесе по фамозния чл. 120а отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Заявявамъ ви, че въ България, ако страдаме отъ нѣщо, то е отъ много мнителност. Ние не оставихме неопетненъ нито единъ държавникъ, нито единъ общественикъ; единъ другъ се самоизяжда отъ злоба и завистъ. (Ръкоплѣскания) Азъ смѣтамъ, че трѣбва да имаме малко повече довѣрие на тия, които ще прилагатъ закона, и да не се подаваме на клюкитъ и интригите, защото ще дойде време, когато никой честенъ човекъ нѣма да има куража да управлява, а само нахалнитъ ще управляватъ тая страна. (Ръкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Г. Василевъ: (Казва нѣщо)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Силно звъни) Азъ апелирамъ къмъ Васъ, г. Григоръ Василевъ, Вие сте старъ парламентаристъ, недете смущава реда.

Г. Василевъ: Азъ съмъ противъ корупцията. Противъ корупцията не мога да не протестирамъ. Чл. 120а значи насаме, на тъмничко, безъ състезание! Това значи чл. 120а! (Глътка)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Продължително звъни) Спокойствие, г-да!

Г. Василевъ: Азъ съмъ спокоенъ, но г. Петъръ Стояновъ не е спокоенъ.

Петъръ Стояновъ: Азъ съмъ по-спокоенъ отъ Васъ.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Продължително звъни) Моля, тишина, г-да!

Има думата докладчикътъ г. Стамо Колчевъ.

Докладчикъ С. Колчевъ: Г. г. народни представители! Вземамъ думата по поводъ на казаното отъ г. Григоръ Василевъ, че въ миналото азъ съмъ одобрявалъ невръщането на заемитъ на Земеделската банка отъ държавата.

Г. Василевъ: Не невръщането, а че е вѣренъ този фактъ. Само това.

Докладчикъ С. Колчевъ: Азъ твърдя пакъ, че това е вѣрно. Но ако държавата въ миналото, когато вземаше сръдствата на Земеделската банка за различни свои нужди, не предвиждаше източници за връщането имъ и не ги връщаше — това твърди г. Григоръ Василевъ, това твърди също и азъ — днесъ положението не е такова.

Петко Стояновъ: Не е така.

Докладчикъ С. Колчевъ: Точно така е, г. професоре. Не желая да споря съ Васъ и моля да не ме прекъсвате.

Петко Стояновъ: Защото не сте начело на банката, защото не знаете.

Д. Гичевъ: Съ единъ заемъ уредихте въпроса.

Докладчикъ С. Колчевъ: Ще дойда и тамъ, г. Гичевъ.

Петко Стояновъ: Тогава не можеше, сега може!

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Силно звъни) Моля, г. Петко Стояновъ, не прекъсвайте.

Докладчикъ С. Колчевъ: Въ тази наредба-законъ, съ която е разрешенъ заемътъ отъ 200 милиона лева, за разлика отъ другитъ закони въ миналото, изрично е казано, че постъпленията въ фонда „Плтища“, приходитъ на който сѫ осигурени, се акцентиратъ за изплащането на този заемъ, и Българската народна банка, презъ която минаватъ постъпленията, ги удържа и внася на Земеделската банка.

Ето защо, азъ ще гласувамъ и моля и вие да гласувате този кредитъ така, както се иска.

Петко Стояновъ: А въ старитъ закони нѣмаше ли такава клауза?

Докладчикъ С. Колчевъ: Не си спомнямъ, г. Стояновъ.

Петко Стояновъ: Споменете си. Имаше, и имаше още по-големи клаузи.

Д. Гичевъ: Прѣжитъ задачи на банката не се реализиратъ.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Докладчикъ С. Колчевъ: И на това ще отговоря. — Този заемъ е сключенъ вече по силата на една наредба-законъ, за която наредба-законъ, положителенъ съмъ, Българската земеделска банка предварително е дала своето съгласие, . . .

Петко Стояновъ: Има си хасъ да не го даде!

Докладчикъ С. Колчевъ: . . . изразено въ едно решение на автономния управителенъ съветъ на Българската земеделска банка.

Петко Стояновъ: Както и Вие давахте едно време съгласието си за заемитъ.

Докладчикъ С. Колчевъ: Г-нъ Стояновъ! Азъ моля г. Григоръ Василевъ да Ви каже, дали азъ, като администраторъ на банката, не съмъ го молилъ да отиде при Ляпчевъ и да спре гласуването на заеми отъ Земеделската банка.

Г. Василевъ: Вѣрно е, молили сте ме.

Докладчикъ С. Колчевъ: Кажете го на г. Петко Стояновъ.

Петко Стояновъ: Същата клауза, която е поставена сега въ наредбата-законъ, е имало и тогава. Това казвамъ азъ. Азъ не отричамъ, че Вие сте се противопоставяли. Същата клауза имаше, а Вие съ тая клауза сега се извинявате.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Докладчикъ С. Колчевъ: Г-нъ Стояновъ! Тогава нѣмаше клаузата, че Българската народна банка ще удържа ели кои приходи и ще ги внася на Земеделската банка. Тогава се казваше, че заемитъ ще се погасява отъ бюджетнитъ приходи.

Петко Стояновъ: И запови на общинитъ туриха!

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Продължително и силно звъни) Моля Вие се, г. Петко Стояновъ! Когато докладчикътъ дава обяснения, Вие сте длъжни да го слушате. Седнете си на мѣстото.

Петко Стояновъ: Не блѣскайте така звънеца! Моля Вие се за една минута.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Силно звъни) Не може така. Когато докладчикътъ говори, не може да го прекъсвате. Азъ Ви моля да не прекъсвате, а Вие не спазвате реда.

Петко Стояновъ: Извинявамъ се и Ви моля за една минута.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Нѣмате думата, седнете си.

Петко Стояновъ: Но г. ораторътъ се обръща къмъ мене и затова азъ му възразихъ. Азъ се извинявамъ, не съмъ отъ ония, които пресичатъ.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Докладчикътъ трѣбва да даде необходимитѣ обяснения.

Петко Стояновъ: Азъ се извинявамъ, разбирате, нали. Понеже г. Колчевъ ми възрази, азъ му отговорихъ. И мисля, че отъ това дискусията съвсемъ не губи.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Азъ Ви помолихъ веднажъ, дважъ, три пѣти, г. Стояновъ, да не прекъсвате, а Вие се обръщате никакво внимание.

Петко Стояновъ: Последенъ пѣтъ Ви казвамъ — азъ се извинявамъ. Но възразихъ, защото г. Колчевъ иска да съкрати истината. Такава клауза имаше и по-рано. За общинскитѣ заеми се туряха залори и въпрѣки това не се плащаха.

Нѣкой отъ лѣво: И подъ гаранцията на държавата бѣха.

Петко Стояновъ: Да, и подъ гаранцията на държавата бѣха, и пакъ не се плащаха. Така щото, г. Колчевъ, Вашата педоария не струва.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Моля, г. Стояновъ.

Докладчикъ С. Колчевъ: Г-нъ Стояновъ! Азъ Ви молихъ да не ме прекъсвате, защото съ Васъ не желая да споря. Ако е въпросъ да сравнимъ тогавашнитѣ закони съ сегашния, смѣтамъ, че азъ ще бъда по-близко до истината, отколкото Вие, който искате да ме опровергавате. Готовъ съмъ да направя това сравнение въ бъдеще, когато ще приказваме по бюджета и по политиката на Земеделската банка.

Петко Стояновъ: Пакъ твърдя, че Вие сте неправилнъ и ще Ви опровергая съ бумати, писани отъ Васъ.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Вземете думата и горесте, г. Стояновъ.

Петко Стояновъ: Така е. Но той ме апострофира и азъ му отговарямъ. Нѣмамъ желание да споря.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Докладчикъ С. Колчевъ: Г. г. народни представители! Азъ напълно сподѣлямъ становището на г. г. Григоръ Василевъ и Димитъръ Гичевъ, че паритѣ на Земеделската банка не бива да отиватъ за пѣтица. Тѣ иматъ друго голѣмо предназначение — да служатъ за кредитъ на българския земеделецъ, който кредитъ е твърде много ограниченъ въ последно време. Но дали сме сега въ туй положение, че сме вземали срѣдствата на Българската земеделска банка, съ които тя е трѣбвало да посрещне наемни нужди на българския земеделецъ и съ това сме я спънали въ нейната политика? Азъ твърдя, че положението не е такова. Защото г. Стояновъ, който ме прекъсва, г. г. народни представители, когато, . . .

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Докладчикъ С. Колчевъ: Позволете да отговоря, г. председателю, на зададения въпросъ.

Петко Стояновъ: Г-нъ председателю! Прието е въ Парламента, когато по същество се правятъ възражения, тѣ да бъдатъ допустити; тѣ не прѣчатъ на дискусията. Ето, виждате, той сега се обръща къмъ менъ.

Председателстващъ Д. Пешевъ: Не може така да прекъсвате оратора. Вие, вмѣсто да давате примѣръ, какъ да се водятъ парламентарнитѣ дебати, вънасите разстройство.

Петко Стояновъ: Протестирамъ. Той ме предизвиква.

Докладчикъ С. Колчевъ: Г. г. народни представители! Законътъ за сключването на заема е обнародванъ на 2 май 1938 г., въ времето, когато въ каситѣ на Българската земе-

делска банка имаше два милиарда лева свободна наличност, на които два милиарда банката плаща минимумъ 4% лихва, защото това сѣ пари на вложители. Тѣзи пари стоятъ и днесъ отчасти, а тогава стоеха всички въ Българската народна банка съ 1% лихва. Българската земеделска банка, като не е могла да ги пласира въ заемъ на земеделцитѣ, позволила си е да си даде съгласието да се дадатъ на Министерството на благоустройството за тази наемна нужда — постройка на пѣтица.

Петко Стояновъ: Така, значи — не на земеделцитѣ, а на министъра на благоустройството да ги даде.

Докладчикъ С. Колчевъ: Азъ смѣтамъ, че ние сме много далечъ отъ покриването чрезъ консумативни кредити на ония нужди, които Българската земеделска банка имаше за целъ да посрѣща въ миналото, а ще има да посрѣща и въ бъдеще. Тогазъ, когато доходитѣ на земеделеца сѣ недостатъчни, когато той не може да изживѣе зимата, той се принуждава да отиде въ Земеделската банка и да поиска кредитъ, за да преживѣе до новата реколта и отъ доходитѣ на тая нова реколта да си плати задълженията. Съ даването на тия 200.000.000 л. на фонда „Пѣтица“ допущамъ, че Земеделската банка е имала предвидъ, че тѣ ще се дадатъ преди всичко за безработнитѣ групи. А въ тия безработни групи работятъ земеделци, които, като получатъ надници — до 35 л. чисти, безъ храната, ще могатъ да преживѣятъ. Допущамъ, че единъ отъ аргументитѣ на Земеделската банка, за да разреши този заемъ, да даде съгласието си да се тури и тази сума на разположение на Министерството на благоустройството за постройка на пѣтица, е била, че паритѣ ще отидатъ пакъ въ ръцетѣ на земеделцитѣ, за да могатъ да изживѣятъ. И ако има нѣщо, което тая година — земеделската 1938/1939 г. — най-много ни тревожи, и би трѣбвало да ни стресне, то е това, че балканското население, което разчита на дохода отъ картофи или овесъ, понеже тия култури не станаха поради сушата, днесъ е озадачено и се чуди по какъвъ начинъ да посрещне своитѣ разходи до идната реколта. Нека г. г. народнитѣ представители отъ околнитѣ, въ които има балкански села, да ми кажатъ, не сѣ ли съгласни напълно съ менъ, че ние трѣбва да подпомогнемъ правителството да намѣри срѣдства, за да засили строежа на пѣтица, защото, споредъ менъ, това е единичниятъ начинъ, по който можемъ да дадемъ помощъ на бедното население, което пострада отъ сушата. (Ръкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) Азъ бихъ молилъ г. министъра на благоустройството да се съгласи, вмѣсто да се строятъ сегатя хубави пѣтица, за които говори г. Григоръ Василевъ, тѣ да останатъ на вторъ планъ, а да се даде превесъ, поне за тази година, на строежа на второстепеннитѣ и третостепенни пѣтица, защото не може селянинътъ, който отстоя отъ центъра на околията, да кажемъ, на 20—30 км., да стане сутринъ и отъ селото да отиде въ града да работи въ безработнитѣ групи на първокласно шосе.

Г. Василевъ: Това и ние поддържаме.

Докладчикъ С. Колчевъ: И азъ моля да си вземе Бележка почтаемиятъ г. министъръ на благоустройството и, ако трѣбва, дори да се засилятъ кредититѣ за постройка на тия именно пѣтица, които ще бъдатъ отъ голѣми полза за нашето бедно и немощно земеделско население. То не може да се изхрани, г-да, защото нѣма абсолютно никакъвъ обектъ, върху който да работи, за да получи доходъ. Лично азъ констатирахъ въ известни села, че хората, замаяни отъ нуждата да осигурятъ своята прехрана, молятъ народнитѣ представители да ходатайствуватъ предъ правителството, да имъ разреши да отсѣкатъ тази година двойно повече дървенъ материалъ отъ горитѣ, сир. да имъ се дадатъ два етата, за да могатъ да посрещнатъ своитѣ нужди, защото, освенъ гората, която е предъ очитѣ имъ и отъ която могатъ да отрѣжатъ за своитѣ нужди, другъ обектъ нѣматъ. Когато азъ възразихъ на тия хорица: вие ще отрѣжете прѣстиятъ на вашитѣ деца, ако отсѣчете сега два етата, защото подиръ 20—30—50 години — споредъ турнуса на гората — тѣ не ще иматъ какво да сѣкатъ, тогава единъ беднякъ много право, като философъ, ми отговори: „Предпочитамъ да отрѣжа прѣстиятъ на детето си сега, но да остане да живѣе, защото иначе то ще умре отъ гладъ“.

Ако това е така, бива ли да се противопоставяме днесъ на единъ кредитъ, който ще отиде за пѣтица? Азъ съ спокойна съвестъ ще вдигна ръка и ще гласувамъ за този кредитъ, дори ако паритѣ се харчатъ по чл. 120 а. Не може, г. Василевъ, да се прави търгъ, когато се работи съ безработни групи. Тамъ ще се разходва по чл. 120 а,

тамъ ще има разходи за храна, за контрола на безработните групи, ще има надничари, донесени от всички села. Сжщо така, г. Петровъ, не може да правите търгъ, за да доставите валици отъ странство и да кажете, че тѣзи валици ще бждатъ платени съ износъ на пиперки, на домати, на ягоди, по клиринга.

Г. Петровъ: Имате суми.

Докладчикъ С. Колчевъ: Нѣма кой отъ Германия да съвѣи тукъ на единъ търгъ, ако го обявите при такива поемни условия: искаме да ни дадете валици за 50 милиона лева, но ще ви ги изплатимъ съ износъ на ягоди, пиперки, домати и др. отъ идущата реколта. Ето защо, налага се да се използва чл. 120а, защото тамъ се водятъ преговори, въ жолко години, отъ кажде, по какъвъ начинъ ще бжде изплатенъ този разходъ. Тия сж мотивитъ, които ме каратъ да оправдая извършването на разходитъ дори и по чл. 120а.

Г. Петровъ: Недейте се позовава на мене, защото не мога да Ви отговоря, но това можете да поставите въ поемнитъ условия.

Докладчикъ С. Колчевъ: Връщамъ се на въпроса, защо Българската земеделска банка не можа да пласира своитъ срѣдства, а ги държи въ Българската народна банка. Искамъ да не остане ни сѣнка отъ съмнение върху хората, които стоятъ начело тамъ, или ония, които сж управлявали и контролирали банката, че не сж използвали срѣдствата на банката, за да отговорятъ на настоянитъ нужди, които сж налице, при нѣмотията или беднотията на нашето селско земеделско стопанство.

Г-да! Българската земеделска банка не желае да държи своитъ срѣдства въ каситъ на Народната банка съ 1% лихва. Тя би предпочела да ги даде на земеделцитъ съ 7—8%. Но имаше ли налице обективнитъ условия да практикува свободно онзи кредитъ, който тя практикуваше преди войнитъ или преди кризата? Не, нѣмаше ги. Защото законътъ за облекчение на длъжницитъ скова Българската земеделска банка. Съ мианаването на задълженията къмъ Погасителната каса, съ поставянето на възбрана върху цѣлото имотно състояние на длъжницитъ — споредъ мене, една голѣма грѣшка — вмѣсто само върху онази частъ отъ тѣхната собственост, които отговаря на размѣра за задълженията къмъ Погасителната каса, Земеделската банка пѣмаше абсолютно никакъвъ обектъ, който да ѝ служи за гаранция, за да кредитира селянина.

Второто нѣщо, което я спъваше, това сж новитъ облекчения, които се очаква да се дадатъ на длъжницитъ. Банката не знае докжде ще се отиде съ тия облекчения, кого ще засегнатъ тѣ; дали и тѣзи, които сега сж вънъ отъ действието на закона за облекчение на длъжницитъ и иматъ нѣкаква гаранция, нѣма утре да попаднатъ подъ действието на закона и да не представяватъ вече никаква гаранция. При тая мѣнчотия за банката да пласира своитъ срѣдства и да отговори на она настоянна нужда, която е налице и за която е създадена банката, тя бѣ принудена да даде както 170 милиона лева за параходи по Дунава, така сжщо и тукъ 200 милиона лева за пѣтица. Стига това съзнание, което имаме ние тукъ, отъ лѣво и отъ дѣсно, че срѣдствата на Земеделската банка трѣбва да служатъ изключително на българското земеделско стопанство, да продължава да сжществува у насъ, утре, другиденъ, когато минаватъ бюджетитъ, ние ще намѣримъ срѣдства да платимъ тия разходи, направени за пѣтица, и да възстановимъ срѣдствата, дадени отъ Земеделската банка, за да може тя да ги пласира тамъ, каждего ние всички чувствуваме, че трѣбва да отидатъ.

При тия обяснения, които дадохъ, при съзнанието, че по-големата частъ отъ тѣзи срѣдства ще отидатъ за безработни земеделци, които, работейки по пѣтицата, си набавятъ срѣдства за преживяване, при невъзможността да се правятъ търгове, когато се взематъ безработни групи и когато се купуватъ отъ странство материали, които се плащатъ по клирингъ, съ износъ на второстепенни и третостепенни за консумацията артикули, каквито сж нашитъ, които изнасяме, азъ ще гласувамъ, и ви моля и вие, г. г. народни представители, да гласувате за чл. 21 отъ законопроекта. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателстващъ Д. Пешевъ: Има думата г. министърътъ на общественитъ сгради, пѣтицата и благоустройството.

Министъръ С. Ганевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Принуденъ съмъ да взема думата, за да отговоря на нѣкои забележки, които се направиха по по-

водъ на нѣкои членове отъ законопроекта за дългителенъ кредитъ по бюджета за 1938 г. Много съжалявамъ, че съмъ принуденъ често да повтарямъ едни и сѣщи нѣща. То е затуй, защото и отъ другата страна се повтаря все сжщото, безъ да се каже нѣщо ново. И, за жалостъ, нѣкои народни представители, когато говорятъ, обичатъ да не си служатъ съ цифри, нито пъкъ иматъ предвидъ цифритъ, които азъ съмъ ималъ възможностъ да дамъ по-рано.

Чудно ми е кой заблуждава г. Григоръ Василевъ, като му казва, че километъръ пѣтъ може да се направи съ 83.000 л. Азъ бихъ препорѣчалъ на всѣка цена да се сключи съ него една концесия, ако щете, да направи той пѣтицата въ България по 83.000 л. километърътъ. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра) Ако той направи смѣтка само за земената работа, ще види, че това е невъзможно.

Г. Василевъ: Имаше много случаи . . .

Министъръ С. Ганевъ: Г-нъ Василевъ! Азъ не Ви прекъсвахъ. Поне това не можете да ми турите въ упрѣкъ — че прекъсвамъ нѣкого. Ще ви кажа и другитъ цифри.

Г. Василевъ: Желаете ли да Ви отговоря?

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Г. Василевъ: Ако разрешава г. министърътъ.

Министъръ С. Ганевъ: Азъ моля, г. председателю, да ми осигурите възможността да говоря.

Г. Василевъ: Значи, не желаете. Азъ пакъ ще Ви отговоря.

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Министъръ С. Ганевъ: Г. г. народни представители! Говоримъ за сжщо и за евтино. При туй г. Търкалановъ, чиито цифри станаха на пухъ и прахъ, разправя, че не го пустинали да направи справка въ дѣлата, а следъ туй каза, че днесъ ималъ възможностъ да направи справка въ дѣлата. Той не ни съобщи нито една цифра, съ която да опровергае моитъ цифри, които ви дадохъ. защото той не може да намѣри въ преписката нищо друго, освенъ онава, което азъ съобщихъ тогава.

Д. Търкалановъ: Ама и Вие не сте казали, че сте употребили . . .

Министъръ С. Ганевъ: Азъ се чудя, какво трѣбва да отговоря на г. Търкаланова, освенъ едно — че той, следъ като е намѣрилъ цифритъ, които сж вѣрни и които азъ съобщихъ предъ почетаното Народно събрание, не счита за нужно да признае своя грѣхъ, че по-рано е билъ заблуденъ, или че не е знаелъ какво приказва.

Д. Търкалановъ: Азъ съмъ знаелъ какво приказвамъ, но Вие не сте казали какви материали държавата е употребила въ този пѣтъ.

Министъръ С. Ганевъ: Азъ пакъ Ви заявявамъ, че цифритъ, които дадохъ миналия пѣтъ, сж абсолютно вѣрни.

Д. Търкалановъ: Преписката не ми се даваше съ дни.

Министъръ С. Ганевъ: Слушайте, г. Търкалановъ, азъ може да съмъ всѣкакъвъ, но не обичамъ да лъжа, и най-малко — да лъжа Народното събрание. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) Ще ви кажа само нѣколко цифри. Не обичамъ да си служа съ цифри, които не сж проверени. Ще ви послужа съ цифри, които случайно имамъ предъ себе си.

Въ 1927 г., при направата на пѣтя София—Княжево, който е паважъ, е платено за трошени камъни, при девизна стойностъ 200 л. за куб. метъръ, 166 л. — 17% намаленис. Въ 1938 г., както преди нѣколко дни съобщихъ, при разширяването на сжщия паважъ — трѣбва при сравнението да си служимъ съ цифри за ценитъ на едно и сжщо мѣсто, защото не сж еднакви условията, които обуславятъ ценитъ за пѣтя Княжево—София и за пѣтя, да кажемъ, София—гранницата, или дори София—Банкя — е платено за куб. метъръ трошени камъни 140 л. Питамъ: кога е по-сжщо — въ 1927 г. ли, когато трошенитъ камъни сж платени 166 л. куб. метъръ, или сега, въ 1938 г., когато сж платени 140 л.? За паважа София—Княжево въ 1927 г. е платено 204 л. на

кв. м., само за нареждането, не и за основата отдолу. Сега е отдадено по 140 л. кв. м. Е, тогава, по-скъпо ли е или е по-евтино?

М. Стоичковъ: Ами житото колко струва сега? (Глъчка)

Председателстващъ Д. Пешевъ: Г. г. народни представители! Азъ ви моля да изслушате г. министра така, както той слуша васъ.

С. Топаловъ: Да каже г. министърътъ, колко е сега надницата.

Отъ дѣсно и отъ центъра: Е-е-е!

С. Топаловъ: Колко е надницата?

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни продължително) Пазете приличие!

С. Топаловъ: Нека каже г. министърътъ. Ние не споримъ, а само питаме.

А. Мумджиевъ: Какъ не те е срамъ!

С. Радионовъ: (Къмъ С. Топаловъ) Слушайте цифритъ.

Министъръ С. Ганевъ: Азъ поне не приказвамъ празни думи, а приказвамъ съ цифри. Ако нѣкой не вѣрва, да заповѣда при мене, азъ ще му дамъ всички дѣла.

И най-после, азъ казвамъ: даже да поскупѣе нѣщо — заявихъ го въ изложението си въ първата извънредна сесия, сега го заявявамъ пакъ, за тѣзи, които не го знаятъ, а трѣбва да го знаятъ, щомъ обсъждатъ известни въпроси — 90% отъ разхода по постройката на пѣтищата съ надницитъ. И действително, въ известни случаи можемъ да получимъ по-висока цена, но това сѣ пари, които отиватъ въ българския работникъ.

С. Радионовъ: И у селянина.

Министъръ С. Ганевъ: Азъ не желая, докато съмъ министъръ на благоустройството, да се работи съ надницата 25 л. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) Такава надница днесъ е непозната. Днесъ се работи съ надница 40 - 50 л. И тѣзи пари отиватъ за отхранването на българските синанове за тогава, когато ще ни потребаватъ.

Отъ дѣсно и центъра: Браво! (Ржкоплѣскания)

Министъръ С. Ганевъ: Нима вие бихте се радвали, ако стигнемъ до положението, хората да си предлагатъ труда за 2 л., за 5 л., за 10 л., за 20 л.? Това ли ще наречете вие благосъстояние? Всѣко покачване на надницата е признакъ на благосъстояние, то води къмъ благосъстояние, защото храни най-беднитъ, тѣзи, които търсятъ да изкаратъ своята прехрана чрезъ работа съ дветъ си ръце. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра).

Д. Търкалановъ: Паритъ отиватъ у предприемачитъ, а не у работницитъ.

Отъ дѣсно и центъра: Не е вѣрно.

Министъръ С. Ганевъ: Не е вѣрно, г. Търкалановъ. Ако имате уши, и това щѣхте да чувате. Чакайте малко. Слушайте ме, както азъ Ви слушахъ. Какъвъ сте човѣкъ, че не разбирате отъ дума! Азъ трѣбваше да Ви слушамъ съ часове и да мълча. Уважавайте поне Васъ си. Дайте ми възможностъ да се изкажа.

М. Стоичковъ: Като не приказвате истината, така с.

И. Робевъ: Кой си ти, дето говоришъ истината? Не те ли е срамъ? (Глъчка. Пререкания между М. Стоичковъ и И. Робевъ)

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни продължително) Г-нъ Стоичковъ! Правя Ви второ предупреждение. При повторение на сѣмния случай, ще постѣпя съгласно правилника. Азъ Ви моля да спазвате елементарното си задължение, което имате. За тѣзи, които не се съобразяватъ съ правилника, ще положа на гласуване да бѣдатъ изключени. Азъ ви моля, да пазите задълженията си и да не правите въ Народното събрание зрелища, които не

могатъ да издигнатъ престижа му, а само го принижаватъ. Вие, които се борите за престижа на Народното събрание, правите всичко, за да го ударите и принизите.

Министъръ С. Ганевъ: Въ изложението си азъ обяснихъ, че когато въ безработнитъ групи се плаща надница 40—43 л., която мисля, че трѣбва да се даде на българския работникъ, когато този работникъ, който е въ групитъ отъ безработни, получава сравнително сполучливо мѣсто за почивка, било въ палатка, било въ барака; когато за неговата храна се грижи специаленъ човѣкъ и му се дава здрава и питателна храна, отъ която всички вие съ удовлетвение бихте яли, както азъ съмъ ималъ възможностъ да ямъ, питамъ: би ли се намѣрилъ работникъ, който да отиде въ съседно частно предприятие да работи за по-малка надница? Не би ли предпочелъ всѣки работникъ 8-часовъ работенъ день и то абсолютно гарантиранъ, защото тамъ държавата е работодателъ?

Но, г-да, когато се чуватъ приказки даже и противъ безработнитъ групи, недейте мисли, че въ тия приказки има нѣщо чисто. Срещу безработнитъ групи ритатъ тъкмо ония, за които вие приказвате, че експлоатирани работника. Това сѣ действително предприемачитъ — и то една частъ отъ тѣхъ, защото голѣмата частъ отъ тѣхъ сѣ почтени и плащатъ надници такива, каквито се следватъ — които искатъ да се премахнатъ групитъ отъ безработни и да паднатъ надницитъ подъ нивото, което държавата поддържа, за да започнатъ да експлоатиратъ работниците.

Докладчикъ С. Колчевъ: 14 л., г. министре, плащатъ предприемачитъ за чужани камъни.

Министъръ С. Ганевъ: За кубикъ!

Г. Марковъ: А храната отъ кого е?

Министъръ С. Ганевъ: Единъ отъ начинитъ за регулиране на надницитъ — заявихъ го и тогава, и защо тогава не ми се възрази? — е създаването на групи отъ безработни. И фактътъ, че тази година следъ разформирването на безработнитъ групи на 5 ноемврий, по редъ съображения, поради изчерпване на кредититъ за тѣхъ, имаше протести отъ всички мѣста и искания да бѣде продължена работата имъ, показва, доколко тѣ иматъ значение най-напредъ за нашия селянинъ, защото селяни влизатъ предимно въ групитъ отъ безработни. 80—90% отъ безработнитъ сѣ селяни безимотни, или съ много малко земя, и тамъ, чрезъ работа, чрезъ трудъ, тѣ си набавятъ срдства, за да прекаратъ зимата. И когато говоримъ за направа на пѣтища, никога не трѣбва да изпускаме изпредвидъ, че този въпросъ е въ връзка и съ въпроса за борбата съ безработицата. Не току тѣй цѣлъ свѣтъ е пламналъ отъ строежи.

Д. Ангеловъ: Ако съ безработни групи ще разрешаваме въпроса за безработицата — тежко и горко!

Председателстващъ Д. Пешевъ: (Силно звъни)

Министъръ С. Ганевъ: Не току тѣй цѣлъ свѣтъ е пламналъ отъ строежи. Строи се навсѣкъде. Нѣма страна, въ която да не се строи. Защо? Главнитъ съображения сѣ: повдигане на стопанството и подпомагане на безработнитъ и подготовленията за още едно нѣщо, за което азъ не искамъ да говоря, защото вие всички добре го знаете. Не можемъ безъ пѣтища да се готвимъ ни за отбрана, ни за нищо. Азъ ще кажа на г. Григоръ Василевъ, който иска да правимъ обикновени пѣтища, че сега отиваме да туряме калдаръмъ, защото безъ калдаръмъ не може. Съ пѣтища, които бѣха правени съ баласта отъ рѣкитъ, или които бѣха правени съ хиляди завои, за да не може да се върви по тѣхъ — съ такива пѣтища не можемъ да задоволимъ новитъ нужди. Фактътъ, че презъ време на последнитъ маневри съвсемъ нови пѣтища, следъ усиления превозъ съ автомобили, за 4 дена дойдоха до състояние да бѣдатъ разрушени, показва, че ние не можемъ да вървимъ по стария начинъ на строежъ на пѣтища. И ако новиятъ начинъ за строежъ на пѣтища не може да се приложи за всички пѣтища въ България, то поне трѣбва да го приложимъ за главнитъ артерии, ако искаме страната стопански да напредва и военна да се подготви. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Азъ не искамъ да се гласува кредитъ за доставка на валяци, за да се прилага планътъ Мусманъ. Пакъ казъ

вамъ на г. Търкаланова — ако позволи — да остави плана Мусманъ на мира. Нима планътъ Мусманъ изисква да се строи пътътъ Асеновградъ—Хвойна? Направете едно предложение, г. Търкалановъ и г. Григоръ Василевъ, да не се прави този пътъ съ паважъ. Имайте куража да го направите, да ви чуе цялътъ свѣтъ, да ви чуятъ всички български граждани.

Д. Търкалановъ: Не съмъ казалъ такова нѣщо.

Министъръ С. Ганевъ: Изрично го казахте и азъ си го записахъ — че се готвятъ ваящи за плана Мусманъ, иска се кредитъ 550 милиона лева само за ваящи.

Д. Търкалановъ: Нищо подобно не съмъ говорилъ. Ето стенограмитъ, да ги донесемъ — на Ваше разположение сж — да видите какво съмъ казалъ.

Министъръ С. Ганевъ: А не казахте ли преди малко, че 550-милионниятъ кредитъ ще служи само за плана Мусманъ?

С. Радионовъ: Каза го.

Министъръ С. Ганевъ: Преди половинъ часъ казахте, че този 550-милионенъ кредитъ е за доставка на ваящи, за нищо друго. Питамъ, Ви: планътъ Мусманъ съ ваящи ли ще се прилага? Или смѣтате, че пътътъ Княжево—Горна-бана не трѣбва да бѣде павиранъ, или че шосето Княжево—Дупница не трѣбва да бѣде павирано, или че не трѣбва да направимъ пътя до Банкя? И най-сетне — пакъ ще спомна, и съжалявамъ, че съмъ принуденъ да прибѣгна до селото на г. Гичева — защо селянитъ дойдоха до съзнанието, че трѣбва да се направи паважъ, защо решиха, че трѣбва да се жертвуватъ 2—3 милиона лева? Защото е луксъ ли? Погледнете поне на здравия смисълъ на народа! Вие всѣкога казвате, че искате да го чувствувате. Чувствувайте най-после това, което той казва.

Г. г. народни представители! Азъ искахъ да премѣлча единъ фактъ, но ще го кажа. Когато щѣне да се гласува 550-милионниятъ кредитъ, г. Стефанъ Цановъ — нека ме извинява — се яви при министерската маса и ми каза: „Азъ ще гласувамъ за 550-милионния кредитъ“ — не зная дали е гласувалъ, нѣкъ и нѣмаше нужда отъ неговия гласъ,...

Г. Петровъ: Какъ да нѣмаше нужда отъ неговия гласъ?

Министъръ С. Ганевъ: ... защото имаше достатъчно много гласове и безъ неговия — ...

Г. Петровъ: Народенъ представителъ е, недейте говори така!

Министъръ С. Ганевъ: ... „но вие ще продължите и ще направите още едно парче отъ пътя за Кнежа“.

Петко Стояновъ: Той се е пошегувалъ. Вие не сте сериозенъ.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Министъръ С. Ганевъ: Оставете той да се оправдава.

Петко Стояновъ: Той се е пошегувалъ, а Вие не сте сериозенъ, като го казвате тукъ.

Министъръ С. Ганевъ: Г. г. народни представители! Ние не можемъ да вършимъ тѣзи работи съ пазарлъци. 550-милионниятъ кредитъ е необходимъ. Необходимостъ сж и тѣзи кредити, които днесъ виждате въ допълнителния бюджетъ. Това искатъ нуждитъ на народа. Не се задоволяватъ прищевкитъ на никого. Не сж тѣзи пѣтища за министерскитъ коли, както казваше г. Григоръ Василевъ. Вѣрвамъ, че и той се е убедилъ вече; ако не се е убедилъ — твърде жалко! Щомъ като се произвежда нѣщо въ село, трѣбва да му дадемъ възможностъ да стигне до мѣстото, където е предназначението му и да стигне запазено, неразвалено, ненабито, неразрушено, за да може да има цена. Повикътъ въ нашитъ села за пѣтища е толкова голѣмъ, толкова много сж исканията, че бихте се почудили, ако ви се донесатъ. И азъ съмъ увѣренъ, че народътъ иска пѣтища не за луксъ, а защото тѣ сж една необходимостъ.

Не бива да се говори, че пѣтищата се строели скѣпно, и да мислимъ, че съ 83.000 л. може да се направи единъ ки-

лометъръ пътъ. Азъ ще ви докажа съ една много проста смѣтка, че единъ километъръ пътъ струва и повече отъ 700.000 л. Ако приемемъ, че единъ квадратенъ метъръ паважъ струва 140 л., при ширина на шосето 5 м. ще имаме — 5 по 140 — 700 л. за погоненъ метъръ; а 1 клм., или 1000 погонни метра шосе, ще струватъ 700.000 л. И това е само за горнището, то ще струва 700.000 л. Ясно е, г-да, че новитъ пѣтища, съ здрава настилка, струватъ много повече, отколкото се казва тукъ. Азъ не отричамъ и не бива да се отрича — това сж нѣща, които вие всѣкога можете да проверите — че новитъ пѣтища ще струватъ скѣпно. Но какво отъ туй? Тѣхната поддрѣжка не струва нѣщо или струва съвсемъ малко. Само въ 4—5 години единъ скѣпъ пътъ, съ паважъ, е вече изплатенъ — а той служи за дълги и дълги години. На времето обръпахъ, внимание и сега обръщамъ внимание на пѣтя София—Княжево, чийто паважъ е единъ отъ най-старитъ. Вие виждате, че не го поправятъ, или ако се поправи нѣщо, то е съвсемъ дребно. А тоя пътъ съществува вече 10 години. По-рано знаете, че всѣка година за него се хвърляха стотици хиляди лева и при туй нѣмахме добъръ пътъ, както нѣма да имаме пѣтища и въ всички други мѣста, където строимъ още шосета по стария начинъ и движението е твърде голѣмо. Това сж ясни и очевидни истини.

Да се говори тѣй за гредернитъ машини, както говори г. Търкалановъ — азъ се страхувамъ да употребя истинската дума — ...

Д. Търкалановъ: Нѣма защо да се страхувате.

Министъръ С. Ганевъ: ... най-малко, мисля, че г. Търкалановъ никога не е видѣлъ гредерна машина и какъ работи тя.

Д. Търкалановъ: Азъ съмъ видѣлъ. По вѣрно е, че на това становище стоятъ всички инженери и архитекти, които не сж съ Васъ.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Министъръ С. Ганевъ: Въ началото гредернитъ машини бѣха 3—4, станаха 10, ще станатъ повече, независимо отъ това, кой ще управлява Министерството на благоустройството. Тѣ нѣма да лишатъ работника отъ работа; напротивъ, ще създаватъ работа, но ще дадатъ възможностъ, по единъ по-евтинъ и бързъ начинъ да възстановимъ голѣма частъ отъ нашата шосейна мрежа, която е въ занемарено състояние.

Ще ви кажа и друго. Може би сега, въ началото, гредернитъ машини да не даватъ онзи капацитетъ, който трѣбва да даватъ, но всѣки отъ васъ трѣбва да знае, че когато човѣкъ вземе да работи съ една най-проста машина, съ която никакъ не е работилъ, той не може изведнажъ да даде максималния капацитетъ. То е равносилно да ми дадете на мене въ ржцетъ орало и да искате да ви дамъ пълненъ капацитетъ. Много просто нѣщо — нищо не мога да ви дамъ въ началото; но следъ 10 дена ще ви дамъ малко, следъ 20 — повече, а следъ година — още повече. Същото е и съ една машина.

Д. Търкалановъ: Значи, правите опити.

Министъръ С. Ганевъ: Всѣки случай съ тѣхъ ние изработваме по 800 м. на денъ. Защо се приказватъ празни приказки? Слава Богу, предъ васъ е пѣтищъ София—Самоковъ и можете да проверите всичко това. Или считате, г. Търкалановъ, че нѣма нужда да се прави пѣтищъ София—Самоковъ?

Д. Търкалановъ: Не мисля така.

Министъръ С. Ганевъ: Щомъ като не мислите така, тогава защо се противопоставяте?

Г. г. народни представители! Безъ въпросътъ да има връзка съ чл. 120а отъ закона за б. о. п., заговори се и за този членъ. Тоя членъ нѣма нищо общо съ поставения днесъ въпросъ. Азъ заявихъ въ бюджетарната комисия, заявихъ го и тукъ, заявявамъ го и сега пакъ паново: чл. 120а въ много случаи, когато е билъ приложенъ, е далъ възможностъ да се направятъ икономии за държавата. Повикътъ отъ предприемачитъ срещу чл. 120а е много лесно обяснимъ. И не може да бѣде другоиче. Когато ние сме приключвали нѣкой редовенъ търгъ и следъ

туй по сжция търгъ продължаваме да действуваме по чл. 120а и получаваме ново намаление отъ 8—10 процента подъ оная цена, която е получена въ началото, естествено е, че хората нѣма да бждатъ доволни отъ чл. 120а.

Г. Василевъ: Ако тъй го практикувате, така е.

Министъръ С. Ганевъ: Чл. 120а позволява да се намалятъ ценитъ до минимумъ.

Г. Василевъ: Какво ви прѣчи да направите състезание? Това отговорете. Защо не допускате състезанието? Какво Ви стѣа чл. 120а?

Министъръ С. Ганевъ: Азъ използвамъ и двата начина, г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ: Защо не допускате състезанието?

Министъръ С. Ганевъ: Ако търгътъ не даде задоволителни резултати, продължаваме по чл. 120а.

Г. Петровъ: Отговорете на този въпросъ: имате ли други търгове, други доставки, направо извършени по чл. 120а? На този въпросъ отговорете.

Министъръ С. Ганевъ: Имаме.

Г. Василевъ: Азъ Ви поздравявамъ, когато: имате търгъ по състезание, по доброволно съгласие, не получите задоволителна цена и прибѣгнете къмъ чл. 120а. Но кажете ми, при всички доставки ли практикувате така или имате доставки, извършвани направо по чл. 120а?

Министъръ С. Ганевъ: Имаме и доставки по чл. 120а.

Г. Петровъ: Всѣки пътъ ли, Ви питамъ? Отговорете прецизно на този въпросъ!

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Министъръ С. Ганевъ: Има доставки, като тѣзи за трѣбитъ, за ваянитъ и други, за които само по чл. 120а могатъ да се получатъ добри резултати.

Г. Петровъ: Значи, не сте действували правилно. Въ други случаи сте действували правилно, и азъ Ви поздравявамъ, но въ тѣзи случаи не сте действували правилно, и тамъ сж оцетени интереситъ на държавата.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Министъръ С. Ганевъ: Г. г. народни представители! Да продължавамъ да говоря по-нататъкъ, значи да се повтарямъ. Азъ не обичамъ да излизамъ предъ Народното събрание безъ данни. А ония данни, които имахъ на разположение, азъ ви ги дадохъ. Да говоря само приказки — това не е въ моя маниеръ. Азъ съмъ далъ достатъчно данни за политиката на Министерството на благоустройството, за строежитъ, както въ изложението, което направихъ по-рано, така и при гласуването на предшествуващитъ закони, които засѣгатъ работата на Министерството на благоустройството. Не съмъ бѣгалъ никога да давамъ пояснения, но инцидентно не мога да ги давамъ, защото рискувамъ да бжда неточенъ. И ако това е позволено на хора, които искатъ да създаватъ настроение, за мене смѣтамъ, че то не е позволено и е престъпно да го върша. Азъ бихъ помолилъ господата, които смѣтатъ, че нѣмаме нужда отъ пѣтица . . .

Г. Василевъ: Приемете анкета. (Тропане отъ дѣсно и центъра)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Силно звъни)

Министъръ С. Ганевъ: Моля, г. Григоръ Василевъ, послушайте!

Г. Василевъ: Искамъ да отговорите на единъ въпросъ: приемате ли анкета или не?

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни)

Министъръ С. Ганевъ: Направете си предложението тъй, както следва да се направи, за да получите отговоръ отъ менъ.

Г. Василевъ: Ще направя законодателно предложение за анкета тогава.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Азъ Ви предупреждавамъ за последенъ пътъ, г. Григоръ Василевъ. Вие искате да създавате настроение.

Г. Василевъ: Какво се толкова задѣхате? Не е толкова нещастно положението.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има Парламентъ и редъ. Трѣбва да се подчинявате.

Министъръ С. Ганевъ: Азъ съжалявамъ, че г. Григоръ Василевъ, най-голѣмиятъ защитникъ на Парламента, понижава начина, по който се разискватъ въпроситъ въ него. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Петко Стояновъ: Оставете на Парламента спокойно самъ да урежда собствената си работа.

Д. Кисъвъ: Отговорете, г. министре, дали сте противъ анкетата или не?

Петко Стояновъ: Ние искаме анкета.

Министъръ С. Ганевъ: Г-нъ Драганъ Кисъвъ! Ще ви накарамъ да млчите.

Петко Стояновъ: Защо?

Министъръ С. Ганевъ: Когато излѣзе тукъ да приказва, азъ ще го накарамъ да замълчи, защото има какво да се каже за него.

Азъ моля, г-да, да гласувате члена тъй, както е представенъ, съ съзнанието, че вършите едно дѣло за България, за нейната отбрана, за нейния стопански животъ и за българскитъ работници, които се прехранватъ отъ предприятията по пѣтицата. („Браво!“ и продължителни ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Поставямъ на гласуване чл. 21.

Тия отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ чл. 21 тъй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Понсже частъ е 8, трѣбва да преустановимъ заседанието. Оставатъ, обаче, още нѣколко члена. Моля да се съгласите да се продължи заседанието до изчерпването на този законопроектъ.

Който сж съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 22. Последното изречение на чл. 1, буква „а“ отъ наредбата-законъ за разрешаване на фонда „Пѣтица“, да сключи заемъ отъ фонда „Обществени осигуровки“, въ размѣръ на 125.000.000 л. („Държавенъ вестникъ“ брой 95 отъ 1 май 1936 г., и „Държавенъ вестникъ“ брой 179, отъ 11 августъ 1936 г.), се измѣня както следва:

„Последната вноска до 125.000.000 л. трѣбва да се внесе отъ фонда „Обществени осигуровки“ до 30 юний 1939 г.“

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Тия отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ чл. 22 тъй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 23. Срокътъ, даденъ съ чл. 1 отъ наредбата-законъ за замѣняване временнитъ разлиски, издадени отъ водния синдикатъ „Въча“, съ редовни дѣлове („Държавенъ вестникъ“, брой 56, отъ 14 мартъ 1938 г.), се отнася и за неспоменатитъ въ сжция членъ колективни членове, както и за общинитъ, които сж били електрифицирани до 1 декемврий 1937 г. Наказанията, предвидени въ сжщата наредба-законъ за неспазването на срока, се прилагатъ и за бирницитъ на общинитъ, които сж били електрифицирани до 1 декемврий 1937 г., както и за касиеритъ на колективнитъ членове на „Въча“.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има дѣмата народниятъ представител г. Христо Мирски.

Х. Мирски: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Макарь да се явявамъ на трибуната, нека това да

не ви плаши, защото ще кажа само няколко думи по принцип.

Аз съм голъмъ противникъ на онова, което нѣкога, па и сега виждамъ, че става. Въ закона за бюджета никога, споредъ менъ, не трѣбва да има постановления, които да измѣнятъ специални закони. Тая практика е много погрѣшна и води къмъ много лоши последици. Моятъ уважаемъ учителъ по правото въ Варненския окръженъ съдъ — сега тукъ — като висшъ магистратъ е ималъ случая да наблюдава и констатира, че такива измѣнения, които се прокарватъ въ закона за бюджета, често пѣти не могатъ да се знаятъ и отъ самитѣ съдии, които нѣматъ физическа възможностъ да следятъ тия измѣнения, защото разгласяването на закона за бюджета не става по този начинъ, по който става разгласяването на другитѣ закони. Това постановление на чл. 23 отъ законопроекта за допълнителенъ бюджетенъ кредитъ е противно на чл. 23 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Допълнителни кредити се гласуватъ отъ Народното събрание само когато има извънредни разходи за извънредни нужди, които не сѫ могли да бѣдатъ предвидени навреме. Въ дадения случай тукъ се занимаваме съ една наредба — чл. 23 отъ законопроекта за допълнителния кредитъ — която не се отнася до никакви приходи или разходи на държавата.

Този начинъ на измѣняване на законитѣ съ законъ за бюджета, г. г. народни представители, има и може да има, както казахъ, много нежелателни последици, защото гласуването става инцидентно, често пѣти безъ да могатъ народнитѣ представители да знаятъ какво се гласува. Азъ съмъ увѣренъ, че надали ще се намѣри народенъ представителъ тукъ, който да се е справилъ съ оная наредба-законъ, която е публикувана въ брой 56 на „Държавенъ вестникъ“ отъ 14 мартъ 1938 г., постановлението на която измѣняваме съ чл. 23. Въ тая наредба-законъ, който е обнародванъ въ брой 56 на „Държавенъ вестникъ“, отъ 14 мартъ 1938 г., се предвижда срокъ за замѣняване временнитѣ разписки, издадени отъ водния синдикатъ „Въча“, съ редовни, надлежно обгербвани дѣлове, както на личнитѣ членове, така и на ония общини, които не сѫ били електрифицирани до 1 декемврий 1937 г. Измѣнението, което се прави сега, засѣга колективнитѣ членове, засѣга и общинитѣ, които сѫ били електрифицирани до тая дата — 1 декемврий 1937 г.

Но, за да можемъ да имаме ясна представа за този членъ, трѣбва да го съпоставимъ съ следващия членъ отъ тая наредба-законъ, който е публикуванъ на 14 мартъ 1938 г. За да може да стане това замѣняване, общинитѣ сѫ длъжни да предвидятъ въ бюджетитѣ си за 1938 г. необходимитѣ кредити за обгербване на редовнитѣ дѣлове. Ние се намираме, г. г. народни представители, въ края на бюджетното упражненіе. Остава единъ месецъ, за да могатъ да се гласуватъ допълнителни кредити съ допълнителни бюджети на общинитѣ. Дали ще се гласуватъ до този срокъ тия допълнителни бюджети или не, то е въпросъ. Казвамъ това, защото ще бѣде отъ значение за санкцията, която се предвижда въ следващия членъ. А въ следващия членъ е казано, че бирницитѣ на общинитѣ, за които се отнася наредбата, ако не внесатъ своевременно гербовия налогъ, и съ това попрѣчатъ да се смѣняватъ временнитѣ разписки съ редовни дѣлове, се смѣтатъ за нарушители и се наказватъ по членъ еди кой си отъ закона за гербовия налогъ. Питамъ азъ: ако една община не е гласувала, или пѣма възможностъ да гласува такъвъ кредитъ, такъвъ бюджетъ за 1938 г., какъ вие ще можете да налагате наказание на този бирникъ, който не по своя вина не може да внесе тия суми, които се изискватъ по закона? Защото не е бирникъгъ, който гласува бюджета на общината, а общинскиятъ съветъ. Ако общинскиятъ съветъ не е гласувалъ допълнителенъ бюджетъ, отгдето ще вземе бирникътъ тия пари, за да иска да му налагатъ санкция, да отговаря за нарушение на закона за гербовия налогъ? Прибързаното законодателствуване, когато се вмѣкватъ въ бюджетитѣ такива постановления, може да доведе до нежелателни последици.

Затуй азъ бихъ молилъ г. министра на финанситѣ да се съгласи, щото чл. 23 отъ законопроекта за допълнителенъ бюджетенъ кредитъ, на който членъ мѣстото не е тукъ, да бѣде отгеленъ. Нека се внесе отгеленъ законопроектъ, като се проучи този въпросъ, за да могатъ да се дадатъ и други редакции за санкциитѣ, които се предвиждатъ въ чл. 3 отъ наредбата-законъ. Ако чл. 23 отъ законопроекта се гласува, ще се дойде до нежелателни резултати: ще се налагатъ наказания на бирницитѣ, за-

гдето общинитѣ не сѫ гласували допълнителни бюджети; ще имъ се налагатъ глоби по закона за гербовия налогъ за голѣми суми. Така ще дойдемъ до нежелателни резултати.

Г. г. народни представители! Азъ завършвамъ, като от правямъ следния апелъ. Предстои да се разглеждатъ бюджетитѣ. Азъ не бихъ желалъ да се следва оная практика, която се следваше въ миналото — съ бюджета да се измѣнятъ 15-20 закони. Нека всички ония закони, измѣнението на които се налага въ връзка съ бюджета, да бѣдатъ предварително измѣнени, като г. г. министритѣ побързатъ да внесатъ законопроекти за тѣхното измѣняване, а по бюджета да се занимаваме изключително съ това, което повелява законътъ за бюджета, отчетността и предприятията.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ И. Кожухаровъ: Г. г. народни представители! Фактическата постановка на въпроса, както бѣше изнесена отъ г. Мирски, отговаря на действителното положение. Вѣрно е, че съ единъ законъ за бюджета — и по теорията на финансовата наука, и отъ гледище на целесъобразностъ въ управлението на държавата — не трѣбва да се измѣняватъ отдѣлни закони. Но случаятъ е отъ такова естество, че ние трѣбва да извадимъ отъ едно голѣмо житейско затруднение хората, които сѫ попаднали подъ наредбитѣ на закона за гербовия налогъ, безъ тѣ самитѣ да иматъ особено тежка вина.

Водниятъ синдикатъ „Въча“ на нѣколко пѣти е искалъ да се продължава срокътъ за замѣняване на издаденитѣ отъ него временни разписки съ редовни дѣлове. Това става по силата на единъ законъ. Поради многобройността и на отдѣлнитѣ, едноличнитѣ, и на колективнитѣ членове на водния синдикатъ „Въча“, последниятъ не можа да спази даденитѣ срокове и неколкократно прави искания за продължаването на тия срокове.

Съ наредба-законъ, обнародвана въ брой 56 на „Държавенъ вестникъ“, отъ 14 мартъ 1938 г., се продължи срокътъ за обгербване дѣловетѣ на личнитѣ членове и на ония общини, които не сѫ били електрифицирани до 1 декемврий 1937 г., като срокътъ за обгербване на дѣловетѣ се удължи до 31 декемврий 1938 г. Отъ сѣщата тая наредба-законъ, обаче, явствува, че на колективнитѣ членове, както и на общинитѣ, които сѫ били електрифицирани до 1 декемврий 1937 г., не се дава ново продължение на срока. За тия общини, за тия колективни членове, срокътъ е изтекълъ още на 31 ноемврий 1937 г. Въпрѣки това, синдикатътъ „Въча“ съ нѣколко писма до г. министра на финанситѣ моли да се разреши на тия общини, които е трѣбвало да внесатъ гербовия налогъ до 31 ноемврий 1937 г., да го внесатъ въ марки отъ емисията, която бѣше въ обръщение до 1 мартъ 1938 г., за да може по този начинъ да се отчетатъ лицата, които сѫ задължени. Естествено, това нѣщо не можеше да стане, затуй защото нарушението е консумирано и не може да стане обгербването на тия дѣлове съ марки отъ една емисия, извадена вече отъ обращение.

Отъ списъцитѣ, които се представятъ въ Министерството на финанситѣ, явствува, че неплатениятъ гербъ отъ тия колективни членове възлиза на 317,806 л., срещу които до 12 януарий 1938 г. сѫ били внесени 74,034 л., а остава да се дължатъ 243,772 л.

Какво трѣбва да се направи? За провеждането на контролата за правилното обгербване на документитѣ по закона за гербовия налогъ Министерството на финанситѣ трѣбва да изпрати своитѣ инспектори да обхождатъ общинитѣ и да установятъ нарушенията; и по-после общинитѣ не отговарятъ като юридически лица, да се ангажира отговорността на кметоветѣ и на секретарь-бирницитѣ. Но мене ми се струва, че за тая имъ дейностъ, която има единъ общественъ характеръ, която е кооперативна, да подиримъ такава отговорностъ отъ секретарь-бирницитѣ или кметоветѣ — това ще бѣде една извънредно тежка мѣрка, която не би трѣбвало да се допусне.

И азъ моля г. г. народнитѣ представители да покриватъ това формално нарушение на начина, по който трѣбва да бѣде изграденъ допълнителниятъ бюджетъ, и, по изключение, да допустнатъ, съ единъ одобрителенъ вотъ, да се продължи срокътъ на тия колективни членове, за замѣняване временнитѣ имъ разписки съ редовни дѣлове, като се счете, че той е същиятъ, който е даденъ и на другитѣ членове съ наредбата-законъ, публикувана въ „Държавенъ вестникъ“, брой 56, отъ 14 мартъ 1938 г.

Моля народното представителство да даде своето съгласие. (Ръкопляскания от дясно и центъра)

Петко Стояновъ: Г-нъ председателю! Попеже не сѣ приключени дебатитѣ по този членъ, моля, дайте ми думата.

Д. Марковъ: Следъ министра?

Петко Стояновъ: Народнитѣ представители могатъ да говорятъ дотогава, докогато не е гласувано приключване на дебатитѣ. Министърътъ може да отговаря следъ всѣки ораторъ, когато иска. Това не значи, че подиръ министра нѣма оратори.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Имате думата.

Д. Марковъ: Списъкътъ на ораторитѣ бѣше изчерпанъ.

Петко Стояновъ: Моля Ви се, какво обичате? Не Ви чувамъ.

Д. Марковъ: Вие все не чувате!

Петко Стояновъ: (Отъ трибуната) Извинете, направете ми милостта да ми кажете Вашето мнение. Смилете се надъ менъ и ми кажете Вашето мнение!

Д. Марковъ: У Васъ е практика всѣкога, когато Ви кажатъ нѣщо, да отговаряте: „Моля Ви се, не чувамъ“!

Петко Стояновъ: Ама не чувамъ!

Д. Марковъ: Кой е виновенъ за това?

Петко Стояновъ: Кажете ми, какво искате?

Д. Марковъ: Старайте се да уважавате народнитѣ представители, които понекога си позволяватъ да Ви задаватъ въпроси за уяснение.

Петко Стояновъ: Кажете ми какво искате Вие?

Д. Марковъ: Ето какво искамъ. Моля Ви се, г. председателю, позволете ми да го кажа. Азъ казахъ така: г. министърътъ взе думата, следъ като бѣше изчерпанъ списъкътъ на записанитѣ оратори. Следователно, има едно фактически прекратяване на дебатитѣ. Така ли е или не е така? Вие не пожелахте да ми отговорите и казахте „Не чухъ“.

Петко Стояновъ: Че Вие не сте въ правото си, се вижда отъ това, че азъ съмъ на трибуната по покана и разрешение на г. председателя. Така ли е?

Д. Марковъ: Азъ питахъ само.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Моля Ви се!

Петко Стояновъ: Г. г. народни представители! Азъ взехъ думата само по втората частъ на чл. 23, по която частъ обяснения отъ г. министра не чухъ. Г-нъ министърътъ е практикъ въ това отношение като бившъ управител на община, ръководител на общини, а също така и ръководител на Министерството на вътрешнитѣ работи. Втората частъ на чл. 23 казва: „Наказанията, предвидени въ сѣщата наредба-законъ“ — за която той даде обяснения — „за неспазването на срока се прилагатъ и за бирницитѣ на общинитѣ, които сѣ били електрифицирани до 1 декемврий 1937 г., както и за касиеритѣ на колективнитѣ членове на „Въча“. Това е единъ специаленъ въпросъ, г. г. народни представители! Това значи, че общинитѣ, които не предвѣдятъ кредити, за да се извърши онова, което изисква наредбата-законъ отъ 14 мартъ 1938 г. — замѣняване на временитѣ разписки съ редовни дѣлове — нѣма да отговарятъ, а ще бѣде налагано наказание на секретарь-бирницитѣ и на касиеритѣ на колективнитѣ членове на „Въча“.

Такова едно анархистическо, варварско правило въ нашето законодателство отъ Освобождението досега не е имало! Г-нъ министърътъ, като ръководител на Министерството на вътрешнитѣ работи и като дългогодишенъ кметъ, знае, че управленията на общинитѣ могатъ да вършатъ известни действия, които сѣ свързани съ разходи,

само тогава, когато въ бюджетитѣ имъ сѣ предвидени съответнитѣ кредити. Никакъвъ бирникъ, никакъвъ касиеръ на колективенъ членъ на синдиката „Въча“, не може да разходва или да ангажира съ разходи общината, респективно колективния членъ на „Въча“, ако за това нѣма гласувани кредити въ съответнитѣ бюджети. Какъ ще искате вие да наказвате? Че това чифликъ-сайби ли сѣ г. г. секретарь-бирницитѣ или тия касиери? Това козли-отпущения ли сѣ? Общинитѣ и колективнитѣ членове не желаятъ да гласуватъ кредитъ — вие ще държите отговорно респективното физическо лице!

Ето това е, на което ви обърна внимание г. Мирски. Вие не отговорихте. Азъ разбирамъ, може би недовидате или виждате, че това е едно стѣснително положение. Но такива положения въ нашето законодателство не трѣбва да смѣствуватъ. Не е ли, г. г. народни представители, второто изречение на чл. 23 отъ законопроекта за допълнителния бюджетъ материално законодателство въ пълния смисълъ на думата? За това говоримъ ние толкова пъти. Не може да се говори, че това е споредъ финансовата наука или споредъ финансовото право — не, това е споредъ конституцията. Тукъ се говори споредъ законитѣ и споредъ конституцията. Споредъ конституцията и споредъ чл. 2 отъ наказателния законъ, никакво друго наказание не може да се наложи, освенъ онова, което е определено отъ закона. Ще отговарямъ за онова, което лично си извършилъ. Ама общинитѣ нѣма да предвѣдятъ кредити, не желаятъ да се подчинятъ. Вие, г. министри, имате надзоръ. Г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи отсъствува, въ случая Вие можете да го замѣствате. Вие знаете това нѣщо: министърътъ на вътрешнитѣ работи има надзора по бюджетитѣ на общинитѣ. Вие имате право, по респективнитѣ членове отъ закона за градскитѣ и закона за селскитѣ общини, да вишете известни разходи въ бюджета на известна община, които общинскитѣ съветъ не е предвидилъ. Законътъ ви дава това право. Наредбата-законъ отъ 14 мартъ 1938 г. ви дава право да вишете съответното перо въ бюджета на общината, и по този начинъ да дадете възможностъ на отчетника, на секретарь-бирника, да извърши разхода, който Вие искате. Но да вземете да го глобявате или да го туряте въ затвора, защото общината не желае да предвиди този разходъ въ бюджета — това е абсурдъ, това не може да бѣде. И азъ мисля, че г. министърътъ ще се съгласи съ мене, да се премахне второто изречение отъ чл. 23. Кажете само едно: ония общини, които не предвѣдятъ съответнитѣ кредити, ще получатъ ония санкции, които съответниятъ членъ отъ закона — сега не мога да го цитирамъ, не помня кой членъ бѣше — предвижда, и тогава ще бѣде задължително вписанъ въ бюджетитѣ имъ съответниятъ разходъ. Но така, както е второто изречение отъ чл. 23, то не може да остане, и азъ, ви моля да бѣде заличено. Ако не сте готови сега съ текста, г. министри, съгласете се да вдигнемъ заседанието и утре да ни предложите съответния новъ текстъ. Азъ съмъ увѣренъ, г. г. народни представители, че вие нѣма да се съгласите, това положение да остане въ законопроекта. Това е абсурдъ. Това е едно понижение качеството на нашето законодателство. Ние съ това не можемъ да се съгласимъ. Голѣма частъ отъ васъ сѣ юристи, но нѣма нужда да бѣде човѣкъ юристъ, за да разбере, че за онова, за което общинитѣ не взематъ решение и не предвѣдятъ кредити, секретарь-бирницитѣ не посяятъ отговорностъ. Не могатъ да се наказватъ съ затворъ или съ глобяване тѣзи, които сѣ джиранти или помощници и които могатъ да действуватъ само въ рамкитѣ на бюджета.

Г. Петровъ: Да отиде въ комисията.

Петко Стояновъ: Азъ предлагамъ да се заличи второто изречение отъ чл. 23: „Наказанията, предвидени въ сѣщата наредба-законъ“ и пр. до края.

Х. Мирски: Да се прередактира.

Петко Стояновъ: Ако това се счита за неудобно, предлагамъ друго — да се вдигне заседанието, за да се направи съответната поправка и утре да я приемемъ. Азъ съмъ съгласенъ по същество съ първата половина отъ текста — че най-после трѣбва да стане замѣняване на временитѣ разписки съ редовни дѣлове и да се уреди въпросътъ — но по метода на действие и съ санкциитѣ не съмъ съгласенъ. Затуй моля — при това мина вече

8 частъ — да вземемъ решение да отложимъ въпроса за угре. Иначе, азъ ще поддържамъ чисто и просто моето предложение, да се залични втората частъ на чл. 23, защото е противна на всъщакъвъ здравъ смисълъ, на почтеността и на закона.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ И. Кожухаровъ: Г. г. народни представители! Разпоредбата на закона, за която става речъ въ следователствата на г. проф. Стояновъ, има своя произходъ отъ наредбата-законъ за замѣняване временнитъ разписки, издадени отъ водния синдикатъ „Въча“, съ редовни дѣлове, публикувана въ „Държавенъ вестникъ“, брой 56, отъ 14 мартъ 1938 г. Чл. 3 на тая наредба-законъ казва: (Чете) „Бирницитъ на общинитъ, за които се отнася настоящата наредба-законъ, ако не внесатъ своевременно следущия гербовъ налогъ, и съ това попрѣчатъ да се замѣнятъ временнитъ разписки съ редовни дѣлове въ срока, предвиденъ въ чл. 1, се смѣтатъ нарушители на закона за гербовия налогъ и понасятъ отговорността, предвидена въ чл. 61, алинея втора, и чл. 65, буква „в“, отъ същия законъ“. Всъщностъ ние сега какво правимъ?

Х. Мирски: Прочетете чл. 2, г. министре! Общинитъ сѣ длъжни да предвидятъ въ бюджетитъ си за 1938 г. необходимия кредитъ за обгербване на редовнитъ дѣлове.

Министъръ И. Кожухаровъ: Какво правимъ ние, г-да? Ние усдъкваваме положението на общинитъ, като се включватъ всички въ обсега на наредбата-законъ отъ м. мартъ 1938 г. Затова се създаде разпоредбата на чл. 23 отъ настоящия законопроектъ. Ако махнемъ второто изречение отъ чл. 23 или го модифицираме по начинъ, както предложи г. Стояновъ, ние ще създадемъ единъ двойственъ режимъ: единъ режимъ за общинитъ, които попадатъ подъ разпоредбитъ на наредбата-законъ отъ м. мартъ 1938 г., и вторъ единъ режимъ, съвършено различенъ, съобразно модификацията, която можемъ да дадемъ на втората частъ на чл. 23, за общинитъ, които сега влизатъ въ обсега на тоя членъ.

Г. г. народни представители! Въпросътъ за правното или фискално уреждане на временнитъ разписки на водния синдикатъ „Въча“, за замѣняването имъ съ редовни дѣлове, е единъ въпросъ, който се влаци десетина години подъ редъ. Естествено, имаме добра воля въ нѣкои общини, които тоя законъ засѣга, но имаме и воля небрежна или неразумна. А когато има зла воля, тя ще трѣбва да бѣде преследвана съ всичката строгостъ и суровостъ на самия законъ. Този въпросъ, г-да, се продължава, може би десетъ и повече години. Създаде се, ако се не лъжа, още въ 1931 или 1932 г. единъ законъ, който задължи водния синдикатъ „Въча“ да обгербва своитъ дѣлове, издадени било на колективи, било на лични членове. И отъ тогава тоя въпросъ не можѣ да се уреди. Той трѣбва да бѣде ликвидиранъ. Г. г. секретаръ-бирницитъ не сѣ служители безъ значение въ общинитъ, защото, съгласно закона за градскитъ и този за селскитъ общини, тамъ, където нѣма държавни контролори въ общинитъ — а нѣма такива въ болшинството отъ нашитъ общини: има въ 10—20 общини, а въ останалитъ 1000 нѣма — секретаръ-бирницитъ въ такива общини се ползватъ съ правата на контролори. Тѣ иматъ право на вето, тѣ иматъ право да заповѣдватъ извършването на известни законни разходи, и иматъ право да забранятъ и отказатъ извършването на такива, които не сѣ съобразни съ закона. Пари могатъ да се намѣрятъ, защото не е въпросъ за много хиляди левове; обгербването на тия дѣлове не е съпроводено съ тежки гербови сборове. И за тази целъ винаги, и въ най-бедната община, би могла да се намѣри необходимата сума, за да могатъ да бѣдатъ обгербвани тия дѣлове. Ако това не би могло да стане по другъ начинъ, ние имаме една новела отъ 1936 г. въ чл. 29 отъ закона за б. о. п., която позволява да се поематъ из-

вестни разходи за смѣтка на следната година. Така че и въ това отношение секретаръ-бирницитъ, като отговорни лица въ общинитъ, иматъ всичката възможностъ да намѣрятъ материални сръдства, за да ликвидиратъ единъ въпросъ, който, както казахъ, се влаци десетки години подъ редъ.

Вѣрно е, сподѣлямъ мисълта на г. Стояновъ, че това е една наредба отъ материаленъ законодателенъ характеръ. И ако търсимъ стройна законодателна система въ актоветъ, които създава Народното събрание, система тукъ липсва. Но тогава, когато ликвидираме едно положение, което само по себе си съществува като изключение, а не е система въ живота на самата държава, ние ще трѣбва да допустимъ за целесъобразностъ и, какъ да кажа, като житейска необходимостъ, отстъпление отъ единъ принципъ, безъ всъщностъ да нарушимъ наказателната и фискална система на държавата.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ ви моля да се съгласите да бѣде гласуванъ чл. 23 така, както е предложено и възприетъ отъ Министерския съветъ. Не направимъ ли това нѣщо, по чувство на справедливостъ и последователностъ, ние би трѣбвало да измѣнимъ и разпоредбата на чл. 3 отъ наредбата-законъ отъ м. мартъ т. г.

Лично азъ съмъ убеденъ поради опита, който имамъ отъ дейността ми — а и г. проф. Стояновъ ми признава известни познания — че ние нѣма особено да затруднимъ секретаръ-бирницитъ или самитъ общини. Следъ като дадохме единъ срокъ, който започна да тече отъ месецъ априлъ 1938 г., следъ като бѣха гласувани вече общинскитъ бюджети, самитъ общини се справиха съ разпоредбитъ на този законъ и намѣриха сръдства, за да могатъ да уредятъ този въпросъ. Азъ се надѣвамъ, че при новото удължение на срока, което е една постъпка на справедливостъ, тия общини, които се засѣгатъ отъ разпоредбитъ на закона, ще намѣрятъ сръдства и ще ликвидиратъ единъ пътъ завинаги съ това задължение. (Ръкоплѣскания)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 23. Тѣзи отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ чл. 23 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Колчевъ: (Чете)

„Чл. 24. Разрешава се да се дадатъ отъ службата за държавнитъ ценни книжа и гаранциитъ на чиновницитъ при Министерството на финанситъ на Пазарджишкото градско общинско управление десетъ гербови марки отъ по 5.000 л. и десетъ гербови марки отъ по 1.000 л., а всичко двадесетъ гербови марки за обща номинална стойностъ 60.000 л., въ замѣна на погрѣшно залесени въ повече върху договора съ Българската земеделска и кооперативна банка отъ 19 юлий 1938 г. Маркитъ да се дадатъ срещу предварително заплащане 6.000 л. такса въ пари. Предаденитъ марки за номинални 60.000 л. да се изпишатъ въ разходъ по книгитъ на службата за държавнитъ ценни книжа и гаранциитъ на чиновницитъ“.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Ще поставя на гласуване чл. 24. Тѣзи отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ чл. 24 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Предлагамъ за утре следния дневенъ редъ:

1. Попълване на парламентарнитъ комисии по Министерството на земедѣлнето и държавнитъ имоти и по Министерството на финанситъ.

2. Разглеждане предложението за одобрение решението на прошектарната комисия, взети въ заседанието ѝ на 18 ноемврий т. г.

Тѣзи отъ г. г. народнитъ представители, които приематъ така предложения дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. и 35 м.)

Подпредседателъ: Д. ПЕШЕВЪ

Секретари:

ЦВ. ПЕТКОВЪ

Г. КРЪСТЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ